

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ (INSTITUT) „ANDREI LUPAN”

ENCICLOPEDIA MOLDOVEI

REGISTRUL TEMATIC ADNOTAT
BIOLOGIA

Chișinău, 2023

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat (2020-2023), nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”.

Alcătuitori:

dr. hab. Constantin Manolache, Ion Vârțanu, Dan Adauge,
Liviu Mancuș, Mihail Adauge, Silvia Donici, Valeriu Oprea,
Lidia Zasavițchi, Janna Nikolaeva, Marina Ticu,
Silvia Mîtcu, Natalia Niș, Maria Nichitenciu, Daniela Hadârcă,
Aliona Bujor, Tatiana Țoncu, Vladislav Nichitenciu

Editor: dr. hab. Constantin MANOLACHE

Redactor: Ion VÂRȚANU

Corector: Nadejda PASCARI

Copertă: Valeriu OPREA

Machetă: Maria NICHITENCIUC, Valeriu OPREA

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Biologia : Registrul tematic adnotat / Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”; alcătuitori: Constantin Manolache [et al.] ; editor: Constantin Manolache. – Chișinău : [S. n.], 2023 ([Blitz Poligraf]). – 164 p. – (Enciclopedia Moldovei, ISBN 978-9975-62-632-3 ; 3).

[80] ex.

ISBN 978-9975-62-644-6.

81’374.2:57

B 53

ARGUMENT

Registrul de termeni în domeniul matematicii este elaborat de Centrul de Cercetări Enciclopedice al Bibliotecii Științifice (Institut) „Andrei Lupan” în perimetrul proiectului nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, încadrat în „Prioritatea Strategică IV Provocări sociale” a Programului de Stat (2020-2023) și constituie bilanțul cercetărilor enciclopedice a termenilor din unul dintre cele 18 domenii ale Registrului general de termeni pentru „Enciclopedia Moldovei” și „Platforma electronică enciclopedică națională”.

Aplicând metodele de cercetare științifico-enciclopedică, pe baza surselor lexicografice și enciclopedice elaborate în perioada 1971-2022 în RSS Moldovenească/Republica Moldova, și a publicațiilor de specialitate recente, editate în Marea Britanie, Franța, Lituania, Ucraina, Federația Rusă, Spania, Bulgaria în domeniul biologiei, au fost identificați, cercetați, analizați, precizați și adnotați 2537 de termeni. Potrivit Concepției „Enciclopediei Moldovei”: compartimentului biologie îi sunt rezervate circa 3% din numărul total de termeni (cca 40000 de termeni)¹. Așa că practic s-a respectat distribuția planificată.

Registrul enciclopedic propus include termeni de noțiuni și fenomene cu conținut cognitiv inovativ ce reflectă noile realități din toate ramurile biologiei în condițiile globalizării și informatizării: științele vieții, biodiversitate, biologie generală, bacteriologie, microbiologie, botanică, citologie, micologie, valorificarea resurselor naturale, ecologie etc. La selectarea termenilor enciclopedici s-a ținut cont de integrarea materialului enciclopedic pe verticală și orizontală în cadrul domeniului și în baza principiului interdisciplinarității, cu posibilitatea completării și ajustării ulterioare a acestora la zi.

¹ Constantin Manolache, Didina Țăruș, Ion Xenofontov, *Concepția „Enciclopediei Moldovei”* [în 10 vol.] /Red. șt.: Demir Dragnev, Chișinău, Inst. de Studii Enciclopedice, 2011, p. 31.

Conținutul registrului este unul integrat, toți termenii enciclopedici au fost abordați din perspectiva unui cadru structural unic, în funcție de categoria de materiale enciclopedice, pentru a oferi eventualilor utilizatori ai „Enciclopediei Moldovei” o imagine integrală și profundă asupra dezvoltării lumii în ansamblu, societății și activității umane, culturii, științelor, tehnologiilor.

A

ABERAȚIE CROMOZOMIALĂ, anomalie genetică, mutație cromozomială.

ABIES, gen de plante gimnosperme din familia Pinaceae.

ABIOGENEZĂ, doctrină științifică și concepție în domeniul științelor vieții.

ABSORBȚIE, în fiziologie, transportul apei și a substnțelor dizolvate în ea din cavitățile organelor sau din mediul extern în lichidul mediului intern.

ACER, Arțar, gen de plante angiosperme din familia Aceraceae.

ACERACEAE (Aceraceae), familie de plante sapindale.

ACHENĂ, tip de fruct uscat.

ACHIEA, gen de plante din familia Asteraceae.

ACID DEZOXIRIBONUCLEIC, substanță din molecule organice; ADN polimeraza, ARN dependenta. Vezi **Transcriptaza inversă**.

ACID FOLIC, substanță din grupul vitaminei B.

ACID INDOLILACETIC, principalul hormon de creștere și dezvoltare la plante din grupul auxinelor.

ACID PALMITIC, acid carbonic saturat.

ACID PANGAMIC, derivat al acidului gluconic, vitamina B15 solubilă în apă.

ACID PANTOTENIC, vitamina B5 solubilă în apă.

ACID PARA-AMINO BENZOIC, compus organic 4 aminobenzoic răspândit pe larg în natură.

ACIZI CITIDINFOSFORICI, citidinfosfați, tip de nucleotide.

ACIZI DEZOXIRIBONUCLEINICI, acizi nucleici care conțin în calitate de component glucidic – dezoxiriboza.

ACIZI GRAȘI AI LIPIDELOR, lipide în a căror compoziție intră resturile acizilor carbonici monobazici din șirul alifatic, în principal cu un număr par de atomi de carbon.

ACIZI LICHENICI, compuși organici polifenolici.

ACIZI NUCLEICI DE TRANSPORT, unul dintre tipurile de acizi ribonucleici.

ACIZI NUCLEICI RIBOZOMICI, componenții structurali și funcționali de bază ai ribozomilor ce alcătuiesc de la 50 până la 70% din masa acestora și peste 80% din masa tuturor ARN din celulă.

ACIZI NUCLEICI, biopolimeri în a căror structură este depozitată capacitatea de reduplicare precisă și de formare de complexe specifice cu proteinele, și unul cu altul, ceea ce le permite să exercite funcțiile de păstrare, transmitere și realizare a informației genetice.

ACIZI RIBONUCLEICI MATRICEALI, (ARNm), copii complementare a sectoarelor de gene.

ACIZI RIBONUCLEICI, clasă de acizi nucleici I, polinucleotizi formați prin copolimerizarea ribonucleotidelor.

ACIZI TIMIDINFOSFORICI, nucleotide, eteri 5' fosforici ai timidinei; conțin timină, dezoxiriboză și unul, doi sau trei resturi de acid fosforic.

ACIZI URIDINFOSFORICI, nucleotide, eteri 5' fosforici ai uridinei.

ACLIMATIZARE, acomodare a animalelor și plantelor la condiții noi de viață.

ACOMODARE FIZIOLOGICĂ, modificări ale unui organism viu privind funcțiunile fiziologice principale, presiunea osmotică, comportamentul, temperatura corpului etc.

ACONÍTUM ANTHORA, (Omag), gen de plantă erbacee din familia Ranunculaceae.

ACORDUL PRIVIND CONSERVAREA LILIECILOR ÎN EUROPA, Londra, 1991, act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

ACORDUL PRIVIND CONSERVAREA PĂSĂRILOR DE APĂ MIGRATOARE AFRICAN-EURASIATICE, Haga, 1995, act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

ACROFITE, plante care cresc la altitudini alpine și subalpine.

ACTAEE, gen de plante, ierburi perene din familia Ranunculaceae.

ACTINOMICETE, (Actinomycetales), ordin de bacterii gram pozitive, terestre și marine.

ACTIVITATE NERVOASĂ SUPERIOARĂ, activitate a compartimentelor superioare ale sistemului nervos central la animale și la om, ce asigură raporturi complexe dintre organism și mediul ambiant.

ACVAPORINE, tip de proteine cu membrană mică.

ACVILEGIA, gen de plante, ierburi perene din familia Ranunculaceae.

ADAPTARE, proprietățile unui organism de a se modifica în raport cu schimbările intervenite în condițiile lui de viață.

ADENINĂ, bază purinică, componenta principală a nucleotidelor.

ADENOFORA, (Zurgălăi), gen de plante din familia Campanulaceae.

ADENOZINĂ, glicozilamină formată dintr-o pentoză și o moleculă de adenină.

ADENOZINTRIFOSFAT, (ATP), nucleozidă trifosforilată, componentă a macromoleculelor de ADN și ARN.

ADN POLIMERAZE, fermenți din clasa transferazelor.

ADN SATELIȚI, fragmente de ADN nuclear al eucariotelor formate la extracția acestuia și separate de restul de ADN la centrifugarea gradientă.

AEGOPÓDIUM, gen de plante din familia Umbelliferae.

AERENCHIM, țesut spongios care formează spații sau canale de aer în frunzele, tulpinile și rădăcinile unor plante.

AEROBIOZĂ, capacitatea unor sisteme vii de a trăi în prezența oxigenului molecular liber.

AEROPLANCTON, forme minuscule de viață care plutesc în aer, purtate de vânt.

AESCULUS, gen de plante din familia Sapindaceae.

AFIN, (*Vaccinium myrtillus*), arbust de munte cu fructe comestibile.

AGAR, mucilagiu marin.

AGARUS, gen de plante ciuperci cu pălărie din filumul Bazio-dimicete.

AGAVE, gen de plante Agavaceae.

AGENT MUTAGEN, factor fizic sau substanță chimică care poate schimba materialul genetic.

AGENȚIA EUROPEANĂ DE MEDIU (AEM), agenție a Uniunii Europene.

AGLICĂ (*Primula*), gen de plante Primulaceae.

AGRANULOCITOZĂ, maladie provocată de reducerea considerabilă a numărului de globule albe în sânge.

AGRIOFILUM, gen de plante din familia Amaranthaceae.

AGRIȘ, (*Ribes uva-crispa*), specie de plante agricole din familia Grossulariaceae.

AGROPIRON, gen de plante din familia Poaceae.

AGROSTEMMA, gen de plante, ierburi anuale din familia Caryophyllaceae.

AGROSTIS, gen de plante, ierburi perene din familia Poaceae.

AJUGA, gen de plante din familia Lamiaceae.

ALBĂSTRITĂ (*Centaurea*), gen de plante Asteraceae.

ALBUMINĂ, compus organic din grupul proteinelor.

ALBURN, stratul extern, tânăr de lemn.

ALCHEMILA, gen de plante cu flori din familia Rosaceae.

ALCOOL DEHIDROGENAZĂ (ADH), grup de enzime dehidrogenază.

ALDOLAZE, enzime care scindează fructoza.

ALDOSTERON, hormon steroid din familia Mineralocorticoizilor.

ALELĂ, versiune a genelor.

ALELOPATIE, influență exercitată de unele plante superioare asupra plantelor vecine.

ALEURITES, gen de plante din familia Euphorbiaceae.

ALGE SIPHONOFORÉ, grup de macroalge verzi, marine, acelu-lare.

ALGE, (Algae), grup de organisme fototrofe, neomogene după origine, care populează în principal bazinele acvatice.

ALGOLOGIE, ficologie, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative.

ALHAGI, gen de plante, ierburi perene din familia Fabaceae.

ALIOR, (Euphorbia), laptele câinelui, gen de plante Euphorbiaceae.

ALISMA, limbariță, gen de plante din familia Alismataceae.

ALISMATACEAE, (Alismataceae), familie de plante alismatale.

ALLIACEAE, (Alliaceae), familie de amarilidale.

ALNUS, gen de plante, arbori și arbuști monoici din familia Betulaceae.

ALOE, gen de plante suculente din familia Asfodilaceae.

ALOGAMIE, fecundare a unei plante cu polen provenit de la alte plante.

ALOGENEZĂ, modificare genotipică grație influenței mediului ambiant.

ALOPECURUS, gen de plante Poaceae.

ALTERNAREA GENERAȚIILOR, schimbarea legică în ciclul vital al organismelor, a generațiilor ce se deosebesc după modul de înmulțire.

ALTERNARIOZE, numele generic al unei serii de boli fungice cauzate plantelor agricole de ciupercile din genurile *Alternaria* sau *Ulocladium*.

ALUN, arbust din familia *Betulaceae*.

ALUNELE, (*Achillea*), coada șoarecelui, gen de plante *Asteraceae*.

AMANITA, gen de plante ciuperci bazidiale.

AMANITOPSIS, gen de plante ciuperci cu pălărie din ordinul *Agaricaceae* din filumul *Baziodimicete*.

AMARANTHACEAE (*Amaranthaceae*), familie de plante *Caryophyllaceae*.

AMARYLLIDACEAE (*Amaryllidaceae*), familie de plante *Amaryllidaceae*.

AMĂREALĂ, (*Polygala*), gen de plante *Poligalaceae*.

AMBROZIA, gen de plante din familia *Asteraceae*.

AMENT, în botanică, tip de inflorescență sub formă de spic atârnat, alcătuit din mai multe flori unisexuate care cad după înflorire sau maturizarea fructelor.

AMFIMIXIE, tip de înmulțire.

AMIBOCITE, celule în formă de amibe.

AMIDAZE, tip de enzime din clasa hidrolazelor.

AMIDON, polizaharidul de rezervă la majoritatea plantelor.

AMITOZĂ, tip de diviziune directă a celulelor animale sau vegetale, fără apariția cromozomilor.

AMOFILA, gen de plante, ierburi perene cu rizomi din familia *Poaceae*.

AMPELOPSIS, gen de plante din familia *Vitaceae*.

AMPRENTĂ PALEONTOLOGICĂ, resturi sau urme biologice cu vârsta de peste 10.000 de ani în straturile Pământului.

ANABOLISM, asimilația substanțelor nutritive în organism.

ANACARDIACEAE, (Anacardiaceae), familie de sapindale.

ANACARDIUM, gen de plante din familia Anacardiaceae.

ANANAS, (*Ananas comosus*), numele comun al plantei tropicale din familia Bromeliaceae și al fructului.

ANASON, (*Pimpinella anisum*), plantă medicinală, aparține familiei Apiaceae.

ANATOMIA PLANTELOR, descrierea celulelor, țesuturilor și organelor plantelor.

ANDROGENEZĂ, partenogeneză masculă.

ANDROMEDA, gen de plante din familia Ericaceae.

ANDROPOGON, gen de plante din familia Poaceae.

ANDROSACE, gen de plante din familia Primulaceae.

ANEMOCORIE, diseminare cu ajutorul vântului; Anemofilie, anemogamie.

ANEUPLOIDIE, număr anormal de cromozomi, în plus sau în minus.

ANGELICA, gen de plante din familia Apiaceae.

ANGHINARE, (*Cynara scolymus*), plantă erbacee perenă din familia Compozitelor, genul *Cynara*.

ANIMALE CRIOFILE, ființe vii care trăiesc la temperaturi scăzute.

ANTEMIS, gen de plante din familia Asteraceae.

ANTENARIA, gen de plante din familia Asteraceae.

ANTIBIOTICE BETA-LACTAMICE, grup de antibiotice.

ANTILIS, gen de plante din familia Fabaceae.

ANTOCIANI, grup de coloranți naturali extrași din fructe și din flori.

ANTOXANTUM, gen de plante Poaceae.

ANTROPOGENEZĂ, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind evoluția și dezvoltarea omului.

ANTROPOLOGIE, domeniu interdisciplinar de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind omul din specia *Homo sapiens*.

APERA, gen de plante, ierburi anuale din familia Poaceae.

APIACEAE, (Apiaceae), familie de plante Apiale; Umbelliferae.

APIOIDEAE, subfamilie din familia Umbelliferae.

APOCARPIE, tip de floare la unele plante.

APOCYNACEAE, (Apocynaceae), familie de plante cu flori din ordinul Gentianale.

APOFERMENT, tip de enzimă.

APOGAMIE, formarea embrionului vegetal dintr-o altă celulă decât oosfera.

APOMIXIE, formarea zigotului fără unirea gameților.

APOPTOZĂ, proces programat biologic prin care celulele declanșează propria lor autodistrugere.

ARABIS, gen de plante, ierburi anuale sau perene din familia Crucifere.

ARACEAE, (Araceae), familie de plante.

ARALLIACEAE (ArAlliaceae), familie de plante.

ARBORE DE ABANOS, (*Diospyros melanoxylon*), specie de arbore cu lemn prețios din familia Ebenaceae.

ARBORE DE CACAO, (*Theobroma cacao*), arbore veșnic viu din familia Malvaceae.

ARBORE DE CAFEA, copac din genul *Coffea*, familia Rutaceae.

ARBORE DE PLUTĂ AMUR, (*Phellodendron amurense*), copac din familia Rutaceae.

ARBORE DE STRICNINĂ, arbore tropical de specia *Strychnos nux-vomica*.

ARBORE DE TOMATE (*Solanum betaceum*), arbore din familia Solanaceae.

ARBORE GENEALOGIC, arbore filogenetic, reprezentare grafică între urmașii unei persoane, pentru a arăta schematic gradul de înrudire al acestora în diferitele familii între ele.

ARBORE, plantă arborescentă, una dintre principalele forme de viață ale plantelor lemnoase.

ARBORELE DE CAUCIUC, (*Hevea brasiliensis*), arbore tropical din familia Euphorbiaceae.

ARBORELE DE CEAI, (*Malaleuca alternifolia*), ceai, gen de plante din familia Myrtaceae.

ARBORET, sector de pădure omogenă.

ARBUST, plantă lemnoasă cu înălțimea de până la 7 m, de regulă cu mai multe tulpini lemnoase ramificate de la bază, sub formă de tufă.

ARBUTUS, gen de plante, arbori și arbuști veșnic verzi din familia Ericaceae.

ARC REFLEX, ansamblul formațiunilor nervoase antrenate la realizarea reflexului.

ARCTIUM, brusture, gen de plante, ierburi perene din familia Asteraceae.

ARCTOSTAFILOS, gen de plante din familia Ericaceae.

AREAL, zonă de răspândire naturală a plantelor și animalelor.

ARECACEAE, familie de plante monocotiledonate.

ARENATERUM, gen de plante din familia Poaceae.

ARHEGON, oogon, organ de reproducere la mușchi, ferigi și gimnosperme.

ARHEOPTERIX, (*Archaeopteryx lithographica*), specie extinctă de dinozaur asemănător păsărilor, cu caracteristici intermediare între dinozauri cu pene și păsări moderne.

ARHESPOR, celulă care prin diviziune, dă naștere celulelor mamă sporifere.

ARIE NATURALĂ PROTEJATĂ, teritoriu protejat prin lege.

ARIE POLUATĂ, teritoriu contaminat cu substanțe nocive.

ARIN, (Alnus), gen de plante din familia Betulaceae.

ARIPĂ, organ al păsărilor și al unor semințe.

ARISTOLOCHIACEAE, familie de plante dicotiledonate.

ARMĂ ECOLOGICĂ, factori ecologici folosiți pentru distrugerea în masă a populației.

ARN INTERFERENȚA, asigurarea suprimării expresiei genelor cu ajutorul ARN-ului special, cu masă moleculară joasă.

ARN POLIMERAZA, ferment din clasa transferazelor ce asigură sinteza moleculelor de ARN din ribonucleozidtrifosfați.

ARN, vezi **Acizi ribonucleici**.

ARNICĂ, (Arnica montana), specie de plante din genul Arnica, familia Asteraceae (Compositae), crește în regiuni montane.

AROMORFOZĂ, schimbări adaptabile ale organismelor vii care apar în timp, în procesul evoluției filogenetice.

ARTEMISIA, gen de plante din familia Asteraceae.

ARUNCUS, gen de plante ierburi perene din familia Rosaceae.

ASARUM, gen de plante din familia Aristolochiaceae.

ASCĂ, celulă specifică unor ciuperci.

ASCLEPIADACEAE (Asclepiadaceae), familie de plante din familia Gentianale.

ASCLEPIAS, gen de plante din familia Apocynaceae.

ASCOMICETE (Ascomycetes), clasă de ciuperci.

ASPARAGUS, gen de plante din familia Asparagaceae.

ASPERULA, gen de plante din familia Rubiaceae.

ASPICILIA, gen de plante din familia Licheni.

ASPLENIUM, gen de plante ferigi, veșnic verzi din familia Aspleniaceae.

ASTERACEAE (Asteraceae), plante compozite, ordinul Asterales.

ASTERACEAE, cea mai mare familie de plante cu flori.

ATIRIUM, gen de plante ferigi din familia Atiriaceae.

ATRIPLEX, gen de plante anuale din familia Amaranthaceae.

AUTECOLOGIE, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative ecologice privind relațiile individului sau ale organismelor cu mediul ambiant.

AUTOEPURARE, epurare naturală a factorilor de mediu.

AUTOFECUNDAȚIE, fecundare rezultată în urma unirii a două elemente sexuale provenite de la unul și același individ.

AUTOLIZĂ, distrugerea celulelor sub acțiunea enzimelor proprii la plante și animale.

AUTOMIXIS, fuziunea nucleilor sau gameților derivați de la același individ. Vezi **Autofecundație**.

AUTOORGANIZARE, în biologie, proces de formare, de reproducere sau de perfecționare a organizării unui sistem complet prin intermediul interacțiunilor coordonate a elementelor componente.

AUTOPOLENIZARE, transferul polenului din sacii polenici ai staminelor pe stigmatul pistilului aceleași plante sau altei plante, de pe aceeași plantă.

AUTOREGLARE, proprietate a obiectelor biologice de diferită complexitate de a stabili automat și de a menține la un anumit nivel, relativ constant indicii biologici, inclusiv fiziologici.

AUTORIZAȚIE DE MEDIU, permisiune legală privind efectuarea unor lucrări, care pot aduce pagube sau prejudicii mediului.

AUTOTROF, capacitatea unui organism de a-și sintetiza singur substanțele organice necesare nutriției.

AUXINĂ, hormon vegetal, care stimulează creșterea plantelor.

B

BACĂ, (Boabă), fruct cărnos cu multe semințe care nu se deschide la maturitate. Există bace simple (la dracilă, curmal), bace compuse (de ex.; afinele, roșiile, boabele de struguri, merișoarele ș.a.) și bace false sau pseudobace (la bostani, castraveți, harbuji), deoarece sunt formate din carpele și axul floral.

BALSA, (*Ochroma pyramidale*), arbore tropical din familia Malvaceae.

BALSAMINACEAE (Balsaminaceae), familie de Balsaminaceae, familie de plante ierboase. În RM crește spontan planta slăbănogul (*Impatiens noli-tangere*), ale cărui fructe mature plesnesc brusc la atingere.

BALSAMURI, amestecuri de compuși organici de origine vegetală.

BAMĂ (*Hibiscus esculentus*), plantă anuală din familia Malvaceae. Răspândită în țările tropicale și subtropicale, America de Nord și Europa de Sud.

BAMBUS, denumire dată plantelor arborescente, gen de monocotiledonate din familia Graminee, unite în genul Bambuseae.

BANANIER, (*Musa*), gen de plante erbacee vivace din familia Musaceae.

BANCA DE GENE, totalitatea consecutivităților nucleotidice ale ADN-ului nucleic.

BANCA MONDIALĂ DE SEMINȚE SVALBARD, depozit internațional de semințe și alte organe reproductive de plante.

BANGIOPHYCEAE, (Bangiophyceae), clasă de alge roșii (90 specii, unite în 24 genuri); plante unicelulare și pluricelulare (filiforme sau lamelare). Unul din cei mai cunoscuți reprezentanți este porphyria, care se cultivă și se folosește în alimentație (Japonia).

BANIAN, denumire a câtorva specii de arbori din genul *Ficus*.

BARABOI , (*Chaerophyllum bulbosum*), plantă ierboasă bienală sau perenă din familia Umbelliferae. Baraboiul crește la marginea pădurilor, prin tufișuri, locuri necultivate.

BARBA-CAPREI, (*Tragopogon*), gen de plante din familia Compozitelor.

BARBA-ÎMPĂRATULUI, (*Mirabilis jalapa*), plantă anuală decorativă din familia Nictaginaceae. În RM se cultivă ca plantă decorativă.

BARBA-LEULUI, (*Nigella*), gen de plante ierboase anuale din familia Ranunculaceae. În RM cresc: negrilica (*Nigella sativa*), chica voinicului (*Nigella damascena*), cultivată ca plantă decorativă, numită și floarea morarului sau moșnegei, negrușca (*Nigella arvensis*).

BARBA-LUPULUI, (*Crepis biennis*), plantă ierboasă, bienală, din familia Compozitelor. În RM crește prin semănături, pârlouage.

BARBARA, gen de plante, ierburi bienale, mai rar perene, din familia Crucifere.

BARORECEPTOR, terminații nervoase situate în sinusul carotidian și în arcul aortic.

BASELA, (*Basella*), gen de plante din familia Basellaceae.

BATAT, (*Ipomoea batatas*), cartof dulce, plantă ierboasă din familia Convolvulaceae.

BAZIODIMICETE, (*Basidiomycetes*), clasă de ciuperci superioare cu organe speciale de înmulțire, bazidii.

BĂLOȘEL, ciupercă lamelară din genul *Russulales*.

BĂNUȚ, (*Bellis perennis*), plantă ierboasă, perenă din familia Compozitelor.

BĂRBIȚĂ, vezi **Barba-caprei**.

BĂRBOASĂ, (*Andropogon ischaemum*), plantă perenă din familia Gramineelor. În RM crește pe povârnișuri uscate, terenuri deplasate, erodate, în luncile Nistrului, Răutului, în pădurile de stejar. Se cultivă pentru fixarea solurilor spălate.

BĂRBUȘOARĂ, (*Barbarea vulgaris*), crușăța, plantă din familia Brassicaceae. Crește pe terenurile arabile, prin poieni, pe drumuri, pășuni. Bărbușoara este o plantă meliferă.

BĂTRÂNIȘ, (*Erigeron*), gen de plante anuale din familia Compozitelor.

BÂRÇOACE, (*Cotoneaster*), gen de arbuști și semiarbuști din familia Rosaceae. Din genul Bârcoacelor, în RM crește spontan pe stâncile calcaroase din valea Nistrului, Prutului – cotoneaster melanocarpus, și se cultivă ca plantă decorativă, și cotoneaster lucidus.

BEAUVERIA, gen de plante din familia ciupercilor imperfecte.

BECMANIE, (*Beckmannia*), gen de plante, ierburi din familia Poaceae.

BEGONIACEAE, familie de plante angiosperme dicotiledonate.

BEGONIE, gen de plante perene, uneori anuale, din familia Begoniaceae. În RM sunt mai răspândite begonia semperflorens și begonia metallica.

BELȘIȚĂ, (*Canna*), cană, gen de plante ierboase perene monocotiledonate din familia Cannaceae. În RM se cultivă ca plante decorative, numeroase soiuri din specia canna indica.

BENETITALE, (*Bennettitales*), ordin de plante gimnosperme fosile. Apare în Triasic, dispare în Cretacicul superior.

BENTAL, zonă de pe fundul bazinelor acvatice în limitele căreia este dezvoltat bentosul.

BENTOS, totalitatea organismelor ce populează fundul bazinelor acvatice; complexul de organisme vegetale (fitobentosul) și animale (zoobentosul), care trăiesc fixate pe fundul sau în mълul bazinelor de apă.

BERBERIDACEAE (*Berberidaceae*), familie de dicotiledonate, care cuprinde 10 genuri cu 200 specii de arbuști și plante ierboase perene, unele cunoscute numai în stare fosilă. În RM crește spontan

dracila comună (*Berberis vulgaris*) și se cultivă ca plantă decorativă mahonia (*Mahonia aquifolium*).

BERBERINE, alcaloid din frunzele unor plante.

BERBERIS, gen de plante din familia Berberidaceae.

BERTOLETIA, gen de plante, arbori tropicali veșnic verzi din familia Lecythidaceae.

BEȘICOASĂ, (*Colutea arborescens*), arbust din familia leguminoaselor. În RM crește spontan pe locuri însorite, prin vii.

BETULA, mesteacăn, gen de plante din familia Betulaceae.

BETULACEAE, (Betulaceae), familie de plante dicotiledonate lemnoase (arbori și arbuști) din ordinul Fagalelor. Are 2 subfamilii cu 6 genuri. În RM sunt mai frecvente carpenul (în Codri), cărpinița (la marginile pădurilor), mesteacănul, arinul.

BIBLIOTECA DE GENE, vezi **Banca de gene**.

BIDENS, dentiță, gen de plante din familia Asteraceae.

BIO-, element de compunere a unor cuvinte legate de noțiunea „viață”.

BIOACUMULARE, proces de creștere a conținutului unor substanțe în organismele vii în comparație cu conținutul lor în mediul ambiant.

BIOCATALIZĂ, accelerarea reacțiilor chimice din sistemele vii în prezența macromoleculelor biologice de natură proteică sau polinucleotidică.

BIOCENOLOGIE, știința care se ocupă cu studiul biocenozelor.

BIOCENOZĂ, totalitatea organismelor vegetale și animale, care trăiesc într-un anumit biotop și sunt legate, atât între ele, cât și de mediul înconjurător.

BIOCHIMIE, știință care studiază compoziția chimică a materiei vii și procesele chimice, ce stau la baza activității vitale a organismelor, este strâns legată de chimia organică și de fiziologie.

Biochimia statică, dinamică și funcțională; Biochimia animalelor, plantelor, microorganismelor. Se dezvoltă, de asemenea, Biochimia medicală și tehnică.

BIODETERIORARE, schimbarea caracteristicilor tehnice ale materiei prime, materialelor, articolelor și construcțiilor provocată de activitatea vitală a organismelor.

BIODIVERSITATE, totalitatea organismelor vii, plante și animale.

BIOELEMENT, element biogen.

BIOENERGETICĂ, totalitatea proceselor de transformare a energiei venite din exterior într-un lucru biologic util al sistemelor vii, precum și compartiment al biologiei care studiază aceste procese.

BIOFIZICĂ, știința despre fenomenele și legitățile proceselor fizice și fizico-chimice, care au loc în organismele vii. Biofizica este o știință intermediară între biologie și fizică și servește ca bază pentru dezvoltare bionicii, biociberneticii, biologiei moleculare ș.a.

BIOGENEZĂ, teorie care neagă posibilitatea apariției organismelor vii din materie moartă. Adepții biogenezei credeau, că germinii ființelor vii ar fi fost aduși pe Pământ de pe alte planete mai vechi.

BIOGEOCENOLOGIE, direcție în ecologie care studiază biocenozele și comunitățile acestora, învelișul biogeocenotic al Terrei.

BIOGEOCENOZĂ, complex format dintr-o comunitate de plante (fitocenoză), o comunitate de animale (zoocenoză) și teritoriul ocupat de ele cu particularitățile lui de sol, aer și apă. Vezi **Ecosistem**.

BIOGEOCHIMIE, ramură a geochimiei care studiază procesele geochimice, legate de participarea organismelor vii.

BIOGEOGRAFIE, știință despre răspândirea spațială în biosferă a organismelor și a comunităților lor.

BIOGEOTEHNOLOGIE, utilizarea microorganismelor și a metaboliților lor la extragerea și prelucrarea zăcămintelor.

BIOINDICATOR, organism vegetal sau animal, folosit ca indicator la determinarea particularităților fizice și chimice ale mediului înconjurător.

BIOINDICAȚIE, direcție aplicativă a ecologiei ce ține de căutarea și utilizarea bioindicatorilor.

BIOINFORMATICĂ, metode de cercetare științifică la interferența matematicii biologice, fizicii polimerilor și biochimiei ce studiază structura, funcția și evoluția macromoleculelor biologice.

BIOINGINERIE, tehnologie ce abordează schimbarea orientată a obiectelor biologice pentru necesitățile umane.

BIOLOGIA CELULARĂ, știință care studiază celulele: structura lor, organele pe care le conțin, fiziologia lor, interacțiunile lor cu mediul.

BIOLOGIA DEZVOLTĂRII, compartiment al biologiei ce studiază legitățile și mecanismele dezvoltării individuale a organismelor vii.

BIOLOGIE COSMICĂ, (Exobiologie), știință care studiază acțiunea asupra organismelor vii a factorilor din spațiul cosmic (vid, radiație, imponderabilitate ș.a.); ea studiază biologic: planetele, meteoriții și praful cosmic.

BIOLOGIE MOLECULARĂ, ramura a biologiei, care cercetează procesele biologice la nivel molecular: structura, geneza, funcția și metabolismul proteinelor, acizilor nucleici, fermenților; principiile moleculare ale catalizei biologice; mecanismele ereditare; procesele biologice de diferențiere, transmiterea informației biologice ș.a.

BIOLOGIE, sistem de cunoștințe despre viața ca formă specială de mișcare a materiei, despre legile vieții și dezvoltării ființelor vii.

BIOLUMINESCENȚĂ, emiterea luminii (raze verzi, albastre ș.a.) de către unele bacterii, ciuperci, nevertebrate (de ex. licurici), pești ș.a., datorită proceselor chimice de oxidare a unor substanțe din corpul lor.

BIOM, totalitatea diferitor grupe de organisme și mediile lor de viață dintr-o anumită zonă landșafto-geografică.

BIOMASĂ, totalitatea organismelor vegetale și animale, care trăiesc pe o unitate de suprafață (m^2) sau într-un volum anumit (m^3) de apă sau de aer.

BIOMECHANICĂ, compartiment al biologiei ce studiază proprietățile mecanice ale organelor, țesuturilor și a organismului în întregime, precum și procesele mecanice ce au loc în ele.

BIOMETRIE, compartiment al matematicii aplicate ce realizează analiza cantitativă a datelor biologice.

BIONICĂ, direcție științifică interdisciplinară al cărei obiect de studiu sunt particularitățile structurii și funcționării organismelor în vederea creării de noi aparate, mecanisme, sisteme, precum și perfecționarea celor existente.

BIONT, un organism aparte care se adaptează la existență în anumite condiții.

BIOPOLIMERI, compuși organici naturali ale căror molecule constau dintr-un număr mare de verigi ce se repetă.

BIOPOTENȚIALE, potențiale electrice existente în toate celulele vii.

BIOREMEDIERE, utilizarea organismelor vii pentru dezintoxizarea substanțelor poluante sau reducerea concentrației lor în mediul ambiant.

BIORITMOLOGIE, știință al cărei obiect de studiu sunt procesele ciclice din sistemele biologice cu nivel diferit de dezvoltare.

BIOSECURITATE, protecția personalității, societății și economiei țării de pericolele biologice potențiale și reale.

BIOSENZORI, instalații analitice compacte alcătuite din biosenzori și transductor.

BIOSFERĂ, învelișul Terrei, compoziția, structura și energetica căruia sunt determinate de activitatea tuturor organismelor vii.

BIOSINTEZĂ, formarea în organisme vii a substanțelor organice cu participarea fermenților.

BIOSTATISTICĂ, (Statistică vitală), ramură a biologiei, care studiază fenomenele biologice și demografice, legate de grupuri de indivizi care trăiesc într-un anumit mediu.

BIOSTAȚII, instituții de cercetări științifice sau didactico-științifice destinate pentru studierea staționară a plantelor și animalelor în condiții naturale.

BIOTĂ, totalitate, constituită istoric, de specii din diferite grupe de organisme vii care populează același spațiu.

BIOTEHNOLOGIE, utilizarea organismelor vii, celulelor și a unor biopolimeri în activitatea practică a omului.

BIOTINĂ, vitamină hidrosolubilă.

BIOTOP, sector al uscatului sau apelor cu condiții de viață relativ omogene.

BLUMEA, gen de plante, ierburi perene din familia Asteraceae.

BOGLARI, (*Ranunculus*), piciorul cocoșului, gen de plante din familia Ranunculaceae.

BOLETACEAE, familie de ciuperci din ordinul Bazidomicete.

BOLETUS, gen de plante, ciuperci din familia Boletaceae.

BOLIDOFITE, clasă de alge flagelate, fototrofe din ordinul Ochrophyta.

BONITATEA PĂDURII, indice convențional de evaluare a productivității arboretului.

BORAGINACEAE, (*Boraginaceae*), familie de plante ierboase, mai rar arborescente. În RM cresc spontan ca plante ruderales, decorative, melifere (cca. 45 specii).

BORAGO, gen de plante din familia Boraginaceae.

BORODINIA, gen de plante din familia Brassicaceae.

BOSWELLIA, gen de plante, arbori din familia Burseraceae.

BOTANICĂ, domeniu de cercetări științifice interdisciplinare fundamentale și aplicative privind studiul plantelor.

BOTRYDIUM, gen de plante, alge galben-verzui din familia Botrydiaceae.

BOTRYTIS, gen de plante din familia ciupercilor imperfecte microscopice.

BOUGAINVILLEA, floare de hârtie, gen de plante din familia Nyctaginaceae.

BOVISTA, gen de plante din familia ciuperci din clasa gasteromicetelor.

BOZ, (*Sambucus ebulus*), plantă ierboasă perenă, toxică, din familia Adoxaceae. În RM crește de a lungul drumurilor, în păduri, locuri umede sau umbrite. Se înmulțește prin rizomi. Poate fi folosit contra șoarecilor și ploșnițelor.

BRAD, (*Abies*), gen de plante din familia Pinaceae.

BRASINOSTEROIZI, hormoni steroizi ai plantelor care reglează creșterea și dezvoltarea lor.

BRASSICACEAE, familie de angiosperme din ordinul brasicale.

BRĂDET, păduri naturale sau artificiale în care prevalează brazilii.

BRÂNCA-PORCULUI, (*Scrophularia nodosa*), buberic, plantă perenă ierboasă din familia Scrophulariaceae. În RM crește solitar sau în grupuri în pădurile de stejar și carpen.

BRÂNCA-URSULUI, (*Heracleum sphondylium*), plantă ierboasă perenă din familia Umbelliferae. În RM brânca-ursului crește pe pășuni, pe malul apelor, la marginea pădurilor, lângă izvoare.

BRÂNCĂ, (*Salicornia herbacea*), sărăturica, plantă ierboasă anuală din familia Chenopodiaceae. În RM crește pretutindeni pe soluri sărate.

BRÂNCULIȚĂ EUROPEANĂ, (*Salicornia europaea*), iarbă sărată, sunătoare obișnuită sau doar sunătoare, este o plantă halofită cu flori anuale din familia Amaranthaceae.

BRÂNDUȘĂ, (de primăvară), șofrănel (*Crocus variegatus*), plantă ierboasă, perenă, din familia Iridaceae. În RM crește prin poieni, la marginea pădurilor, pe povârnișuri; Brândușă de toamnă (*Colchicum autumnale*), plantă ierboasă, perenă, din familia Liliaceae. În RM crește pe povârnișuri. Poate fi cultivată ca plantă decorativă.

BREBENEI, (*Corydalis*), gen de plante ierboase, perene, ruderales, melifere (cca. 300 specii) din familia Papaveraceae, răspândite în emisfera nordică. În RM se întâlnesc *corydalis cava*, *corydalis halleri* și *corydalis marschalliana*.

BREBENOC, (*Vinca*), gen de plante din familia Apocynaceae.

BRIOFITA, (*Mușchi*), filum de plante superioare; filum de mușchi, încrengătura de plante cu celule inițiale, care formează arhegoane, anteridii și sporangi. Briofitele cresc pe scoarța arborilor, pe soluri umede, pe stânci, în ape. Există briofite tericole (pe sol), corticole (pe scoarța arborilor), saxicole (pe stânci). În RM sunt cunoscute cca. 140 specii de briofite, care în asociație cu alte plante superioare, formează fitocenoze.

BRIOLOGIE, ramură a botanicii, care studiază morfologia mușchilor, structura internă, originea, legăturile de înrudire, alternarea generațiilor, particularitățile în funcție de ecologie, adaptările la condiții noi și răspândirea lor pe suprafața Pământului.

BRIONIA, gen de plante din familia Cucurbitaceae.

BRIOPSISIDA, clasă de mușchi frunzoși.

BRIORIA, gen de plante licheni din familia Parmeliaceae.

BRIZA, gen de plante din familia Poaceae.

BROMELIACEAE, familie de plante monocotiledonate.

BROMUS, (*Obsigă*), gen de plante din familia Poaceae.

BROSCĂRIȚĂ, (*Potamogeton*), gen de plante ierboase submerse sau parțial emerse din familia Potamogetonaceae. Se cunosc cca. 100 specii, din care 9 în RM.

BROUSSONETIA, gen de plante, arbori și arbuști din familia Moraceae.

BRUGMANSIA, gen de plante din familia Solanaceae.

BRUMĂREA, (*Phlox*), gen de plante ierboase perene (mai rar anuale) din familia Polemoniaceae. În floricultură sunt răspândite numeroase soiuri de brumărea paniculată perenă (*Phlox paniculată*)

și hibridii ei de culoare roșie, albă, violetă, roză cu diferite nuanțe. Brumăreua este apreciată pentru mirosul plăcut al florilor, frumusețea inflorescențelor, perioada îndelungată de înflorire.

BRUNNERA, gen de plante din familia Boraginaceae.

BRUSTURE, (*Arctium*), gen de plante din familia Compozitelor. În RM cresc pe toloace, la marginea drumurilor și pădurilor; *Arctium lappa*, *arctium tomentosum*, *arctium nemorosum*, *arctium minus*.

BRYOPHYLLUM, gen de plante gimnosperme din familia Crasulaceae.

BUCINIȘ, (*Cicuta virôsa*), plantă din familia Apiaceae.

BUDDLÉJA DAVIDII, (Liliac de vară) gen de plante din familia Scrophulariaceae.

BUJOR, (*Paeonia*), gen cu cca. 25 specii de plante decorative ierboase, perene, din familia Ranunculaceae, răspândite în Europa și Asia. În RM sunt cunoscute speciile de bujor de grădină (*paeonia officinalis*) și *paeonia tenuifolia* ș.a.

BULB, ramură subterană scurtă, uneori aeriană, cu simetrie radială. Bulbul are în centru un ax (inimă) învelit cu foițe protectoare. De el sunt prinse frunzele cu substanțele de rezervă.

BULBO-TUBERCUL, lăstar subteran metamorfozat la exterior, asemănător cu bulbul, substanțele nutritive acumulându-se în tulpina carnoasă, asemenea tuberculului. Vezi **Tulpini metamorfozate**.

BULBUC PALUSTRU, (*Caltha palustris*), plantă erbacee perenă de dimensiuni mici până la mediane din familia Ranunculaceae.

BULBUC, (*Trollius europaeus*), zurgălăi, plantă ierboasă, perenă, din familia Ranunculaceae. Tulpini verticale, frunze palmat-sectate, flori mari, galbene, sferice.

BUMBAC, (*Gossypium*), plantă vivace ierboasă sau lemnoasă din familia Malvaceae.

BUNGEA, gen de plante semiparazite din familia Orobanchaceae.

BUNIAS, gen de plante din familia Crucifere.

BUNYAVIRIDAE, familie de virusuri cu genom ARN.

BUPLEURUM, gen de plante din familia Apiaceae.

BURDUJĂ, (*Utricularia*), gen de plante carnivore ce conține aproximativ 233 de specii.

BURETE DOMNESC, (*Amanita caesarea*), roiniță, specie de ciuperci lamelare.

BURETE FLOCOS, (*Lactarius pubescens*), ciupercă lamelară comestibilă din familia Russulaceae.

BURETE PUCIOS, ciupercă din grupul Gasteromicetelor filumul Bazidiomicete.

BURETELE CĂLĂREȚULUI, ciupercă lamelară din genul *Tricholoma*.

BURETELE VIPEREI, (*Amanita phalloides*), reprezentant al genului *Amanita*.

BURSA LUI FABRICIUS, excrescență saciformă a segmentului posterior al cloacei păsărilor tinere.

BURUIENI, plante necultivate de om, dar care cresc împreună cu cele de cultură în semănături.

BUSUIOC, (*Ocimum basilicum*), gen de plante (arbuști, semi-arbuști, ierboase) din familia Lamiaceae.

BUTOMACEAE, (*Butomaceae*), familie de plante acvatică cu rizomi, perene, de 60-120 cm înălțime. Cuprind genul crin de baltă (*Butomus*) cu speciile *butomus umbellatus* și *butomus junceus*.

BUTOMUS, gen de plante din familia *Butomaceae*.

BUZDUGAN, (*Sparganium*), gen de plante ierboase multianuale din familia *Sparganiaceae*. În RM se întâlnesc *sparganium polyedrum* și *sparganium simplex*.

C

CACAO, vezi **Arborele de cacao**.

CACTACEAE, (Cactaceae), cactuși, familie de plante dicotiledonate tropicale și subtropicale, de obicei, xerofite tipice (din grupul plantelor suculente), adaptate la condițiile de creștere în deșerturi și semideșerturi.

CAESALPINIA, gen de plante din familia Fabaceae.

CAFEINĂ, alcaloid obținut din plante.

CALAMAGROSTIS, gen de plante, ierburi perene rizoide din familia Poaceae.

CALANTHE, gen de plante, ierburi din familia Orchidaceae.

CALAPĂR, (Tanacetum balsamita), calomfir, plantă ierbacee perenă din familia Compozitelor.

CALATIDIU, tip de inflorescență la care florile sunt dispuse pe un ax lărgit.

CALĂ, (Zantedeschia aethiopica), plantă ierboasă, perenă din familia Araceae. Cala se cultivă ca plantă decorativă.

CALCIFEROLI, compuși naturali liposolubili.

CALCIFITA, plantă calcicolă care prosperă în sol bogat în carbonat de calciu.

CALCIFOBE, plante calcifuge care nu suportă solurile bogate în carbonat de calciu.

CALEA PENTOZOFOSFORICĂ, consecutivitatea reacțiilor de oxidare a glucozo-6-fosfatului ce decurge în citoplasma celulelor vii.

CALICANTACEAE, familie de plante dicotiledonate.

CALICIU, învelișul exterior al florilor cu periantul dublu. Este alcătuit din sepale, de obicei, verzi. Poate avea formă de tub, de pâlnie ș.a.

CALIDIUM, gen de plante arbuști cu lăstari albicioși din familia Chenopodiaceae.

CALIPSO, gen de plante din familia Orchidaceae.

CALIPTROGEN, parte a țesutului meristematic din conul de creștere al rădăcinii.

CALISTEFUS, gen de plante din familia Asteraceae.

CALISTEGIA, gen de plante, ierburi perene, târâtoare sau căță-rătoare din familia Convolvulaceae.

CALITRICHEAE, familie de plante monocotiledonate, de obicei, palustre.

CALLIGONUM, gen de plante din familia Ranunculaceae.

CALLUNA, gen de plante din familia Ericaceae.

CALTA, bulbuc, gen de plante din familia Ranunculaceae.

CALUS, țesut format la plante pe suprafața cicatricii care favo-rizează vindecarea.

CAMBIU, țesut meristematic în tulpinile și rădăcinile dicotiledo-natelor și gimnospermelor. Vezi **Meristeme**.

CAMEFITE, formă vitală la plante ale căror muguri de regenerare se afla la 20-30 cm deasupra solului și, de regulă, sunt protejați de stratul de zăpadă.

CAMELIA, gen de plante din familia Teaceae.

CAMELIE COMUNĂ (*Camellia japonica*), arbust din familia Teaceae.

CAMELINA, gen de plante ierburi din familia Crucifere.

CAMEROPS, gen de plante din familia Areceaceae.

CAMFOR, (*Cinnamomum camphora*), arbore exotic; cetonă bici-lică din șirul monoterpenelor, extrasă din această plantă.

CAMPANULACEAE, familie de plante din ordinul Asterales.

CAMPOS, savană specifică din America de Sud.

CANABIS, cânepă, gen de plante din familia Cannabaceae.

CANALE IONICE, complexe proteice cu porii ce străbat matricea fosfolipidică a membranelor biologice.

CANALE REZINIFERE, tuburi lungi înconjurate de straturi de celule de parenchim în care se acumulează rășina secretată de celulele din jur.

CANARUL BĂLȚII, (*Limosella aquatica*), plantă ierbacee din familia Scrophulariaceae. În RM crește prin locuri umede sau chiar în apă.

CANCRINIA, gen de plante din familia Asteraceae.

CANNABACEAE, familie de plante dicotiledonate.

CANTARELUS, gălbior, gen de plante ciuperci cu pălărie din ordinul Baziodimicete.

CAPER (*Capparis*), gen de plante arbori din familia Capparaceae.

CAPRIFOLIACEAE, (*Caprifoliaceae*), familie de plante de ordin Dipsacales. În RM cresc spontan 5 specii, care fac parte din genurile boz (*Sambucus*), caprifoi (*Lonicera*) și dârmoz (*Viburnum*).

CAPSELLA, gen de plante monocotiledonte din familia Brassicaceae.

CAPSULĂ, fruct uscat dehiscent specific unor specii de angiosperme.

CARAGANA, gen de plante din familia Fabaceae.

CARAGANĂ, (*Caragana arborescens*), arbust din familia leguminoaselor; Salcâm galben.

CARBOXILAZE, grup de fermenți ce catalizează adiția CO_2 la molecula substratului.

CARBOXIPEPTIDAZE, grup de fermenți proteolitici ce catalizează reacțiile de desprindere de la proteine și peptidaze a capetelor C ale radicalilor aminoacidici.

CARDAMINE, gen de plante ierboase mezofite rizoidale din familia Crucifere.

CARDAMON, (*Elettaria cardamomum*), plantă tropicală ierboasă perenă din familia Zingiberaceae.

CARDIOCRINUM, gen de plante din familia Liliaceae.

CARDUUS, (*Carduus acanthoides*), gen de plante cu spini, din familia Asteraceae.

CAREX, rogoz, gen de plante din familia Ciperaceae.

CARIA, gen de plante angiosperme din familia Juglandaceae.

CARIOCHINEZĂ, metodă de înmulțire a celulelor la animale și plante.

CARIOFILACEE, (*Caryophyllaceae*), familie de plante.

CARIOLOGIE, ramură a citologiei care studiază nucleul celulei, rolul lui la dirijarea funcțiilor vitale ale celulelor și la transmiterea caracterelor ereditare.

CARIOPSĂ, la unele cereale, fruct uscat indehiscent cu o sămânță cu pericarp pelicular, concrescut cu sămânța.

CARIOTA, gen de plante din familia Ericaceae.

CARIOTIP, setul de cromozomi ai nucleului oricărei celule.

CARNEGIA, gen de plante din familia Cactaceae.

CARNITINĂ, betaina acidului 3-hidroxi 4-trimetil aminobutiric.

CAROTENI, pigmenți oranj-galbeni naturali din grupul carotinoizilor.

CARPELĂ, unitate structurală a gineceului, partea feminină a florii.

CARPEN, (*Carpinus*), gen de arbori și arbuști monoici din familia Betulaceae. În RM se întâlnesc două specii: carpenul comun (*Carpinus betulus*), arbore cu înălțimea până la 25 m.

CARPOLOGIE, știință despre morfologia și anatomia fructelor; compartiment al botanicii.

CARTEA ROȘIE A REPUBLICII MOLDOVA, lista obiectelor din natura vie din Republica Moldova, care au anumit statut de protecție, în funcție de gradul de preclitare a lor.

CARTEA ROȘIE EUROPEANĂ, lista obiectelor din natura vie a statelor UE, care au anumit statut de protecție.

CARTEA ROȘIE, lista obiectelor din natura vie, care au anumit statut de protecție.

CARTHAMUS, gen de plante anuale sau perne din familia Asteraceae.

CARTOGRAFIA VEGETAȚIEI, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind geobotanica.

CASIA, gen de plante angiosperme din familia Fabaceae.

CASMOGAMIE, polenizare în florile cu periantul deschis; adaptare la polenizarea încrucișată.

CASPAZE, familie de proteaze intracelulare, care scindează legăturile peptidice din proteine care urmează după resturile de acid aspartic.

CASTAN COMESTIBIL, (*Castanea sativa* sau *vesca*), arbore din familia Fagaceae, originar din Sudul Europei.

CASTAN PORCESC, (*Aesculus hippocastanum*), plantă lemnoasă din familia Hipocastanaceae. Se întâlnește și în RM. Castanul porcesc se cultivă ca plantă ornamentală în parcuri și pe marginea șoselelor. Castanul porcesc este o plantă meliferă.

CASTAN, (*Castanea*), gen de plante lemnoase din familia Fagaceae. Se cunosc 14 specii răspândite în America de Nord, Europa de Sud, Africa de Nord și Asia.

CASTEPSINE, grupă de fermenți proteolitici intracelulari.

CASTRAVETE, (*Cucumis sativus*), plantă legumicolă din familia Cucurbitaceae.

CASUARINA, gen de plante din familia Casuarinaceae.

CATAGENEZĂ, evoluția regresivă a unui organism viu prin simplificare sau dispariție a unor funcții sau organe. Vezi **Catamorfază**.

CATALAZĂ, ferment din clasa oxireductazelor; catalizează reacția de descompunere a peroxidului de hidrogen în apă și oxigen molecular.

CATALOGUL EUROPEAN AL DEȘEURILOR, listă de deșeuri clasificate după gradul de toxicitate și alți parametri.

CATALPA, gen de plante din familia Bignoniaceae.

CATAMORFOZĂ, transformare evoluționistă care contribuie la simplificarea organizării; Regres morfofuncțional. Vezi **Catageneză**.

CATARANTUS, gen de plante din familia Apocynaceae.

CATASTROFĂ ECOLOGICĂ, accident tehnogen sau dezastru natural cu impact negativ foarte mare asupra mediului înconjurător.

CATASTROFE NUCLEARE, stări de urgență, determinate de accidente la centralele nucleare, unde se folosește energia atomică.

CATEHINE, compuși de origine vegetală din grupa flavonoizilor.

CATH, (Chata), khat, qat, kat, gen de plante din familia Celastraceae.

CATLEIA, gen de plante din familia Orhidaceae.

CAULERPA, gen de plante alge verzi din familia Caulerpaceae.

CAULIFLORIA, dezvoltarea florilor și inflorescențelor direct pe trunchi și pe ramurile mai groase.

CĂDEREA FRUNZELOR, proces fiziologic sezonier al plantelor.

CĂLDĂRUȘĂ, (*Aquilegia vulgaris*), plantă perenă ierboasă din familia Ranunculaceae. În RM se cultivă ca plantă decorativă.

CĂLIN, (*Viburnum opulus*), arbust de cca 3 m înălțime din familia Caprifoliaceae. În RM crește prin păduri și tufișuri; plantă medicinală (are proprietăți hemostatice). Lemnul de călin se folosește în arta decorativă.

CĂNĂRIȚĂ, (*Cerastium*), gen de plante din familia Caryophyllaceae.

CĂPRIȘOR, (*Cyperus*), gen de plante erbacee, anuale sau multianuale, din familia CypAraceae. În RM se întâlnesc 2 specii: *Cyperus glomeratus* și *Cyperus fuscus*. Rizomii unor specii (de ex., *Cyperus longus*) conțin uleiuri eterice. Tubercunii speciei *Cyperus rotundus* se folosesc în calitate de condiment. Vezi **Ciufă**.

CĂRPINIȚA, (*Carpinus orientalis*), arbore mic sau arbust. Crește în pădurile din împrejurimile s. Zloți, r-nul Cimișlia. Este rezistent la secetă și este folosit în r-nele sudice pentru perdele forestiere.

CĂTINĂ, denumire dată câtorva specii de plante. Cătina albă sau cătina de râu (*Hippophae rhamnoides*), arbust dioic din familia Elaeagnaceae. În RM crește pe malurile râurilor și pâraielor. Plantă medicinală, meliferă, decorativă.

CĂTUȘNICĂ SĂLBATICĂ, (*Marrubium vulgare*), plantă ierboasă din familia Lamiaceae. În RM se întâlnește, mai ales, pe malurile Prutului și Nistrului. Plantă meliferă, cu miros plăcut. Conține uleiuri eterice, substanțe tanante.

CÂNEPA CODRULUI, (*Eupatorium*), gen de plante din familia Compozitelor. Cea mai răspândită este *Eupatorium cannabinum*, care în RM crește prin locuri umede. Cânepa codrului conține eupatorină, substanță toxică.

CÂNEPĂ, (*Cannabis*), gen de plante ierboase anuale din familia Cannabaceae (după unii autori, din familia Moraceae).

CÂRCEL, organ vegetal la plante cu aspectul unui fir răsucit în spirală.

CEAGĂ, CHAGA (*Inonotus obliquus*), ciupercă fitopatogenă din familia Polyporaceae.

CEAPA-CIORII, (*Muscari*), gen de plante erbacee bulboase din familia Liliaceae. În RM cresc: *Muscari racemosum*, *gagea pratensis* cu florile galbene, *Muscari comosum* cu florile albastre, *Muscari tenuiflorum* cu florile albe-verzui sau violete.

CEAPĂ, plantă erbacee legumicolă din familia Liliaceae, cu tulpină dreaptă, cilindrică și verde, și cu cea subterană în formă de bulb.

CEBAREA, (Poterium), gen de plante erbacee perene din familia Rosaceae. În RM se cultivă *Poterium polygamum*, plantă etero-uleioasă, meliferă și furajeră.

CECIDIE, gală pe diferite organe ale plantelor, provocată de bacterii, ciuperci sau insecte.

CEDRU, (*Cedrus*), gen de plante din familia Pinaceae.

CEFALANTERA, gen de plante, ierburi din familia Orchidaceae.

CELASTRACEAE, familie de plante dicotiledonate. În RM întâlnim 6 specii de salbă.

CELTIS, gen de plante angiosperme din familia Cannabaceae.

CELULAZA, ferment din clasa hidrolazelor.

CELULĂ, sistem viu elementar, capabil să existe de sine stătător, să se autoreproducă și să se dezvolte, care stă la baza structurii și activității vitale a organismelor vii, vacuolelor ș.a.

CELULE PLASMATICE, celule ale sistemului imun, ce elaborează și secretă anticorpi; constituie baza răspunsului imun umoral.

CELULE SEXUALE, vezi **Gameți**.

CELULE STEM, celule tronculare, nespecializate ale organismului care în procesul mitozei pot da naștere celulelor specializate.

CELULE URZICATOARE, vezi **Cnidoblast**.

CELULOZĂ, polizaharid natural.

CENOCARPIE, formarea părții feminine a florii în urma concreșterii carpelelor.

CENOGENEZĂ, adaptare a organismului la condiții specifice de dezvoltare embrionară sau larvară.

CENOZĂ, existența unor plante sau animale în același biotop.

CENTAUREA, gen de plante din familia Asteraceae.

CENTRIOL, organit celular specific celulelor animalelor, unor alge, mușchi, ciupercilor inferioare.

CENTROMER, sector al cromozomului care controlează mișcările acestuia către polii celulei.

CENTRUL REGIONAL DE MEDIU (REC – The Regional Environmental Centre), organizație neguvernamentală în domeniu, pentru susținerea societății civile în promovarea și implementarea politicilor de mediu.

CERASTIUM, gen de plante din familia Crassulaceae.

CERATOFILUM, unicul gen de plante din familia Ceratophyllaceae.

CERATONIA, gen de plante din familia Fabaceae.

CERATOPHYLLACEAE, (Ceratophyllaceae), familie de plante dicotiledonate. Cuprinde și speciile acvatice.

CERCEI, (*Silene vulgaris*), gușa-porumbelului, gen de plante din familia Caryophyllaceae.

CERCEII DOAMNEI, (*Dicentra spectabilis*), gen de plante erbacee, perene din familia Fumariaceae. Unele specii (ex., *Dicentra formosa*) se cultivă ca plante decorative.

CERCIDIPHYLLUM, unicul gen din familia de plante Cercidiphyllaceae.

CERCIS, gen de plante din familia Fabaceae.

CERENȚEL, (*Geum urbanum*), gen de plante din familia Rosaceae.

CEREUS, gen de plante din familia Cactaceae.

CETRARIA, gen de plante licheni din familia Parmeliaceae.

CHAPARRAL, comunitate de arbori xeromorfi răspândiți în Mexic și sud-vestul Americii de Nord.

CHEILANTHES, gen de plante ferigi din familia Pteridaceae.

CHEMOSINTEZĂ, tip de nutriție autotrofă la unele plante. Vezi **Chimiosinteză**.

CHENAF, (*Hibiscus cannabinus*), cânepă de Bombay, zămoșiță plantă anuală ierboasă din familia Malvaceae.

CHENOPODIACEAE, familie de plante erbacee, semiarbuști, arbuști și arbori, care cresc în regiunile de pustiu și pe soluri sărăturate. În RM se întâlnesc 44 specii.

CHENOPODIUM, gen de plante din familia Amaranthaceae.

CHICA-VOINICULUI, (*Nigella damascena*), vezi **Barba-leului**.

CHIMERA, himeră, plante ale căror organism este format din țesuturi diferite din punct de vedere genetic. Există chimere naturale (apărute în urma mutațiilor somatice, perturbărilor mitotice și scindării plastidelor) și chimere artificiale (apărute în urma altoirilor și transplantărilor tisulare).

CHIMIE BIOORGANICĂ, studiază legătura dintre structura substanțelor organice și funcțiile lor biologice.

CHIMION, (*Cuminum cyminum*), gen de plante din familia Apiaceae.

CHIMIOSINTEZĂ, tip de nutriție specifici bacteriilor și archaea, ce constă în asimilarea CO_2 din contul oxidării compușilor anorganici.

CHIMOTRIPSINĂ, ferment proteolitic la majoritatea vertebratelor; participă la scindarea proteinelor în intestinul subțire.

CHININĂ, alcaloid conținut în scorța arborelui de chinină și în plantele din familia Cinchonodeae; grup de oligopeptide biologic active; aceiași ca și citokinele.

CHIPAROS DE BALTĂ, (*Taxodium distichum*) gen de plante monoice din familia Taxodiaceae. În RM se întâlnește *taxodium distichum* în parcul Hârbovăț.

CHIPAROS, (*Cupressus sempervirens*), plantă monoică din familia Cupressaceae.

CHITRU, (*Citrus medica*), specie de arbori din familia Rutaceae.

CHLORELLA, gen de alge verzi, unicelulare, Prototheca. În RM se întâlnesc, 4 specii în apele dulci și marine, intrând în componența fitoplanctonului.

CHYTRIDIOMYCOTA, filum de ciuperci cu două clase (Chytridiomycetes și Rumpomycetes).

CIANOFITE (Cyanophyta), alge albastre-verzi.

CICADALE, (Cycadales), ordin de plante dioice lemnoase din grupul Pinophyta, gimnospermelor. Se cunosc cca 100 specii, răspândite în regiuni tropicale și subtropicale, din ambele emisfere.

CICADOFITA, filum de plante cu semințe.

CICLAMĂ (Cyclamen), gen de plante erbacee, acaule, perene, din familia Primulaceae. Se cunosc peste 20 specii, răspândite în regiunea Mediteraneană și Asia Anterioară.

CICLODEXTRINE, oligomeri ciclici ai glucozei.

CICLU CELULAR, procese strict coordonate în timp, care asigură reproducerea celulelor.

CICLU VITAL, ciclul de dezvoltare al organismelor vii.

CICLUL CALVIN-BENSON, vezi **Fotosinteza**.

CICLURI BIOGEOCHIMICE, schimbul periodic de substanțe și energie dintre diferite componente ale biosferei.

CICOARE, (Cichorium), gen de plante anuale sau perene din familia Asteraceae. În RM este răspândită Cichorium intybus.

CICUTA, gen de plante, ierburi perene din familia Apiaceae.

CILINDRUL CENTRAL, vezi **Stelul**.

CIMBRIȘOR (Thymus serpyllum), gen de plante din familia Lamiaceae. Ierburi anuale, semiarbuști sau arbuști. În RM cresc 10 specii, dintre care mai frecvente sunt: Thymus marschallianus, thymus dimorphus, thymus latifolius, thymus moldavicus. Toate speciile de cimbrîșor conțin uleiuri eterice.

CIMBRU, (Satureja), gen de plante din familia Lamiaceae. Ierburi anuale, arbuști sau subarbuști. În RM se cultivă ca plantă decorativă cimbrul de grădină (Satureja hortensie).

CIMIȘIR, (*Buxus*), gen de plante lemnoase, sempervirescente, din familia Buxaceae. Se cunosc peste 40 (după unele surse până la 70).

CINCONA, gen de plante din familia Rubiaceae.

CINEZINE, familie de proteine capabile, cu participarea adenzin trifosfatului, de a deplasa organitele celulare de-a lungul microtubulilor formați de tubulină.

CINNAMOMUM, gen de plante arbori și arbuști veșnic verzi din familia Lauraceae.

CINODON, gen de plante din familia Poaceae.

CIOCUL-BERZEI, (*Geranium pratense*), gen de plante erbacee, perene, unele anuale, din familia Geraniaceae. În RM se întâlnesc 14 specii.

CIORCHINE, tip de inflorescență la unele plante.

CIORMOIAG, (*Melampyrum cristatum*), sor cu frate, gen de plante din familia Scrophulariaceae.

CIPERACEE, (*Cyperceae*), familie de plante monocotiledonate. Ierburi, de regulă, perene. În RM se întâlnesc cca 50 specii, cele mai frecvente fiind speciile de rogoz.

CIRSIUM, pălămidă, gen de plante ierboase din familia Asteraceae.

CIS TRANS TEST, metodă de analiză genetică.

CISTACEAE, familie de plante dicotiledonate. În RM (pe pante calcaroase) cresc 3 specii (*Helianthemum nummularium*, *H. canum*, *Fumana procumbens*).

CISTOSEIRA, gen de alge din familia Sargasaceae.

CISTUS, gen de plante din familia Cistaceae.

CITIDINĂ, ribonucleotid din radical de citozină și D riboză.

CITISUS, gen de plante din familia Fabaceae.

CITO-, prefix, se referă la domeniile interdisciplinare de cercetare ale celulelor.

CITOCHINE, factori ai imunității celulare.

CITOCININE, hormoni ai plantelor.

CITOCINEZĂ, proces de separare a celor două celule provenite dintr-o celulă-mamă; Plasmodiereză, citodiereză.

CITOCROMI, proteine complexe ce conțin în calitate de grupă proteică, hemul.

CITOCROMOXIDAZE, fermenți din clasa oxidoreductazelor.

CITOLOGIE, știință care studiază structura, funcțiile și dezvoltarea celulelor; Citogenetică, Citomorfoză.

CITOPLASMĂ, la plantele eucariote, parte a celulei dintre membrana celulară și nucleu.

CITOSCHELET, (Schelet celular), ansamblu de structuri proteice din citoplasmă care constituie sistemul locomotor al celulei eucariote.

CITRULINĂ, tip de aminoacid L.

CITRUS, gen de plante din familia Rutaceae.

CIUBOȚICA-CUCULUI, (Primula), gen de plante erbacee, perene și anuale din familia Primulaceae. În RM crește prin poieni, la marginea pădurilor (Primula veris sau Primula officinalis) și se cultivă ca plante decorative; formele hibride ale speciilor: urechea-ursului (Primula auricula, P. elatior, P. obconica).

CIUCUȘOARĂ, denumire a două specii de plante (genurile Meniocus și Berteroa) din familia Brassicaceae.

CIUFĂ, (Cyperus esculentus), plantă erbacee perenă din familia Cyperaceae. Originară din Africa. Ciufa se cultivă ca plantă anuală tuberculiferă, oleaginoasă.

CIULIN DE BALTĂ, (Trapa), gen de plante acvatice anuale din familia Trapaceae. Cei mai răspândiți reprezentanți (inclusiv în RM) sunt cornacii, fructele cărora se folosesc în alimentație și ca nutreț.

CIUMA APELOR, (Elodea canadensis), plantă acvatică.

CIUMĂREA, (*Galega officinalis*), gen de plante erbacee, perene din familia Fabaceae. În RM se întâlnește scrântitoarea sau iarba-ciumei. Este o plantă medicinală, conține alcaloizi, saponine.

CIUPERCĂ ALBĂ, denumire a câtorva specii de ciuperci otrăvitoare (*Amanita phalloides*, *Amanita verna* ș.a.) din familia Agaricaceae.

CIUPERCI DE MUCEGAI, ciuperci microscopice din diferite categorii taxonomice, ce formează depuneri caracteristice de diferite culori pe produsele alimentare, resturi vegetale, materiale organice și articole din ele.

CIUPERCI, (Fungi), grup de plante inferioare lipsite de clorofilă. Sunt organisme heterotrofe, de regulă aerobe. Se cunosc peste 100 mii specii; Ciuperci comestibile, ciuperci otrăvitoare.

CLADODIU, lăstar modificat al plantelor, aplatizat și care exercită funcția frunzei.

CLADOFICARE, aplatizarea lăstarilor plantelor superioare.

CLADOFORA, gen de plante, alge verzi.

CLADOGENEZĂ, direcție de evoluție a organismelor care duce la ramificarea liniilor filogenetice, la apariție de la un strămoș comun a diferitor specii fără schimbarea nivelului inițial de organizare.

CLADONIA, gen de plante din familia Lichenilor.

CLARKIA, gen de plante din familia Onagraceae.

CLASĂ, categorie sistematică naturală, care cuprinde o grupare de organisme vegetale sau animale cu anumite trăsături comune. Este superioară ordinului și inferioară încregăturii.

CLASIFICARE, în biologie, principii de orânduire a taxonilor vegetali și animalii după trăsături specifice.

CLAUSIA, gen de plante, ierburi perene din familia Brassicaceae.

CLAVARIACEAE, familie de ciuperci Baziodimicete.

CLAVICEPS, (Cornul secarei), gen de plante ciuperci parazite din filumul ascomicetelor.

CLEISTOGAMIE, autopolenizarea și autofecundarea în floare nedeschisă.

CLEISTOGENES, gen de plante, ierburi perene din familia Poaceae.

CLEMATIS, (Curpen), gen de plante din familia Ranunculaceae.

CLEOME, gen de plante din familia Cleomaceae.

CLETHRACEAE, familie de dicotiledonate din ordinul Ericales.

CLIANTHUS, gen de plante din familia Fabaceae.

CLIMAX, în ecologie, stare de echilibru și stabilitate relativă a unui ecosistem.

CLOCOTICI, (Rhinanthus), sunătoare, gen de plante anuale, semi-parazite din familia Scrophulariaceae.

CLOCOTIȘ, (Staphylea pinnata), plantă lemnoasă (arbust sau arbore mic) din familia Staphyleaceae. În RM crește prin păduri. Semintele conțin ulei.

CLOCOTEI, (Clematis integrifolia), plantă ierboasă, meliferă din familia Ranunculaceae. În RM crește în grupuri prin poieni și fânețe.

CLONARE, 1) proces de formare a clonelor; 2) în ingineria genetică, obținerea de copii ale fragmentelor de ADN.

CLONĂ, totalitate a celulelor sau indivizilor rezultați în urma reproducerei asexuate și care au același set de gene.

CLOPOȚEI, (Campanula), gen de plante erbacee, anuale sau perene din familia Campanulaceae. În RM se întâlnesc 11 specii.

CLOROFILĂ, pigment verde al plantelor, care are un rol hotărâtor în fotosinteză.

CLOROFITE, alge verzi (Chlorophyta), filum de alge.

CLOROPLASTE, organite celulare în care se realizează fotosinteza.

CLUSIACEAE, familie de angiosperme din ordinul Malpighiales.

CNIDOBLAST, la filonul Cnidaria, celulă explozivă care conține un organel secretor gigant, numit cnidocist, care poate furniza o înțepătură la alte organisme; celulă urzicatoare în ectodermul unor celenterate.

COADA RACULUI (*Potentilla anserina*), plantă anuală din familia Rosaceae. În RM crește prin locuri nisipoase și umede. Plantă meliferă și medicinală.

COADA ȘOARECELUI, (*Achillea*), gen de plante multianuale din familia Compositae. În RM se întâlnesc 8 specii (*Achillea setacea*, *Achillea millefolium* ș.a.). Majoritatea speciilor conțin uleiuri eterice, acizi organici, fitoncide ș.a.

COADA VULPII, (*Alopecurus pratensis*), codină, gen de plante erbacee, perene, mai rar anuale, din familia Gramineae. În RM crește pe pajiști cu destulă umezeală.

COADA-CALULUI, (*Equisetum arvense*), gen de plante sporofite din familia Equisetaceae. În RM cresc 8 specii de coada-calului prin mlaștini, bălți, la marginea apelor.

COADA-MÂNZULUI ACVATIC (*Hippuris vulgaris*), gen de plante acvatice din familia Hippuridaceae. În RM specia a fost erborizată din apele stătătoare ale Răutului.

COADA-MIELULUI (*Verbascum phoeniceum*), plantă erbacee din familia Scrophulariaceae. În RM crește la marginea pădurilor, uneori prin grădini și livezi. Unele varietăți de coada-mielului se folosesc în arta decorativă.

COADAPTARE, adaptare reciprocă a diferitor specii în comunități, în procesul coevoluției.

COADA-ZMEULUI (*Calla palustris*), plantă semiacvatică, perenă din familia Araceae. Crește în regiuni temperate și cele subtropicale din Eurasia și America de Nord. Este o plantă toxică.

COCA, (*Erythroxylum coca*), arbust veșnic verde din familia Erythroxylaceae.

COCAINĂ, alcaloid conținut în unele specii de plante tropicale.

COCÂRȚI, (*Mycetinis scorodoni*), specie de Baziodimicete.

COCI, grupă de procariote ale căror celule au forma de sferă.

COCOLITOFOR, clasă de alg unicelulare, marine din ordinul Haptophyta.

COCONAR, arbore veșnic verde din genul *Pinus*; unul dintre elementele caracteristice ale peisajului mediteranean.

COCOȘEI DE CÂMP, (*Adonis aestivalis*), plantă anuală din familia Ranunculaceae. În RM cresc prin lunci, fânețe, mai rar în poiene și păduri. Plantă toxică.

COCOȘEI, (*Erythronium dens-canis*), gen de plante din familia Liliaceae.

COCOȘUL DE MARE, unica specie din genul *Lodoicea* din familia Palmaceae.

COCOTIER, (*Cocos nucifera*), arbore din familia Palmaceae. Fructele, mai ales cele necoapte, conțin „lapte de cocos” foarte hrănitor, care este folosit ca băutură răcoritoare.

COD GENETIC, sistem de înregistrare a informației ereditare în moleculele de acizi nucleici, caracterizat prin consecutivitatea nucleotidelor, care participă la sinteza protidelor.

CODEINĂ, alcaloid conținut în opiul din mac.

CODIȚUCĂ, (*Myosurus minimus*), plantă erbacee din familia Ranunculaceae. În RM se întâlnește pe ogoare, prin semănături și de-a lungul drumurilor.

CODIUM, gen de plante din familia algelor verzi.

CODON, unitate de informație genetică, alcătuită din baze purinice și pirimidinice, în a cărei componență intră trei nucleotide unite consecutiv.

COFERMENT A, (Coenzima A), cofactorul transferazelor, catalizează activarea și transferul grupelor acilice.

COFERMENȚI NICOTINAMIDICI, universali după răspândire cofermenți din șirul dehidrogenazelor, printre care nicotinamid-

adenin-dinucleotidul și derivații lui fosforilați și formele reduse a acestor compuși, corespunzător NADH și NADP+.

COFFEA, gen de plante din familia Rubiaceae.

COLA, gen de plante din familia Malvaceae.

COLĂCEI, (Malva), gen de plante din familia Malvaceae.

COLCHICUM, (Brândușă), gen de plante din familia Colchicaceae.

COLENCHEM, unul din țesuturile mecanice ale plantelor.

COLESTEROL, alcool nesaturat din clasa steroizilor.

COLEUS, gen de plante din familia Lamiaceae.

COLIBIA, gen de plante ciuperci baziodimicete din familia Tricholomataceae.

COLOCASIA, gen de plante monocotiledonate din familia Araceae.

COLOFONIU, produs solid de la prelucrarea componentilor rășinoși din lemnul de conifere.

COLONIE, grup de indivizi, plante sau animale din aceeași specie care duc viață în comun.

COLONIZARE, răspândirea unei colonii de plante sau animale într-un areal nou.

COLȚII BABEI (Tribulus), gen de plante ierboase, anuale sau biennale, din familia Zygophyllaceae. În RM crește spontan Tribulus terrestris, plantă toxică.

COLȚII BABEI, (Tribulus), gen de plante din familia Zygophyllaceae.

COLȚIȘOR, (Dentaria), gen de plante efemeroide, perene, cu rizom. În RM se întâlnesc, mai ales, prin păduri de carpen. Se cunosc 2 specii.

COLUTEA, gen de plante, arbuști cu frunza căzătoare din familia Fabaceae.

COMARUM, gen de plante din familia Rosaceae.

COMBRETACEAE, familie de plante dicotiledonate.

COMBUSTIBIL ECOLOGIC, sursă energetică contemporană de origine biologică.

COMELINA, gen de plante din familia Commelinaceae.

COMIFORA, gen de plante din familia Burseraceae.

COMMELINACEAE, familie de plante dicotiledonate.

COMPATIBILITATE TISULARĂ, proces de concreștere a două tipuri de țesut vegetal la plante.

COMPENSARE, în biologie, reacție a organismului la vătămare, la care organele și sistemele neafectate, preiau funcția structurilor lezate prin accelerarea sau schimbarea calitativă a funcției sale; restabilirea activității normale a organismului după o dereglare; procesul de substituire funcțională în procesul evoluției a unui sistem cu altul.

COMPENSAREA DOZEI GENEI, grad identic de manifestare diferit a cantității a aceleiași gene de pe cromozomul X.

COMPLEMENTARE, restabilirea parțială sau totală a dezvoltării normale a caracterului, la prezența în organism a alelelor mutante recesive, moștenite de la forme parentale diferite cu dezvoltare anormală a caracterului.

COMPLEMENTARITATE, corespunderea spațială reciprocă a structurilor a două molecule sau a părților lor, ce permite de a forma unitatea funcțională a complexului, din contul legăturilor de hidrogen.

COMPOUND, organism sau genotip care conține două alele mutante diferite ale unei gene.

COMPOZITE, (Compositae), familie de plante dicotiledonate din încrengătura angiospermelor. Cuprinde 25-30 mii specii, în RM, cca 200. Compozitele sunt răspândite pe tot globul pământesc (excepție Antarctica).

COMPUȘI INTERCELULARI, leagă celulele din componența țesutului între ele și cu matricea extracelulară, asigurând interacțiunile intercelulare.

COMPUȘI MACROERGICI, compuși naturali ce conțin legături chimic bogate în energie.

CONCENTRAȚIE MAXIMĂ ADMISIBILĂ (CMA), indicator de inofensivitate și securitate ecologică.

CONCURENȚĂ, în biologie, rivalitatea dintre organismele de aceeași specie sau de specii diferite pentru resursele mediului de viață și participarea la reproducere.

CONDIȚII ECOLOGICE, condiții de mediu, condiții de viață, condiții de existență.

CONDRUS, gen de plante, alge roșii din familia Gigartinaceae.

CONIDIE, spori asexuați la ciuperci.

CONFERE, (Coniferae), clasă de plante gimnosperme rășinoase arbori și arbuști din ordinul Coniferophyta. În RM se cultivă bradul, pinul, molidul ș.a.

CONIUM, (Cucută), gen de plante din familia Apiaceae.

CONJUGARE, proces de înmulțire sexuată. Este proprie algelor conjugate, unor alge diatomee, ciupercilor zigomicete și majorității infuzoriilor.

CONSANGVINIZARE, efect inbreeding la descendenți de la împerecherea sau reproducerea de indivizi sau organisme, care sunt strâns legate genetic.

CONSECUTIVITĂȚI NUCLEOTIDICE, ordinea nucleotidelor în resturile de acizi nucleici.

CONSERVAREA MEDIULUI, măsuri organizatorice și economice, menite să păstreze mediul înconjurător.

CONSUM BIOCHIMIC DE OXIGEN (CBO), indicator privind concentrația de substanțe organice biodegradabile din apă.

CONSUM CHIMIC DE OXIGEN (CCO), indicator privind totalitatea substanțelor din apă, care se pot oxida sub acțiunea unui oxidant.

CONUL DE CREȘTERE, parte a vârfului tulpinii sau rădăcinii ce asigură creșterea structurilor axiale ale plantelor.

CONVALARIA, gen de plante monocotiledonate din familia Asparagaceae.

CONVENȚIA ASUPRA CONSERVĂRII SPECIILOR MIGRATOARE DE ANIMALE SĂLBATICE, Bonn, 1979; act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

CONVENȚIA ASUPRA POLUĂRII ATMOSFERICE TRANSFRONTALIERE PE DISTANȚE LUNGI, Geneva, 1979; act normativ internațional privind prevenirea poluării aerului.

CONVENȚIA ASUPRA ZONELOR UMEDE DE IMPORTANȚĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN SPECIAL CA HABITAT AL PĂȘĂRIILOR ACVATICE, Ramsar, 1979; act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

CONVENȚIA CADRU A ONU PRIVIND SCHIMBAREA CLIMEI, Rio de Janeiro, 1992; act normativ interstatal internațional privind prevenirea degradării mediului în domeniu.

CONVENȚIA PENTRU PROTECȚIA STRATULUI DE OZON, Viena, 1985; act normativ internațional privind prevenirea degradării compoziției chimice a aerului.

CONVENȚIA PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚIE, JUSTIȚIE ȘI PARTICIPAREA PUBLICULUI LA ADOPTAREA DECIZIILOR ÎN DOMENIUL MEDIULUI, Aarhus, 1998; act normativ internațional privind informația de mediu pentru publicul larg.

CONVENȚIA PRIVIND COMBATEREA DEȘERTIFICĂRII, Paris, 1994; act normativ internațional privind prevenirea schimbărilor climatice.

CONVENȚIA PRIVIND COMERȚUL INTERNAȚIONAL CU SPECII SĂLBATICE DE FLORĂ ȘI FAUNĂ AMENINȚATE CU DISPARIȚIA, (CITES), Washington, 1973; act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

CONVENȚIA PRIVIND CONSERVAREA VIETȚII SĂLBATICE ȘI A HABITATELOR NATURALE DIN EUROPA, Berna 1979; act normativ internațional privind protecția mediului și conservarea biodiversității.

CONVENȚIA PRIVIND CONTROLUL TRANSPORTULUI PESTE FRONTIERE AL DEȘEURILOR PERICULOASE ȘI AL ELIMINĂRII ACESTORA, Basel, 1989; act normativ internațional privind prevenirea poluării mediului în domeniu.

CONVENȚIA PRIVIND COOPERAREA PENTRU PROTECȚIA ȘI UTILIZAREA DURABILĂ A FLUVIULUI DUNĂREA, Sofia, 1994; act normativ al UE privind regimul bazinului dunărean.

CONVENȚIA PRIVIND DIVERSITATEA BIOLOGICĂ, Rio de Janeiro, 1992; act normativ internațional privind conservarea biodiversității.

CONVENȚIA PRIVIND EFECTELE TRANSFRONTALIERE ALE ACCIDENTELOR INDUSTRIALE, Helsinki, 1992; act normativ internațional privind prevenirea poluării mediului în domeniu.

CONVENȚIA PRIVIND EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER, ESPOO, 1991; act normativ internațional privind prevenirea poluării mediului în domeniu.

CONVENȚIA PRIVIND PEISAJUL EUROPEAN, Florența, 2000, organ interstatal al UE privind protejarea spațiului în domeniu.

CONVENȚIA PRIVIND POLUANȚII ORGANICI PERSISTENȚI, Stockholm, 2001; organ interstatal internațional privind prevenirea poluării mediului în domeniu.

CONVENȚIA PRIVIND PROCEDURA DE CONSIMȚĂMÂNT ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ APLICABILĂ ANUMITOR PRODUȘI CHIMICI PERICULOȘI ȘI PESTICIDELOR CARE FAC OBIECTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL, Rotterdam, 1998; act normativ internațional privind prevenirea poluării mediului.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA ȘI UTILIZAREA CURSURILOR DE APĂ TRANSFRONTALIERE ȘI A LACURILOR INTERNAȚIONALE, Helsinki, 1992, act normativ internațional privind valorificarea durabilă a resurselor din domeniu.

CONVERGENȚĂ, în biologie, dezvoltarea independentă a caracterelor asemănătoare, în evoluția diferitor grupe de organisme, determinată de adaptarea la un mod de viață asemănător, în aceleași sau diferite condiții ale mediului ambiant.

CONVERSIA GENEI, schimbarea raportului alelelor la heterozigoți după gena studiată, în urma proceselor legate de recombinația omoloagă.

CONVOLVULACEAE, familie de plante dicotiledonate. În RM cresc spontan: volbura, cupa vacii. Se cultivă ca plante decorative.

COOKSONIA, gen de plante superioare dispărute.

COOPERAREA ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI, domeniu actual de importanță deosebită de colaborare internațională și regională.

COPERNICIA, gen de plante din familia Palmaceae.

COPRINUS, gen de plante ciuperci cu pălărie, lamelare din familia Agaricaceae.

CORCORUȘ, gen de plante subarbuști și ierburi din familia Malvaceae.

CORIANDRU, (*Coriandrum sativum*), plantă anuală ierboasă, care conține uleiuri eterice, din familia Umbelliferae.

CORIDALIS, gen de plante din familia Papaveraceae.

CORISPERMUM, gen de plante anuale din familia Chenopodiaceae.

CORN, (*Cornus mas*), arbore sau arbust din familia Cornaceae.

CORNACEAE, familie de plante angiosperme. În RM se întâlnesc reprezentanți ai genurilor *Cornus* și *Thelycrania*. Unele sunt cultivate ca plante ornamentale.

CORNACI, (*Trapa natans*), castane de baltă, ciulin de apă, plantă anuală acvatică din familia Lythraceae. Cornacii cresc în apele stătătoare din Eurasia, Africa ș.a.

CORNET, (*Xapthium strumarium*), scaietele popii, plantă anuală din familia Compozitelor. În RM crește prin grădini și livezi, pe ogoare, pe marginea drumurilor.

CORNIȘOR (*Ceratocephalus orthoceras*), ploșnicar, plantă ierboasă anuală din familia Ranunculaceae. Crește ca buruiană pe câmpurile și povârnișurile din Republica Moldova.

COROANĂ, totalitatea ramurilor care constituie partea superioară a unui arbore. Este variată ca formă și dimensiuni.

COROLĂ, totalitatea petalelor florii la angiosperme. Are culoare albastră, albă, galbenă, roșie, verde. Formează al doilea înveliș floral după caliciu.

COROLOGIE, compartiment al biogeografiei care studiază legăturile răspândirii spațiale a organismelor și comunităților acestora.

CORONIȘTE, (*Coronilla*), gen de plante ierburi, mai rar arbuști din familia Fabaceae.

CORP DE FRUCTIFICAȚIE, adăpost al organelor sporifere la majoritatea ciupercilor din filumurile ascomicete și baziodimicete, formate dintr-o împletire densă de hife ale miceliului; servesc pentru protecția și răspândirea sporilor.

CORTINARIUS, gen de plante, ciuperci cu pălărie din ordinul Agaricales, filumul baziodimicete.

CORYNEBACTERIUM, gen de plante din familia Actinomicete.

COSMIDĂ, vector plasmidic în care sunt montate sectoare de bacteriofag λ .

COSOR, (*Ceratophyllum*), gen de plante din familia Ceratophyllaceae.

COSTREI, denumire a două specii de plante din genurile *Sorghum* halepense și *Echinochloa*, familia Gramineelor. În RM se întâlnește prin semănături, livezi și vii.

COȘACI, (*Astragalus*), gen de plante din familia Fabaceae.

COTILEDON, frunză embrionară modificată ce atinge dezvoltarea deplină la momentul maturizării seminței la majoritatea plantelor cu semințe.

COTINUS, gen de plante din familia Anacardiaceae.

CRAMBE, gen de plante din familia Brassicaceae.

CRASSULACEAE, familie de plante angiosperme.

CRATAEGUS, (*Crataegus monogyna*), gen de plante arbuști păducel din familia Rosaceae.

CRÂNG, pădurice alcătuită, de obicei, din arbori tineri, de specii forestiere foioase cu creștere rapidă (mesteacăn, plop, salcâm ș.a.).

CREASTA COCOȘULUI, (*Celosia cristata*), plantă ierboasă anuală din familia Amaranthaceae. În grădinile din RM se cultivă ca plantă decorativă.

CREDIT DE CARBON, bonus oferit pentru diminuarea emisiilor de carbon.

CRIN DE BALTĂ, (*Butomus umbellatus*), roșătea, plantă acvatică din familia Butomaceae. Crinul de baltă se întâlnește prin stufărișuri, pe malul râurilor și iazurilor.

CRIN DE PĂDURE, (*Lilium martagon*), plantă ierboasă perenă din familia Liliaceae. În RM plantă meliferă, furajeră și decorativă.

CRIOBIOLOGIE, compartiment al biologiei ce studiază influența temperaturilor joase și foarte joase, asupra diferitor obiecte și procese biologice.

CRIPTOMERIA, gen de plante gimnosperme din familia Cupresaceae.

CRISOFITE, (*Chrysophyta*), alge aurii, filum de alge.

CRISOSPLENIUM, gen de plante din familia Saxifragaceae.

CRIZANTEMĂ, (*Chrysanthemum*), gen cu cca 500 specii de plante anuale și multianuale, din familia Compozitelor. În RM crește

spontan și se cultivă *Chrysanthemum vulgare* sau *Leucanthemum vulgare*.

CROCUS, (*Crocus sativus*), specie de plantă cu flori din genul *Crocus* din familia Iridaceae.

CROMATINĂ, fibre nucleoproteice din care se compun cromozomii celulelor eucariote.

CROMATOFORI, organite ale algelor, unde se depozitează pigmentii ce asigură fotosinteza.

CROMOPLAST, plastide de culoare galbenă, portocalie sau roșie (în sens strict) din celulele țesuturilor fundamentale ale petalelor, fructelor, frunzelor, tulpinii și rădăcinii. Provin din proplastide, leucoplaste și cloroplaste.

CROMOPROTEINE, proteine complexe, colorate, gruparea prostetică din componența lor, determinând spectrul de absorbție X, și corespunzător, culoarea acestuia.

CROMOZOM, element structural, autoreproductiv al nucleului celular, ce conține gene, prin care se îndeplinește funcția principală a aparatului genetic celular.

CROMOZOMI SEXUALI, determină deosebirea în cariotipurile diferitor sexe la organismele unisexuate.

CROCOCALE (Chroococcales), ordin de alge din încregătura Cianofitelor.

CROSSING-OVER, (Încrucișare cromozomică), schimb de sectoare de cromozomi la un contact strâns.

CROTON, gen de plante din familia Euphorbiaceae.

CRUCIFERE, (Cruciferae), familie de plante dicotiledonate. În RM se întâlnesc cca 700 specii.

CRUCIULIȚĂ, (*Senecio vulgaris*), gen de plante erbacee sau lemnoase din familia Compozitelor. În RM se întâlnesc 5 specii.

CRUȘIN, (*Rhamnus frangula*), plantă lemnoasă din familia Rhamnaceae. În RM crește spontan în subarboretul pădurilor de foioase. Plantă medicinală.

CUCURBETICĂ (*Aristolochia*), gen de plante din familia Aristolochiaceae. În RM se întâlnește măruș lupului (*Aristolochia clematitis*) plantă toxică, folosită în medicină. *Aristolochia siphon* se cultivă ca plantă decorativă.

CUCURBITACEAE, familie de plante anuale sau perene (ierburi, arbuști, semiarbuști, arbori și liane) din încrengătura angiospermelor.

CUCUTĂ, (*Conium*), gen de plante ierboase bienale din familia Umbelliferae. În RM este mai răspândită *Conium maculatum*, mare (*Conium maculatum*).

CULTURĂ EXPLANT, tehnică de cultură organotipică a celulelor dintr-o bucată sau bucăți de țesut sau organ, îndepărtate dintr-o plantă sau animal.

CUNINGAMIA, gen de plante gimnosperme veșnic verzi din familia Cupressaceae.

CUNUNIȚĂ, (*Spiraea chamaedryfolia*), gen de plante Rosaceae.

CUPA VACII, (*Calystegia sepium*), plantă toxică ierboasă perenă din familia Convolvulaceae; Volbură mare.

CUPRESSACEAE, familie de plante conifere.

CUPRESSUS, (*Chiparusul*), gen de plante din familia Cupressaceae.

CUPULĂ, organ al unei plante, în formă de cupă, care acoperă partea de jos a fructului la ghindă, alună ș.a.

CURARA, toxină mioparalitică de origine vegetală.

CURCUMA, (*Curcuma xanthorrhiza*), gen de plante din familia Zingiberaceae.

CURMAL, (*Phoenix dactylifera*), finic, gen de plante din familia Arecaceae.

CUSCRIȘOR, (*Pulmonaria officinalis*), gen de plante din familia Boraginaceae; Mierea-ursului.

CUSCUTACEAE, familie de plante angiosperme parazite.

CUSCUTĂ, (*Cuscuta*), torțel, gen de plante parazite anuale din familia Cuscutaceae. În RM mai răspândite sunt speciile *Cuscuta*

trifolii, *Cuscuta europaea*, cuscuta de câmp (*C. arvensis*), cuscuta basarabica ș.a. Toate speciile de cuscută sunt obiecte de carantină internă în cadrul țării.

CUTICULĂ, strat protector la plante și la unele animale.

CYCADACEAE, familie din clasa Cycadopsida.

D

DAFIN, (*Laurus nobilis*), arbust sau arbore (cca 15 m înălțime) din familia Lauraceae; Laur.

DALAC, (*Paris quadrifolia*), plantă ierboasă perenă din familia Liliaceae. În RM se întâlnește în regiunea Codrilor. Plantă toxică.

DARWINISM, teorie a evoluției bazată pe lucrările lui Ch. Darwin, care considera ca factori principali ai evoluției selecția naturală, lupta pentru existență și variabilitatea ereditară.

DATURA, gen de plante din familia Solanaceae.

DÂRMOZ (*Viburnum lantana*), gen de plante din familia Viburnaceae.

DEDIȚEI, (*Pulsatilla*), gen cu cca 40 specii de plante ierboase multianuale, din familia Ranunculaceae.

DEGENERARE BIOLOGICĂ, pierderea în urma acțiunii unor factori de mediu sau ereditari, a unor trăsături morfologice sau funcționale caracteristice speciei de ființe vii.

DEGETEL, (*Digitalis*), degetar, gen cu cca 30 specii de plante ierboase din familia Scrophulariaceae. În RM cresc spontan speciile degetarul galben (*Digitalis ambigua* sau *Digitalis grandiflora*) și degetelul lânos (*Digitalis lanata*).

DEGRADARE BIOLOGICĂ, deteriorarea biodiversității în urma diminuării calității solului, apei și aerului.

DEHIDROGENAZE, fermenți din clasa oxidoreductazelor.

DELEȚIE, pierderea unei părți a moleculei de ADN; tip de mutație.

DELONIX, gen de plante din familia Fabaceae.

DENDRARIU, arboretum, sector de pământ pe care sunt amplasate colecții de plante lemnoase, arbori, arbuști, subarbuști, liane cu tulpina lignificată, în condiții naturale sau în seră.

DENDROLOGIE, compartiment al botanicii care studiază la plantele lemnoase: sistematica, morfologia, răspândirea geografică, particularitățile ecologico-biologice și proprietățile folositoare ale arborilor și arbuștilor.

DENITRIFICARE, proces de reducere a a compușilor oxidați de azot, până la azot molecular, care are loc în condiții anaerobe.

DENTIȚĂ, (*Bidens*), gen de plante ierboase din familia Compozitelor. În RM cresc speciile *Bidens tripartita* și *Bidens cernua*.

DERIVĂ GENETICĂ, oscilație întâmplătoare a frecvenței alelelor genei într-un șir de generații ale populației cu un efectiv limitat.

DESCHAMPSIA, gen de plante Poaceae.

DEȘERT, teritoriu din diferite zone naturale, ce se deosebește printr-o climă deosebit de aridă.

DEȘEU, resturi materiale rezultate dintr-un proces tehnologic sau casnic de realizare a unui anumit produs.

DETERMINARE, în embriologie, determinarea de către celulă sau a unei regiune a embrionului a direcției de dezvoltare, și ca urmare se formează un anumit tip de celule sau organe cu o anumită alcătuire.

DETRITUS, substanță organică moartă sau parțial mineralizată, suspendată în apă sau depusă pe fundul bazinului acvatic sub formă de particule.

DEUTEROMICETE, (*Deuteromycetes*), filum de ciuperci.

DEUTZIA, gen de plante cu flori din familia Hydrangeaceae.

DEVIȚIE BIOLOGICĂ, transformare evoluționistă bazată pe schimbarea ereditară la stadiile mijlocii de dezvoltare individuală, la care abaterile în dezvoltarea organului, duc la schimbarea alcătuirii lui la organismul adult.

DEXTRINE, produse ale descompunerii parțiale a amidonului și glicogenului la prelucrarea lor termică sau la hidroliza acidă sau fermentativă.

DEZOXIRIBONUCLEAZE, fermenți din clasa hidrolazelor din grupul nucleazelor.

DEZOXIZAHARURI, monozaharide în care una sau câteva grupări hidroxilice sunt înlocuite cu atomi de hidrogen.

DEZVOLTARE DURABILĂ, dezvoltarea societății prin promovarea unor tehnologii prietenoase mediului.

DIATOMEAE, (Diatomeae), filum de alge.

DICAZIU, inflorescență cimoasă, la care florile se formează în două direcții.

DICOTILEDONATE, (Dicotyledoneae), magnoliopside, clasă de plante cu flori cu doua cotiledoane, din familia angiospermelor.

DICOTOMIE, ramificație bifurcată a talului și tulpinii.

DICTAMNUS, gen de plante din familia Rutaceae.

DICTIOCOFICEE (Dictyochophyceae), clasă de alge monocelulare din filumul ocrofita.

DIEFENBACHIA, gen de plante din familia Araceae.

DIFERENȚIERE, în biologie, proces de dobândire de către celulele embrionului în dezvoltare a particularităților morfologice și funcționale.

DIGITALIS, gen de plante din familia Plantaginaceae.

DIGITARIA, gen de plante din familia Poaceae.

DIHOGAMIE, maturizare în timpuri diferite a androceului și a gineceului unei flori, facilitând astfel polenizarea încrucișată și împiedicând autopolenizarea.

DIMORFISM, diferența fenotipică între masculul și femela aceleiași specii.

DINOTERIU, (Deinotherium), animal fosil din clasa Deinotheriidae.

DIOSCOREACEAE, familie de monocotiledonate.

DIPLOID, organism ale cărui celule conțin un set dublu de cromozomi.

DIPSACACEAE, familie de plante dicotiledonate.

DIPSACUS, gen de plante din familia Dipsacaceae.

DISA, gen de plante ierburi din familia Orchidaceae.

DISCOMICETE, (Discomycetes), grup de ciuperci din clasa ascomicetelor (cca 6000 specii). Unele specii sunt comestibile (zbârciogul, urechea babei ș.a.), altele parazitează pe arbori, plante legumicole, ierburi (*Diplocarpon rosae*, *Monilinia fructigena*), producând hipertrofii pe organele lor (mumificarea fructelor, cancerul, putregaiul ș.a.).

DISEMINARE, răspândire pe cale naturală a semințelor, fructelor, polenului etc.

DIVERGENȚĂ, în biologie, diversificarea în procesul evoluției a caracterelor organismelor care provin de la un strămoș comun.

DIVERSITATE BIOLOGICĂ, noțiune introdusă în legătură cu intensificarea mișcării de protecție a naturii.

DOMINANȚĂ, formă de reacții reciproce dintre genele perechi, la care în stare heterozigotă se manifestă doar una, dominantă.

DORNIC, (*Falcaria sioides*), plantă bienală sau perenă din familia Umbelliferae. În RM, dornic crește prin păduri rare, pe marginea drumurilor, prin semănături ș.a.

DOVLEAC, (*Cucurbita maxima*), plantă erbacee anuală din familia Cucurbitaceae, folosită în alimentația omului sau a animalelor.

DOVLECEL CHAYOTE, (*Sechium edule*), specie din familia Cucurbitaceae.

DOVLECEL, (*Cucurbita pepo*), plantă erbacee anuală din familia Cucurbitaceae, folosită în alimentația omului sau a animalelor.

DRABA, flămânzică, gen de plante din familia Brassicaceae.

DRACILĂ, (*Berberis vulgaris*), gen de plante din familia Berberidaceae. În RM crește spontan. Dracilă comună (*Berberis vulgaris*), numită și măcriș spinos sau lemn galben.

DRĂGAICĂ, (*Galium*), gen de plante din familia Rubiaceae.

DROB, (*Chamaecytisus*), gen de plante Fabaceae.

DROBIȘOR, (*Genista tinctoria*), arbust sau semiarbust din familia leguminoaselor. În RM drobișorul crește spontan prin poieni, pe la marginea pădurilor ș.a. Se cultivă ca plantă decorativă.

DROBUȘOR TINCTORIAL, (*Isatis tinctoria*), plantă erbacee, biennială sau perenă, din familia Brassicaceae. În RM, drobușorul tinctorial crește spontan în reg. Codrilor; Drobușorul boiangiilor.

DROJDII, grup de ciuperci unicelulare lipsite de miceliu tipic.

DROSERA, gen de plante insectivore din familia Droseraceae.

DROSERACEAE, familie de plante insectivore, perene, ierboase.

DRUPĂ, fruct cu sâmbure dur ce protejează sămânța; se formează din gineceu apocarpic.

DUD, (*Morus*), gen de plante din familia Moraceae.

DUGHIE, plantă anuală din familia Poaceae.

DUMBRAVĂ, pădure de foioase de tip estival, în al căror arboret predomină stejarul, însoțit de frasin, tei, cireș, carpen (etajul I), arțar, ulm, sorb, pădureț, păr ș.a. (etajul II).

DUPLICAȚIE, schimbări structurale ale materialului genetic, constând în dublarea unei părți a cromozomului.

DURIAN, (*Durio*), gen de plante arbori veșnic verzi din familia Malvaceae.

E

ECHILIBRU ECOLOGIC, în natură, stabilitatea relativă a componenței specifice a organismelor vii, efectivului lor, productivității, repartizării în spațiu, în orice comunitate naturală.

ECHINOCLOA, gen de plante din familia Poaceae.

ECHINOPS, gen de plante Asteraceae.

ECHIUM, gen de plante din familia Boraginaceae.

ECOLOGIA POPULAȚIONALĂ, compartiment al ecologiei ce studiază structura și funcționarea populațiilor de animale și plante.

ECOLOGIA TERITORIULUI, domeniu interdisciplinar de cercetări științifice fundamentale și aplicative, privind dezvoltarea durabilă a teritoriului.

ECOLOGIA UMANĂ, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative care plasează în centru omul în relația sa cu mediul înconjurător.

ECOLOGIE, știință biologică interdisciplinară, care studiază organizarea și funcționarea sistemelor supraorganismice de diferite niveluri: populații, biocenoze, ecosisteme, biosferă.

ECOPEDOLOGIE, domeniu interdisciplinar de cercetări științifice fundamentale și aplicative, privind valorificarea durabilă a resurselor pedologice (solurilor).

ECOSFERĂ, sistem ecologic care include toate ecosistemele de pe Pământ: geosfera, hidrosfera, biosfera, atmosfera și magnetosfera.

ECOSISTEM, totalitate a organismelor care populează același spațiu și condițiile lor de existență, aflate în relații reciproce.

ECOTIP, tip ecologic, totalitate de indivizi ai unei specii, adaptați la anumite condiții ale mediului și care diferă de alte grupuri de indivizi ale aceleiași specii prin caracterele morfologice și fiziologice. Ecotipul se observă la plantele sălbatice, la cele de cultură și mai rar la animale; Ecotip climatic, ecotip pedologic, ecotip biotic.

ECOTON, zona tampon de tranziție dintre 2 comunități ecologice adiacente diferite.

ECTOGENEZĂ, concepție în învățătura evoluționistă, care abordează procesul evoluționist ca un rezultat al acțiunii directe a schimbării condițiilor externe asupra organismului.

EDAFON, totalitatea organismelor care viețuiesc în sol.

EDIFICATORI, specii de plante dominante în fitocenoză, care determină caracterul asociațiilor vegetale (de ex. stejarul în pădurile de stejar). În fitocenoză pot fi unul sau câțiva edificatori.

EDUCAȚIE ECOLOGICĂ, informarea și educația populației despre mediul înconjurător.

EFFECT DE SERĂ, fenomen global privind sporirea conținutului de dioxid de carbon în atmosferă.

EFEDRA, gen de plante gimnosperme din familia Ephedraceae.

EFEDRINĂ, alcaloid conținut în unele gimnosperme.

EFEMERE, 1) plante anuale, care își termină perioada de vegetație, de obicei, primavara devreme, când există de acum o cantitate suficientă de umezeală și lumină (de ex. unele specii din genurile Veronica, Eremopyrum, Malcolmia ș.a.). Se întâlnesc, de asemenea, efemere de toamnă și efemere de iarnă; 2) ordin de insecte Efemeroptere (Ephemeroptera), numite și rusalii, din subclasa Pterigotelor. La noi cea mai răspândită efemeră este Ordelia halterata.

EFEMEROIDE, ierburi perene pentru care este caracteristică vegetația de iarnă-primăvară.

ELAEAGNACEAE, familie de plante dicotiledonate.

ELAEAGNUS, gen de plante angiosperme din familia Elaeagnaceae.

ELAEAGNACEAE, familie de plante arborescente dicotiledonate. În RM cresc în stare sălbatică și se cultivă ca plante decorative: sălcioara sau măslinul sălbatic (*Elaeagnus angustifolia*) și cățina de râu (*Hippophae rhamnoides*).

ELEMENTE BIOGENE, elemente chimice care permanent fac parte din compoziția organismelor și sunt necesare pentru activitatea lor vitală.

ELEMENTE GENETICE MOBILE, fragmente nucleotidice discrete de ADN, ce nu au o localizare constantă în cromozomi.

ELEUTEROCOC, ghimpos (*Eleutherococcus senticosus*), arbust din familia Alliaceae.

ELEUTHEROCOCCUS, gen de plante cu flori.

ELIMUS, gen de plante ierburi din familia Poaceae.

ELITRE, aripi superioare modificate și întărite, ce apar la unele specii de insecte.

ELITRIGIA, gen de plante din familia Poaceae.

ELODE, gen de plante acvaticе.

EMBRIOGENEZA, dezvoltare embrionară în perioade incipiente a dezvoltării organismelor pluricelulare vegetale și animale.

EMBRIOLOGIE, ramură a biologiei care studiază procesele și legitățile dezvoltării organismelor vegetale și animale.

EMBRION, gemenеle plantelor vasculare, care reprezintă starea inițială a dezvoltării individuale.

EMPETRUM, gen de plante din familia Emperaceae.

ENDOBIONT, organism care trăiește în corpul sau celulele altui organism; Endosimbiont.

ENDOCITOZ, proces de captare și înglobare de către celulă a unor obiecte ce nu pot traversa membrana plasmatică.

ENDOMITIZĂ, duplicarea cromozomului fără diviziunea nucleului.

ENDORFINE, neuropeptide cu acțiune asemănătoare morfinei.

ENTADA, gen de plante din familia Fabaceae.

ENTEROBACTERIACEAE, familie de bacterii gram-pozitive.

ENVIRONMENTALISM, curent și doctrină în geografie, potrivit căruia mediul natural exercită o influență hotărâtoare asupra dezvoltării societății și a producției sociale dintr-o regiune geografică.

ENZIME, macromolecule biocatalizatoare de origine proteică.

EPHEDRACEAE, familia cu cca 40 specii de plante lemnoase, dioice și monoice, răspândite în regiunea de stepă și pustiu din emisfera nordică și din Africa de Sud.

EPICTOMORFOZĂ, transformare evoluționistă care are loc fără schimbarea nivelului de organizare.

EPIDERMĂ, (Epidermis), 1) stratul extern al pielii animalelor; 2) țesut protector la plante.

EPIFILUM, gen de plante din familia Cactaceae.

EPIFITE, plante (mușchi, licheni ș.a.), care trăiesc pe crengile, tulpinile și frunzele altor plante și care se nutresc independent. Se întâlnesc mai des în pădurile tropicale, în regiunile calde, inclusiv cele muntoase.

EPIGENEZĂ, proces fiziologic prin care plantele, animalele și ciupercile se dezvoltă dintr-o sămânță, spor sau un ou.

EPILOBIUM, pufuliță, gen de plante ierburi perene angiosperme din familia Onagraceae.

EPIPACTIS, gen de plante din familia Orhidaceae.

EPISOMI, elemente genetice care pot exista în afara cromozomilor sau încorporate în aceștia.

EPISTAZIE, tip de interacțiune dintre gene.

EPITELIU, 1) denumirea generală a celulelor parenchimatice de excreție, care captează unele organe și elimină diferite produse vitale (clei, rășină ș.a.); 2) țesut format din celule paralelipipedice sau prismatice și din substanță intercelulară; 3) epiteliu de acoperire, țesut alcătuit din unul sau mai multe straturi de celule, care acoperă suprafața corpului, captează cavitățile (pleură, trahee, piele ș.a.).

EQUISETACEE, (Equisetaceae), familie de plante sporofile, ierboase, multianuale. În RM se întâlnesc 7 specii, cunoscute sub denumirea populară de coada-calului.

EQUISETOFITE, (Equisetophyta), filum de plante sporifere.

ERAGROSTIS, gen de plante ierburi anuale sau perene din familia Poaceae.

ERBACEE, specii de plante anuale, bienale sau perene, care nu au tulpina lemnoasă deasupra solului.

EREDITATE, capacitatea speciilor de organisme vii de a transmite la descendenți trăsăturile sale ereditare în cadrul reproducerii vegetative și sexuale.

EREMURUS, gen de plante din familia Asphodelaceae.

ERICACEAE, familie de plante din familia dicotiledonatelor.

ERINGIUM, gen de plante din familia Umbelliferae.

ERIOFORUM, gen de plante din familia Cyperaceae.

ERISIFACEAE, (Erysiphaceae), familie de ciuperci ectoparazite, cu cca 150 specii.

ERISIMUM, gen de plante din familia Brassicaceae.

ETAJARE, semn structural, funcție de altitudine al fitocenozei.

EUCALIPT, (Eucalyptus), gen de plante (arbori sau arbuști) din familia Myrtaceae. Cuprinde peste 600 specii, răspândite mai ales în Australia.

EUCROMATINĂ, sector al cromozomului despiralizată în starea de repaus a nucleului și spiralizată la diviziunea acesteia.

EUFORBIA, cel mai bogat în specii gen de plante cu flori.

EUFRASIA, gen de plante din familia Orobanchaceae.

EUMICETE, (Eumycetes), clasă de ciuperci cu miceliul septal.

EUONYMUS, gen de plante din familia Celastraceae.

EUPATORIUM, (Bonesets), gen de plante din familia Asteraceae.

EUPHORBIACEAE, familie de plante dicotiledonate ierboase și lemnoase. Din rădăcinile tuberizate ale maniocului (Manihot esculenta) se prepară făină alimentară, din latexul arborelui de cauciuc (Hevea brasiliensis) se obține cauciuc vegetal.

EUROTOMICETE, clasă de ciuperci din filumul ascomicete.

EVERNIA, gen de plante licheni din familia Parmeliaceae.

EVOLUȚIE CUANTICĂ, proces evoluționist rapid, determinat de trecerea unor populații mici ale grupului inițial dintr-o zonă adaptivă în alta.

EVOLUȚIE EXPLOZIVĂ, creșterea bruscă a numărului de specii în limitele grupului dat de organisme, ce are loc fără schimbarea esențială a planului general de structură și a nivelului atins de organizare.

EVOLUȚIE FILETICĂ, evoluția speciei ca grup integrat de organisme sub acțiunea selecției motrice fără diferențierea speciilor fice.

EVOLUȚIE MOZAIcă, transformări evoluționiste a diferitor organe și structuri ale organismului.

EVOLUȚIE, teoria științifică privind evoluția plantelor și animalelor prin selecție naturală.

EVOLUȚIONISM, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind teoria evoluției.

EX SITU, (Conservare), proces de protejare a unei specii, unei rase sau unui soi pe cale de dispariție prin conservarea în afara amplasamentului.

EX VITRO, dezvoltare într-un mediu în afara culturii de țesut artificial.

EXCITABILITATE, capacitate a celulelor vii, organelor și organismelor de a recepționa acțiunile excitanților externi și interni și de a trece în stare de activitate fiziologică.

EXCITANT, orice acțiune capabilă să provoace o reacție biologică a țesutului viu, schimbarea structurii și funcției acestuia.

EXCITAȚIE, în biologie, stare de activitate fiziologică specifică a celulei vii provocată de acțiunea excitanților.

EXCREȚIE, eliberarea organismului de produsele finale ale schimbului de substanțe, surplusul de apă, de săruri și de compuși biologic activi, de substanțe străine și toxice ce pătrund în organism cu hrana sau se formează în organism.

EXOCARP, stratul exterior al pericarpului fructelor. Vezi **Sămânță**.

EXOCITOZĂ, proces prin care celulele transportă proteinele și lipidele sintetizate către membrana celulară.

EXOTOXINĂ, substanță toxică, eliminată în mediul înconjurător de unele microorganisme (bacilii difteric, tianic, botulinic).

F

FABACEAE, (Fabaceae, Leguminosae, Papilionaceae), una dintre cele mai bogate în specii familie de angiosperme.

FACTOR ECOLOGIC, factor de mediu.

FACTORI BIOTICI, ansamblul acțiunilor unor organisme asupra altora, precum și asupra mediului lor de viață.

FAD, vezi **Flavinadenindinucleotid**.

FAG, (Fagus), gen de plante monoice din familia Fagaceae. În RM crește spontan specia fagul comun (*Fagus sylvatica*), arbore rezistent la umbră, termofil.

FAGACEAE, familie de plante dicotiledonate lemnoase (arbori și arbuști). În RM cresc câteva specii de stejar și fagul comun.

FAGUS, gen de plante din familia Fagaceae.

FAMILIE, categorie taxonomică din sistematica biologică.

FĂGET, pădure de fag.

FECIORICĂ, (*Herniaria*), gen de plante erbacee perene și anuale din familia Caryophyllaceae. În RM cresc săpunașul (*Herniaria besseri*) și iarba fecioarelor (*Herniaria glabra*).

FECUNDARE DUBLĂ, mecanism complex de fertilizare a plantelor cu flori.

FECUNDARE, fenomen de unire a două celule sexuale de sex diferit, procesul de unire a gameților masculini și feminini, soldat cu unirea setului haploid de cromozomi din cei doi gameți, într-un set diploid al primei celule a viitorului organism.

FECUNDITATE, capacitatea animalelor și a plantelor de a se reproduce și de a da descendenți normal dezvoltăți.

FELODERM, parte componentă a peridermei.

FEN, în biologie, caracter condiționat genetic.

FENILALANINĂ, aminoacid indispensabil.

FENOGENETICĂ, compartiment al geneticii care studiază căile de realizare a informației genetice.

FENOLOGIE, știința despre schimbările sezoniere din natura vie.

FENOTIP, totalitatea proprietăților și caracterelor organismului, care pot fi studiate și descrise prin metode morfologice, anatomice și fiziologice. Vezi **Genotip**.

FEOFITE, (Phaeophyta), alge brune, filum de alge.

FEREDOXINE, grup de proteine în care există complexul Fe-S și care mediază transferul de electroni în reacții metabolice.

FERIGĂ, (Dryopteris), gen de plante erbacee și lemnoase din familia Dryopteridaceae. În RM cresc 2 specii.

FERITINĂ, metaloproteină care conține fier trivalent.

FERMENTAȚIE BUTIRICĂ, tip de fermentație al cărei produs final este acidul butiric.

FERMENTAȚIE, proces fermentativ anaerob, oxido-reducător de transformare a substanțelor organice, prin intermediul căruia organisme obțin energie pentru activitatea vitală.

FERMENȚI, catalizatori de natură proteică; Fermenți digestivi, fermenți imobilizați, fermenți proteolitici.

FEROCACTUS, gen de plante din familia Cactaceae.

FERULA, gen de plante din familia Apiaceae.

FESTUCA, unul dintre cele mai mari genuri de plante din familia Poaceae.

FIBRILE, structuri fibrilare ale citoplasmei cu funcție motorie sau scheletală.

FICOBILINE, pigmenți ai algelor roșii și cianobacteriilor; Fico-cianine, ficoeretrine.

FICOMICETE, (Phycomycetes), clasă de ciuperci inferioare, caracterizate prin miceliu acelular, polinuclear.

FICUS, gen de plante din familia Moraceae. În RM se cultivă ca plante decorative.

FIEREA PĂDURII, (Thylophilus), specie de ciuperci din familia Boletaceae.

FILAMENTE, denumire comună structurilor proteice fibrilare citoplasmatică intracelulare.

FILEMBRIOGENEZĂ, schimbarea mersului dezvoltării individuale, care duce la transformarea evoluționistă a stării adulte.

FILIMICĂ, (Calendula), gen de plante din familia Asteraceae. În RM se cultivă ca plante decorative filimica de câmp (Calendula arvensis) și filimica medicinală (Calendula officinalis).

FILIPENDULA, gen de plante perene din familia Rosaceae.

FILOCHINONĂ, vitamină naturală (vit. K).

FILODENDRON, (Philodendron), gen de plante monoice, lemnoase din familia Araceae. În RM se cultivă ca plante decorative Philodendron selloum și Philodendron bipinnatifidum.

FILODENDRON, gen de plante din familia Rutaceae.

FILOFORA, gen de plante alge Phylloporaceae.

FILOGENETICĂ, direcție în biologie care abordează aspectele genetice ale originii și căile evoluției unor grupe sistematice de organisme.

FILOGENEZĂ, (Filogenie), dezvoltare istorică a întregii lumi organice de microorganisme, plante și animale.

FILOSFERĂ, regiune de acțiune a frunzelor, florilor și tulpinilor unei plante.

FILUM, în biologie, una din principalele categorii sistematice ce ocupă o poziție superioară în regnul plantelor și ciupercilor.

FINALISM, parte componentă a mai multor concepții evoluționiste.

FIRUȚĂ, (Poa), gen de plante erbacee din familia Poaceae. În RM se întâlnesc 11 specii, majoritatea cărora sunt plante furajere.

FISALIS, gen de plante din familia Solanaceae.

FISOCARPUS, gen de plante, arbuști cu frunza căzătoare, din familia Rosaceae.

FISOSTIGMA, gen de plante din familia Fabaceae.

FISTIC, (Pistacia), gen de plante Anacardiaceae.

FITO-, prefix cu semnificație „propriu plantelor”.

FITOBENTOS, totalitatea organismelor vegetale care cresc pe fundul bazinelor de apă cu adâncimi mici.

FITOCENOLOGIE, știință care studiază structura, legitățile dezvoltării și repartizării comunităților de plante pe Pământ. Vezi și **Geobotanică**.

FITOCENOZĂ, comunitate vegetală, asociație de plante formată istoric pe un teritoriu, caracterizată printr-o anumită compoziție floristică, structură și o anumită dependență reciprocă între speciile componente și mediul înconjurător.

FITOEMBRIOLOGIE, domeniu interdisciplinar de cercetări științifice fundamentale și aplicative care se ocupă cu studiul legăturilor embriologiei plantelor.

FITOFTORA, gen de plante ciuperci din familia Peronosporaceae.

FITOGEOGRAFIE, domeniu a biogeografiei, care studiază distribuția speciilor de plante.

FITOHORMONI, substanțe fiziologic active, care se formează în organismele vegetale în cantități foarte mici, stimulându-le creșterea și dezvoltarea. Sunt fitohormoni: auxinele, gibberelinele și chininele. Vezi **Stimulator de creștere**.

FITOIMUNITATE, nereceptivitatea plantelor la organismele patogene; Plante imunocite.

FITOLACA, gen de plante din familia Phytolaccaceae.

FITONCIDE, substanțe biologic active (uleiuri eterice, alcaloizi, glicozide, lactone ș.a.), de obicei volatile, sintetizate în protoplazma celulelor unor plante superioare și care sunt capabile de a inhiba creșterea și dezvoltarea anumitor microorganisme (bacterii, ciuperci de mucegai, protozoare).

FITOPLANCTON, totalitatea organismelor vegetale, care se dezvoltă și plutesc liber în grosul apei bazinelor naturale (cu excepția celor subterane). Se deosebesc: fitoplancton marin, salmastru și de apă dulce.

FITOSFERĂ, parte componentă a biosferei; spațiu ce înconjoară o plantă, care influențează asupra acestuia prin activitatea sa vitală.

FITOTRON, cameră sau complex de camere destinate pentru creșterea plantelor în condiții regulate artificial.

FIZIOLOGIA PLANTELOR, domeniu de cercetări științifice fundamentale și privind procesele vitale din organismele vegetale.

FIZIOLOGIE, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind funcțiile și procesele fiziologice ale plantelor și animalelor.

FLAGEL, formație citoplazmatică a celulei, caracteristică flagelatelor, multor bacterii, zoosporilor, spermatozoizilor plantelor inferioare și a unor plante superioare, precum și unor celule ale animalelor pluricelulare.

FLAGELATE, organisme unicelulare și coloniale înzestrate cu flageli. În botanica Flagellate, grup de organisme ce fac parte din algele euglenofite (de ex., euglenoidele), clorofite (volvocalele), crizofite (crizomonadele), pirofite (criptomonadele, peridinele). În zoologie flagelate (Mastigophora) este clasă de organisme protozoare.

FLAVINADENINDINUCLEOTID, coferment al mai multor oxidoreductaze flavindependente.

FLĂMÂNZICĂ, (*Draba*), gen de plante din familia Brassicaceae. În RM crește flămânzica (*Draba nemorosa*).

FLEUM, gen de plante din familia Poaceae.

FLOARE DE FRIGURI, (*Centaurium erythraea*), fierea pământului, gen de plante erbacee anuale și bienale din familia Gentianaceae. În RM cresc 5 specii.

FLOARE, organ reproductiv la angiosperme.

FLOAREA-VÂNTULUI, (*Anemone*), gen de plante erbacee din familia Ranunculaceae. În RM se întâlnesc 3 specii.

FLOCOȘELE (*Filago*), gen de plante erbacee anuale din familia Asteraceae. În RM cresc firicica (*Filago germanica*), *Filago arvensis* și *Filago minima*.

FLOEM, țesut conducător al plantelor.

FLORĂ, totalitatea speciilor de plante apărute în decursul evoluției a unui teritoriu stabilit pe parcursul istoriei.

FLORICULTURĂ, domeniu practic a horticulturii, care se ocupă cu cultivarea florilor pentru grădini.

FLORIDEOPHYCEAE, clasă de alge din familia rodofite.

FLORIGRAFIE, descriere sistematică a florilor.

FOARFECA BĂLȚII, (*Stratiotes*), gen de plante din familia Hydrocharitaceae. În RM specia *Stratiotes aloides* crește prin apele stătătoare sau lin curgătoare.

FOLICULĂ, fruct uscat unilocular, format dintr-o carpelă, care conține două sau câteva semințe.

FONDUL ECOLOGIC NAȚIONAL, fond public format din taxe ecologice și utilizat pentru activități de protecție a mediului.

FONDUL INTERNAȚIONAL DE PROTECȚIE A ANIMALELOR, cea mai mare organizație nonguvernamentală în domeniul protecției animalelor.

FONDUL MONDIAL AL NATURII SĂLBATICE, una dintre cele mai mari societăți internaționale a cărei activitate este îndreptată la conservarea speciilor de animale sălbatice și a complexelor naturale.

FONORECEPTORI, celule specializate ce asigură transformarea energiei mecanice a oscilațiilor sonore în potențial electric.

FONTINALIS, gen de plante mușchi din familia Fontinalaceae.

FORMAȚIE VEGETALĂ, specii de plante, caracteristice unui teritoriu limitat.

FORMĂ VITALĂ, totalitatea speciilor de plante (tipul morfoecologic) cu adaptări ecologice asemănătoare, apărute în procesul evoluției.

FORMULĂ FLORALĂ, scriere simbolică privind alcătuirea unei flori.

FORSITIA, gen de plante din familia Oleaceae.

FOSFATAZE, fermenți din clasa hidrolazelor.

FOSFOLIPIDE, lipide naturale care conțin resturi de acid fosforic.

FOSFOPROTEINE, proteine globulare complexe care conțin grupe fosfate.

FOSFORILARE OXIDATIVĂ, sinteza acidului adenzinotrifosforic din acid adenzindifosforic și fosfat anorganic, conjugată cu transferul electronilor de la substratul oxidat la oxigenul molecular.

FOSFORILAZE, fermenți din clasa transferazelor care catalizează reacțiile de fosforilare a oligo- și polizaharidelor.

FOSFOTRANSFERAZE, vezi **Kinaze**.

FOTOSINTEZĂ, transformare de către plantele verzi a energiei luminii în energie chimică și formare a substanțelor organice (glucide, proteine, lipide ș. a.) din substanțe anorganice sub acțiunea energiei solare absorbite de clorofilă.

FRAG, (Fragaria), gen de plante erbacee perene din familia Rosaceae. În RM cresc 4 specii.

FRAGMENTARE, proces fiziologic.

FRAGMITES, gen de plante, ierburi perene cu rizomi lungi din familia Poaceae.

FRAGMOPLAST, structură specifică celulelor vegetale care se formează în timpul citocinezei.

FRANGULA, crușin, gen de plante din familia Rhamnaceae.

FRASIN, (*Fraxinus*), gen de plante lemnoase din familia Oleaceae. În RM crește spontan specia frasin comun sau frasin european (*Fraxinus excelsior*), arbore de cca 40 m înălțime.

FRĂGULIȚĂ, (*Adoxa*), gen de plante erbacee perene din familia Adoxaceae. Genul și familia sunt prezentate prin specia frăgulița sau moscușor (*Adoxa moschatellina*). În RM frăgulița crește în păduri umbroase.

FRĂSINEL, (*Dictamnus*), gen de plante erbacee, perene din familia Rutaceae. În RM crește *Dictamnus gymnostylus* la marginea pădurilor, prin tufișuri, mărăcinișuri.

FRÂNARE, în biologie, proces nervos al cărui rezultat este atenuarea sau inhibarea procesului de excitație.

FRIGURICĂ, (*Centaurium*), gen de plante din familia Gentianaceae.

FRITILARIA, gen de plante ierburi din familia Liliaceae.

FRUCT, organ reproductiv la angiosperme ce asigură formarea, protejarea și răspândirea semințelor.

FRUCTE CAPSULIFORME, rod al plantelor sub formă de măciulie.

FRUCTOZĂ, monozaharid din grupul hexozelor.

FRUNZĂ, element structural al lăstarului plantelor ce asigură fotosinteza, transpirația și schimbul gazos, unul dintre organele principale ale plantelor superioare.

FRUNZE METAMORFOZATE, organe de plante cu funcții fiziologice specifice, care apar în urma acțiunii factorilor de mediu (frunze spinii, frunze depozit, frunze solzi, frunze submerse ș.a.).

FUCALE, (*Fucales*), ordin de alge brune înalt organizate.

FUMĂRIȚĂ, (*Fumaria*), gen de plante erbacee, anuale. În RM crește fumărica (*Fumaria officinalis*), plantă medicinală cu acțiune spasmolitică și antiseptică.

FUNARIA, gen de plante mușchi.

FURANOZE, vezi **Monozaharide**.

FUSARIUM, gen de plante ciuperci din familia Nectriaceae.

G

GALANTUS, gen de plante ierburi perene, bulbifere din familia Amaryllidaceae.

GALEGA, gen de plante din familia Fabaceae; Ciumărea.

GALIUM, gen de plante, ierburi anuale și perene din familia Rubiaceae.

GAMET, fiecare dintre cele două celule sexuale care se unesc în timpul fecundației.

GAMETANGIU, organ sau celulă în lumea vegetală în care sunt produși gameți.

GAMETOGENEZĂ, proces fiziologic.

GAMEȚI, fiecare dintre cele două celule sexuale care se unesc în timpul fecundației pentru a forma zigotul.

GARCINIA, gen de plante angiosperme din familia Clusiaceae.

GAROAFĂ, (*Dianthus*), gen de plante ierboase, anuale, perene din familia Caryophyllaceae.

GASTEROMICETE, (*Gasteromycetes*), ordin de ciuperci din clasa baziodimicetelor. În RM se întâlnesc speciile: buretele cerbilor, buretele pucios, gogoșa, pufaiul comun ș.a.

GAZE CU EFECT DE SERĂ, vapori de apă, de dioxid de carbon, metan și alte gaze, ale căror molecule absorb radiația termică de pe suprafața Pământului.

GĂLBENEA (*Rorippa*), gen de plante din familia Brassicaceae.

GĂLBENUȘ, (*Crepis*), gen de plante din familia Asteraceae.

GĂLBINARE, (*Serratula*), gen de plante ierboase, multianuale din familia Compozitelor. În RM cresc 5 specii, dintre care sunt mai frecvente *Serratula inermis* și *Serratula radiata* (prin poieni).

GĂLBINELE, (*Ranunculus pedatus*), plantă ierboasă din familia Ranunculaceae. În RM se întâlnesc pretutindeni prin locurile umede.

GENETICA MOLECULARĂ, direcție a biologiei ce ține de cercetarea reproducerii și variabilității materialului genetic, repararea acestuia, recombinarea genelor, reglarea acestor procese în celulă și în dezvoltarea individuală.

GENETICĂ POPULAȚIONALĂ, direcție în genetică ce abordează procesele de formare a diversității genetice în populații și legitățile schimbării acesteia într-un șir de generații și în diferite părți ale arealului.

GENETICĂ, domeniu interdisciplinar de cercetări științifice fundamentale și aplicative în domeniul eredității plantelor și animalelor.

GENISTA, gen de plante angiosperme din familia Fabaceae.

GENITOR, fiecare dintre organismele parentale.

GENOM, masă totală de gene și alte informații ereditare ale unei unități structurale.

GENOTIP, compoziția genetică a unei celule.

GEOGRAFIE BOTANICĂ, geografia repartizării plantelor, compartiment al botanicii.

GERANIACEAE, familie de plante multianuale ierboase și semiarbuști. În RM se întâlnesc genurile geraniu (*Geranium* sau *Pelargonium*) și pliscul-cocorului (*Erodium cicutarium*).

GERANIU, (*Geranium*), gen de plante din familia Geraniaceae.

GERMINAȚIE, proces fiziologic de trecere a unui germen de la viața latentă la viața activă.

GHERGHINĂ, (*Dahlia*), gen de plante din familia Asteraceae; Dalie.

GHIMPARIȚĂ, (*Crypsis aculeata*), plantă ierboasă anuală din familia Gramineelor. În RM crește pe soluri umede, sărate.

GHIMPE, 1) formațiune ascuțită, de obicei lignificată, la plante; 2) (*Xanthium spinosum*), plantă medicinală erbacee din familia Asteraceae.

GHINDĂ, fructul stejarului cu sămânță, indehiscent, cu periant pielos afundat într-un căpăcel în formă de cupă.

GHIOCCEL, (*Galanthus*), gen de plante ierboase multianuale din familia Amaryllidaceae.

GHIZDEI, (*Lotus corniculatus*), gen de plante din familia Fabaceae.

GIBERELINE, substanțe extrase din ciuperca *Gibberella fujikuroi*, are calitatea de a stimula creșterea plantelor.

GIMNOSPERME, (*Gymnospermae*), categorie sistematică din grupul fanerogamelor. În RM se cultivă bradul, chiparosul, molidul ș.a.

GINECEU, (*Gynaeceum*), element feminin al florii; Pistil. Vezi Floare.

GINKGO, (*Ginkgo biloba*), arbore dioic din familia Ginkgoaceae.

GINSENG, (*Panax*), plantă ierboasă perenă din familia Araliaceae. Se cultivă în Coreea, China, America de Nord, în localitatea Rediu din r-nul Fălești, RM.

GIPSOFILA, gen de plante din familia Caryophyllaceae.

GIROMITRA, gen de plante ciuperci din filumul ascomicete.

GLADIOLĂ, (*Gladiolus*), gen de plante ierboase perene din familia Iridaceae; Săbiuță.

GLADIȘ, (*Acer tataricum*), arțar tătăresc, arbust sau arbore mic până la 10 m înălțime. În RM crește pe la marginea pădurilor, prin stejăriș.

GLAUCIUM, gen de plante din familia Papaveraceae.

GLECOMA, gen de plante din familia Lamiaceae.

GLEDICIE, (*Gleditschia triacanthos*), glădiță, salcâm boieresc arbore din familia leguminoaselor.

GLICIRRIZA, gen de plante, ierburi perene din familia Fabaceae.

GLUCIDE, grup de compuși organici.

GLUGUȚĂ (*Scutellaria*), gen de plante din familia Lamiaceae.

GLYCERIA, gen de plante din familia Poaceae.

GNAFALIUM, gen de plante din familia Asteraceae.

GOLOMĂȚ, (*Dactylis*), gen de plante Poaceae.

GOMFIDIUS, gen de plante, ciuperci cu pălărie din ordinul Boletales.

GORUN, (*Quercus petraea*), specia silvică de stejar de deal.

GRĂDINA BOTANICĂ NIKITA, instituție complexă de cercetare științifică a Academiei de Științe Agrare a Ucrainei.

GRĂDINA BOTANICĂ, Institut din RM, instituție de cercetări științifice și cultural-educativă.

GRĂDINA BOTANICĂ, instituție de cercetări științifice care se ocupă cu studierea, aclimatizarea, selecția și cultivarea rațională a plantelor din flora locală.

GRĂDINA DENDROLOGICĂ DIN CHIȘINĂU, instituție de agrement și de cultivare a plantelor exotice și locale.

GRĂUNCIOR DE POLEN, gametofitul masculin al plantelor cu flori, format în urma unei sau câtorva diviziuni mitotice a microsporului.

GREENPEACE, organizație nonguvernamentală ecologică de protecție și conservare a mediului.

GROSSULARIACEAE, familie de plante angiosperme.

GROSULARIA, gen de plante din familia Grossulariaceae.

GUMĂ, clei vegetal, amestec complex de polizaharide secretat sub formă de soluții vâscoase de multe specii de arbori și arbuști ca răspuns la vătămarea scoarței.

GURA LEULUI, (*Antirrhinum majus*), plantă anuală ornamentală mediteraneană, din familia Scrophulariaceae.

GURA-LUPULUI, (*Scutellaria altissima*), plantă din familia Lamiaceae.

GUȘA-PORUMBELULUI, (*Silene vulgaris*), gen de plante ierboase anuale, bianuale sau multianuale, din familia Caryophyllaceae.

GUTAȚIE, proces fiziologic caracterizat prin eliminarea apei plantelor la suprafața frunzelor sub formă de picături, în cursul nopții.

H

HAEMATOXYLUM, gen de plante din familia Fabaceae.

HALOFITE, plante care cresc normal pe solurile sărăturoase.

HALOXYLON, gen de plante din familia Chenopodiaceae.

HAMAMELIDACEAE, familie de plante dicotiledonate.

HAMEI, (*Humulus lupulus*), gen de plante volubile, anuale sau perene, dioice, din familia Cannabaceae.

HAPLOFAZĂ, ciclul evolutiv al unui organism.

HAPLOID, numărul de seturi complete de cromozomi dintr-o celulă; Monoploid.

HARTĂ CROMOZOMIALĂ, hartă genetică a unui individ din lumea vegetală sau animală.

HARTĂ GEOBOTANICĂ, harta răspândirii lumii vegetale.

HASMAȚUCHI, (*Anthriscus cerefolium*), gen de plante erbacee perene, bienale sau anuale, din familia Apiaceae.

HEDERA, iedera, gen de plante din familia Araliaceae.

HEDYSARUM, gen de plante din familia Fabaceae.

HELICHRYSUM, siminoc, gen de plante din familia Asteraceae.

HELICTOTRICHON, gen de plante din familia Poaceae.

HELIOBIOLOGIE, ramură a biofizicii care studiază influența exercitată de părțile activității solare asupra organismelor terestre.

HELIOSCIOFITE, plantele rezistente la o umbră de scurtă durată.

HELIOTROP, (Heliotropium), vanilie de câmp, gen de plante din familia Boraginaceae. În RM se întâlnesc 3 specii.

HELIOTROPISM, proprietatea unor plante de a-și schimba poziția sub acțiunea luminii solare.

HELLEBORUS, spânz, gen de plante din familia Ranunculaceae.

HENNA, (Lawsonia), gen de plante din familia Lythraceae. Include specia Lawsonia inermis.

HEPATICA, gen de plante din familia Ranunculaceae.

HERACLEUM, gen de plante din familia Apiaceae.

HESPERIDĂ, fructul plantelor din genul Citrus.

HESPERIS, gen de plante, ierburi perene din familia Crucifere.

HETEROGAMIE, înmulțire sexuală prin unirea a doi gameți diferiți.

HETEROMIXIE, fuziune a doi nucleei genotipic diferiți.

HETEROPLOIDIE, modificare în plus sau în minus a numărului de cromozomi caracteristic unei specii.

HETEROZIGOT, organism diploid cu o genă normală și una transformată prin mutație.

HETEROZIS, fenomen biologic de accelerare a creșterii și de sporire a dimensiunilor, a viabilității și productivității hibridilor din prima generație la plante și la animale. Vezi **Hibridizare**.

HIBRID, descendență provenită din încrucișarea a două organisme eterogene din punct de vedere ereditar.

HIBRIDIZARE, proces și metodă de înmulțire a plantelor, speciilor.

HIDRASTIS (*Hydrastis*), gen de plante perene din familia Ranunculaceae.

HIDROBIOLOGIE, știință ecologică care studiază legitățile proceselor biologice din bazinele de apă, relațiile dintre organismele acvatice și mediul înconjurător.

HIDROBIONT, organisme marine și de apă dulce, care trăiesc în mediul acvatic.

HIDROCARITACEAE, familie de plante monocotiledonate.

HIDROCORIE, procedeu de răspândire a semințelor prin intermediul apei.

HIERACIUM, gen de plante ierboase din familia Asteraceae.

HIEROCHLOË, gen de plante din familia Poaceae.

HIGROFITE, plante terestre care cresc numai în biotopuri cu umezeală abundentă.

HIOSCIAMUS, (*Hyoscyamus*), măselariță, gen de plante ierburi din familia Solanaceae.

HIPERICACEE, (*Hypericaceae*), familie de plante dicotiledonate. În RM cresc 4 specii de pojarniță.

HIPOPITIS, gen de plante din familia Monotropaceae.

HIPURIS, gen de plante din familia Plantaginaceae.

HISOPUS, gen de plante din familia Lamiaceae.

HISTOLOGIE, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind studiul țesuturilor vegetale și animale.

HORTENZIE, (*Hydrangea*), gen de plante decorative din familia Hydrangeaceae.

HOSTA, gen de plante din familia Asteraceae.

HOTONIA, gen de plante din familia Primulaceae.

HOVENIA, gen de plante din familia Rhamnaceae.

HRANA VACII, (*Spergularia*), gen de plante erbacee anuale, biennale sau perene din familia Caryophyllaceae.

HRIB ALBASTRU, ciupercă cu pălărie din filumul baziodimicete.

HRIB MURG, ciupercă comestibilă din familia Boletus, filumul baziodimicete.

HRIBUL DRACULUI, ciupercă cu pălărie din genul Boletus.

HUMULUS, hamei, gen de plante din familia Cannabaceae.

HURMUZ ALB, (Symphoricarpos), specie de plante din familia Caprifoliaceae.

HYALOSPONGIA, spongieri din clasa Eucaryota.

HYDNUM, gen de plante ciuperci din familia Hydnaceae.

HYDRANGEACEAE, familie de plante dicotiledonate.

HYDROCHARIS, gen de plante din familia Hydrocaritaceae.

HYPHE, la ciuperci superioare, tip de celule filamentoase structurate, din care se formează aparatul vegetativ.

I

IARBA CANARULUI, (*Phalaris canariensis*), meiul canarului, gen de plante din familia Poaceae.

IARBA DE BIZON, (*Anthoxanthum nitens*), plantă din familia Poaceae.

IARBA ȘARPELUI, (*Echium*), viperică, gen de plante Boraginaceae.

IARBA VÂNTULUI, (*Apera*), gen de plante din familia Poaceae.

IARBĂ DE SUDAN, (*Sorghum sudanense*), plantă furajeră foarte valoroasă și foarte rezistentă la secetă, înrudită cu sorgul.

IASCĂ, (*Fomes igniarius*), specie de ciuperci parazite.

IASOMIE, (*Jasminum*), gen de plante din familia Oleaceae.

IBERIS, gen de plante din familia Brassicaceae.

IEDERĂ, gen de plante, arbuști agățători din familia Araliaceae.

IENIBAHAR, gen de plante din familia Myrtaceae.

IENUPĂR, (*Juniperus communis*), gen de plante dioice sau monoice (arbuști ori arbori), veșnic verzi, din familia Cupressaceae. Se cunosc cca 70 specii, răspândite mai ales în zona temperată.

IERBURI, formă vitală a plantelor cu lăstari aereni, cu o viață relativ scurtă.

ILEX, gen de plante, arbori și arbuști veșnic verzi din familia Aquifoliaceae.

ILICIUM, (*Illicium*), gen de plante din familia Schisandraceae.

IMAGO, stadiul final al dezvoltării individuale a insectelor.

IMORTELĂ, (*Heichrysum arenarium*), floare de paie, plantă perennă, pubescentă, din familia Compozitelor.

IMPATIENS, gen de plante anuale și perene din familia Balsaminaceae.

IMUNITATE, capacitate a organismului de a-și menține integritatea și individualitatea biologică pe calea recunoașterii și anihilării substanțelor și celulelor străine.

IN SITU, mediu intermediar între „in vivo” și „in vitro”.

IN VITRO, metodă tehnică de a executa un anumit experiment într-un mediu controlat în afara unui organism viu.

IN VIVO, experimente realizate într-un organ, pe un țesut al unui organism viu.

IN, (*Linum*), gen de plante textile din familia Linaceae.

INCLUZIUNI CELULARE, componente ale citoplasmei sub formă de depuneri de substanțe scoase temporar din metabolism sau produse finite ale metabolismului.

INDIGOFERA, gen de plante din familia Fabaceae.

INELE ANUALE, 1) zone inelare concentrice, care se întind pe suprafața secțiunilor transversale prin tulpina sau rădăcina plantelor lemnoase; 2) striuri concentrice pe solzi, spini în otolite, vertebre și otolite la pești.

INFLORESCENȚĂ, parte a lăstarului de un an care poartă o adunătură mai mult sau mai puțin compactă de flori.

INFORMAȚIE GENETICĂ, material informativ privitor la particularitățile metabolismului, la compoziția și structura substanțelor componente ale organismului (protide, acizi nucleici) și la funcțiile acestuia legate de ele.

INGINERIA PROTEINELOR, direcție a biologiei moleculare și bioingineriei care are ca scop schimbarea dirijată a structurii proteinelor naturale și obținerea de noi proteine cu proprietăți programate.

INGINERIE CELULARĂ, ansamblu de metode ale biologiei celulare care permit de a construi celule cu proprietăți noi.

INGINERIE GENETICĂ, procedee și manipulări genetice.

INOCIBE, gen de plante ciupercă lamelară din familia Cortinariaceae.

INOZINĂ, ribonucleotid.

INSPECTORATUL ECOLOGIC DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA, organ central de supraveghere și monitoring în domeniu.

INSPECȚIE ECOLOGICĂ, organ teritorial de supraveghere și monitoring în domeniu.

INSTITUTUL PASTER, institut francez de cercetări științifice, unul din liderii mondiali în studierea bolilor infecțioase, în cercetările din domeniul microbiologiei, imunologiei și biologiei moleculare.

INTEGRARE, în biologie, unirea și coordonarea diferitor părți ale unui sistem biologic.

INTERACȚIUNI INTERCELULARE, procese ce asigură formarea țesuturilor și schimbul de informații dintre celule, necesar pentru integrarea funcțiilor acestora.

INTERFAZĂ, perioadă de timp intermitotic, interchineză, cario-stază.

INTRODUCȚIE, formă de aclimatizare.

INTRON, sector al genelor majorității eucariotelor și a unor virusuri ARN și ADN.

INULA, gen de plante din familia Asteraceae.

INULIN, polizaharid de rezervă al plantelor.

INVERSIE, în genetică, schimbarea structurii cromozomului provocată de schimbarea cu 180° a unui dintre sectoarele interne.

IPOMEA, gen de plante din familia Convolvulaceae.

IRIDACEE, (Iridaceae), familie de specii de plante erbacee. În RM cresc spontan 8 specii.

IRIS, stânjenel, gen de plante din familia Iridaceae.

ISATIS, gen de plante din familia Crucifere.

ISOETOPSIDA, clasă de plante Lycopodiophyta.

ISOP, (Hyssopus), izop, gen de plante ierboase (subarbuști) din familia Lamiaceae.

IUCN (International Union for Conservation of Nature), Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii, organizație internațională nonguvernamentală privind conservarea naturii.

IXIOLIRION, gen de ierburi perene din familia Ixioliniaceae.

IZMĂ, (Calamintha), gen de plante din familia Lamiaceae.

IZOFERMENȚI, forme diferite de fermenți ce catalizează reacții identice, dar care posedă deosebiri determinate genetic în structura primară a catenei peptidice.

IZOGAMIE, tip de proces sexual la care se contopesc celulele sexuale identice la exterior, dar cu diferite proprietăți biochimice și fiziologice.

IZOLARE BIOLOGICĂ, proces cauzat de nepotrivirea dintre specii sau dintre indivizii aceleiași specii, de incompatibilitatea gameților, de sterilitate ș.a.

IZOLARE GEOGRAFICĂ, proces cauzat de răspândirea neuniformă a indivizilor de o anumită specie, de separarea arealurilor prin ape, lanțuri muntoase ș.a.

IZOLARE, în biologie, excluderea sau limitarea încrucișării libere dintre indivizii unei specii.

IZOMERAZE, clasă de fermenți răspunzători de catalizarea reacției de izomerizare.

Î

ÎNCHEIETOARE, (Siderites), gen de plante Lamiaceae.

ÎNCRUCIȘARE, procedeu similar hibridizării, una dintre metodele de selecție a plantelor și animalelor. Vezi **Selecție artificială**.

ÎNFLORIREA APEI, acoperirea oglinzei apei cu alge.

ÎNFRĂȚIRE, una din formele de ramificare a plantelor ce duce la formarea tufei.

ÎNMUGURIRE, una dintre modalitățile de înmulțire vegetativă realizată prin formarea pe organismul matern a mugurelui, excrescență din care se dezvoltă un individ nou.

ÎNMULȚIRE ASEXUATĂ, diferite forme de înmulțire a organismelor fără participarea celulelor sexuale.

ÎNMULȚIRE SEXUATĂ, diferite forme de înmulțire a organismelor legate de procesul sexual, unirea a două celule sexuale cu un set haploid de cromozomi, proveniți de la indivizi de sex diferit, și formarea zigotului cu un set diploid de cromozomi.

ÎNMULȚIRE VEGETATIVĂ, formarea unui organism nou din anumite organe vegetative sau porțiuni de organe ale organismului matern.

ÎNMULȚIRE, reproducere, însușire a organismelor vii de a produce unul sau mai mulți indivizi noi.

ÎNOTĂTOARE, organe de locomoție sau de reglare a poziției corpului animalelor acvatice.

J

JACARANDA, gen de plante din familia Bignoniaceae.

JALEȘ, (Stachys), gen de plante Lamiaceae.

JUGASTRU, (Acer campestre), arbore cu coroană deasă, având înălțimea până la 15m. În RM jugastru crește în pădurile de stejar, carpen, fag.

JUGLANDACEAE, familie de plante dicotiledonate.

JUGLANS, gen de plante arbori monoici din familia Juglandaceae.

JUNCACEAE, familie de plante angiosperme.

JUNCUS, gen de plante din familia Juncaceae.

JUNGLĂ, comunitate de arbori și arbuști cu participarea gramineelor cu tulpină grosieră.

JUNIPERUS, gen de plante gimnosperme din familia Cupressaceae.

K

KALOPANAX, gen de plante din familia Araliaceae.

KARELINIA, gen de plante cu flori din familia Asteraceae.

KETELEERIA, gen de plante conifere din familia Pinaceae.

KINAZA, ferment din clasa transferazelor.

KNIFOFIA, gen de plante, ierburi perene din familia Asphodelaceae.

KOELERIA, gen de plante din familia Poaceae.

L

LABIATE, (Labiatae), familie de plante dicotiledonate, erbacee și lemnoase. Pe teritoriul RM sunt frecvente urzica moartă albă (*Lamium album*), sujelul puturos (*Lamium purpureum*) ș.a.

LABURNUM, gen de plante din familia Fabaceae.

LACTARIUS, gen de plante ciuperci lamelare din familia Russulaceae.

LACTUCA, gen de plante angiosperme din familia Asteraceae.

LALEA PESTRIȚĂ, (*Fritillaria*), gen de plante perene din familia Liliaceae.

LALEA, (*Tulipa*), gen de plante perene bulboase din familia Liliaceae.

LAMARCKISM, prima învățătură despre evoluția lumii vii, propusă de J. B. Lamarck.

LAMIACEAE, (Lamiaceae), labiate, familie de Lamiaceae.

LAMINARIALE, (Laminariales), ordin de alge marine din încrengătura algelor brune (*Phaeophyta*).

LAMIUM, gen de plante din familia Lamiaceae.

LAPAGERIA, gen de plante monocotiledonate din familia Filesiaceae.

LAPTELE STÂNCII, (*Androsace*), gen de plante ierboase anuale, bienale și perene din familia Primulaceae.

LAPTELE-CÂINELUI, (*Euphorbia*), gen de plante ierboase sau arboriforme din familia Euphorbiaceae. În RM se întâlnesc *Euphorbia amygdaloides*, *Euphorbia cyparissias*, *Euphorbia stepposa*.

LARICE, (*Larix*), zadă, gen de plante din familia Pinaceae.

LARIX vezi mai sus, se repeta, gen de plante din familia Pinaceae.

LATANIA, gen de plante din familia Arecaceae.

LATICIFERE, structuri secretorii interne la unele angiosperme.

LATRAEA, gen de plante fără de clorofilă care parazitează pe rădăcinile arborilor și arbuștilor.

LATUCA, gen de plante Asteraceae.

LAUR, (*Datura stramonium*), ciumăfae, plantă anuală din familia Solonaceae.

LAURACEAE, familie de plante dicotiledonate, dialipetale.

LAVANDULA, gen de plante arbuști și semiarbuști din familia Lamiaceae.

LAVSONIA, gen de plante din familia Lythraceae.

LĂCRĂMIOARE, (*Convallaria*), gen de plante erbacee, multi-
anuale din familia Liliaceae.

LĂCRĂMIȚĂ (*Maianthemum*), gen de plante erbacee, perene din
familia Liliaceae.

LĂCRĂMIȚĂ, (*Catabrosa*), gen de plante din familia Poaceae.

LĂPTIȘOR, (*Androsace*), gen de plante din familia Primulaceae.

LĂPTUCĂ DULCE, ciupercă cu pălărie lamelară din filumul ba-
ziodimicete.

LĂPTUCI, (*Lactuca*), gen de plante anuale, bienale sau perene din
familia Compozitelor.

LĂPTUCUL OII, (*Telekia*), gen de plante perene, erbacee din
familia Compozitelor.

LĂPTUICĂ, (*Scorzonera*), gen de plante din familia Asteraceae.

LĂSNICIOR, (*Solanum dulcamara*), iarbă de dalac, semiarbust din
familia Solanaceae.

LĂSTAR, organ vegetativ al plantelor superioare compus din axul
principal cu noduri, sectoare pe care, într-o anumită ordine, se fixează
frunzele aplatisate.

LEANDRU, (*Nerium*), oleandru, gen de plante din familia Apocyn-
aceae.

LECANORA, gen de plante licheni.

LECCINUM, gen de plante ciuperci, cu pălărie din familia Boletaceae.

LECIDEACEAE, familie de licheni.

LEDEBURIA, gen de plante din familia Asparagaceae.

LEGE BIOGENETICĂ, concepție care explică relația dintre dezvoltarea individuală a organismelor și istoria evoluției speciilor; legitate a naturii vii, conform căreia dezvoltarea individuală a organismului constituie o repetare rapidă și scurtă a principalelor etape din evoluția speciei date.

LEGEA LUI LEIBIG, unul dintre principiile ce determină rolul factorilor ecologici în răspândirea și dezvoltarea cantitativă a organismelor.

LEGILE LUI MENDEL, legitățile distribuirii caracterelor ereditare la descendenți, formulate de G. Mendel, (1865); Legea dominării sau legea uniformității hibrizilor din prima generație; Legea segregării caracterelor; Legea repartiției independente a factorilor ereditari.

LEIMUS, gen de plante, ierburi perene din familia Poaceae.

LEISMANIA, gen de plante flagelate.

LEMNA, gen de plante, ierburi perene din familia Lemnoideae.

LEMNUL DOMNULUI (*Artemisia abrotanum*), specie de plante din familia Asteraceae.

LEONURUS, gen de plante, ierburi anuale, mai rar bienale, din familia Labiatae.

LEPIDIUM, gen de plante din familia Brassicaceae.

LEPIDODENDRON, (*Lepidodendron*), gen de plante fosile criptogame din familia Lepidodendraceae.

LEPISORUS, gen de plante ferigi din familia Polypodiaceae.

LESPEDEZA, gen de plante din familia Fabaceae.

LEUCANTEMUM, gen de plante perene din familia Asteraceae.

LEUCOJUM, gen de plante perene din familia Amaryllidaceae.

LEUCOPLASTE, plastide incolore din celulele vegetale.

LEUCOTRIENE, substanțe fiziologic active sintetizate în organism ca răspuns la un anumit stimul și care exercită funcția de bioreglator natural.

LEURDĂ, (*Allium ursinum*), ceapa ursului, plantă erbacee perenă din familia Liliaceae.

LEVĂNȚICĂ, (*Lavandula*), gen de plante Lamiaceae.

LIANE, plante cu lăstari ce cresc repede în lungime cu internoduri puternic alungite și plante erbacee sau lemnoase, la care în decursul evoluției s-au format diferite organe de agățare (cârcei, peri ș.a.) sau au căpătat însușirea de a se cățăra pe tulpinile plantelor vecine (ori alte suporturi), încolăcindu-se în jurul lor.

LIAZE, clasă de fermenți ce catalizează scindarea nehidrolitică și neoxidativă a substratului cu formarea legăturii duble sau reacții inverse de adiție.

LIBER, țesut conducător secundar la plante.

LICHENI, (*Lichenes*), grup de plante inferioare talofite, apărute ca rezultat al conviețuirii simbiotice a unei ciuperci ascomicete sau baziodimicete, cu o algă verde sau albastră.

LICHENOLOGIE, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative privind evoluția lichenilor.

LICIUM, gen de plante din familia Solanaceae.

LICOPODIUM, gen de plante, ierburi perene cu tulpini târâtoare și erecte din clasa Lycopodiales.

LIGNINĂ, polimer natural neregulat; Lignificare.

LIGUSTRUM, ligurean, gen de plante din familia Oleaceae.

LILIAC, (*Syringa*), gen de plante din familia Oleaceae.

LILIACEE, (*Liliaceae*), familie de plante monocotiledonate.

LILIUȚĂ, (*Anthericum ramosum*), plantă erbacee perenă din familia Liliaceae.

LIMBA BOULUI, (*Anchusa*), gen de plante ierboase anuale sau perene din familia Boraginaceae.

LIMBA CÂINELUI, (*Cynoglossum*), gen de plante erbacee anuale sau perene din familia Boraginaceae.

LIMBA MIELULUI, (*Borago*), gen de plante erbacee anuale din familia Boraginaceae.

LIMBA ȘARPELUI, (*Ophioglossum*), gen de ferigi din familia Ophioglossaceae.

LIMBA VRĂBIEI, (*Thymelaea passerina*), plantă erbacee anuală din familia Thymelaeaceae. În RM crește pe ogoare, locuri însorite și nisipoase.

LIMBARIȚĂ, (*Alisma*), gen de plante Alismataceae.

LIMITĂ MAXIMĂ ADMISĂ, în protecția mediului, indicator privind concentrația maximal admisibilă de o substanță nocivă; LMA.

LIMITĂ MAXIMĂ DE REZIDUU, în protecția mediului, indicator privind volumul maximal admisibil de o substanță nocivă în reziduu; LMR.

LIMITE DE TOLERANȚĂ, în agricultură și protecția mediului, prag admisibil de dăunători, care nefiind nimiciți, nu compromit roada.

LIMONIUM, gen de plante din familia Plumbaginaceae.

LINACEE, (*Linaceae*), familie de plante angiosperme dicotiledonate.

LINARIA, gen de plante din familia Plantaginaceae.

LINARIȚĂ, (*Linaria*), gen de plante ierboase, anuale sau perene, din familia Scrophulariaceae.

LINEA, gen de plante angiosperme din familia Caprifoliaceae.

LINGOARE, (*Ononis arvensis*), gen de plante perene și arbuști din familia Fabaceae.

LINGUREA, (*Cochlearia*), gen de plante ierboase anuale sau biennale din familia Brassicaceae.

LINIE, în genetică, grup de organisme de o specie, cu un anumit set de caractere asemănătoare ce se reproduc într-un șir de generații consecutive.

LINTE, (*Lens culinaris*), plantă anuală leguminoasă.

LINTEA PRATULUI, (*Lathyrus*), latir, gen de plante erbacee anuale sau perene din familia leguminoaselor. În RM se întâlnește Lintea-pratului de Tanger (*Lathyrus tingitanus*).

LINTIȚĂ, (*Lemna*), gen de plante acvatice perene plutitoare din familia Lemnaceae.

LIPAZE, fermenți din clasa hidrolazelor ce catalizează scindarea legăturilor eterice în moleculele de lipide.

LIPICI, (*Lappula*), gen de plante erbacee anuale, bienale sau perene din familia Boraginaceae.

LIPICIOASĂ, (*Asperugo procumbens*), plantă ierboasă anuală din familia Boraginaceae. În RM crește ca plantă ruderală.

LIPIDE, compuși naturali solubili în solvenți organici nepolari și practic insolubili în apă.

LIPOPROTEINE, complexe de proteine și lipide legate între ele cu ajutorul interacțiunilor electrostatice și hidrofile.

LIPOZOMI, vezicule sferice create artificial, formate din unul sau câteva bistraturi lipidice.

LITCHI, gen de plante din familia Sapindaceae.

LITIERĂ, resturi vegetale care acoperă suprafața solului sau fundul bazinelor acvatice.

LITRUM, gen de plante din familia Lythraceae.

LOBARIA, gen de plante licheni.

LOBELIA, gen de plante anuale sau perene, ierboase sau semi-arbuști, din familia Lobeliaceae.

LOBODĂ, (*Atriplex*), gen de plante erbacee sau semiarbuști din familia Chenopodiaceae.

LOPĂȚEA, (*Lunaria*), gen de plante din familia Brassicaceae.

LORANTACEE, (*Loranthaceae*), familie de dicotiledonate semi-parazite.

LOTOS, (*Nelumbo*), gen de plante din familia Nelumbonaceae.

LOTOS, (*Nymphaea*), gen de plante erbacee perene acvatice din familia Nymphaeaceae.

LOTUS, gen de plante din familia Fabaceae.

LUCERNĂ, (*Medicago*), gen de plante de nutreț din familia Fabaceae.

LUFĂ, (*Luffa*), gen de plante din familia Cucurbitaceae.

LUMÂNĂRICĂ, (*Verbascum*), gen de plante, de obicei bienale, erbacee, mai rar arbuști, din familia Scrophulariaceae.

LUMINIȚĂ, (*Oenothera*), gen de plante din familia Onagraceae.

LUNARIA, gen de plante din familia Brassicaceae.

LUNTRICICĂ, (*Oxytropis*), gen de plante leguminoase.

LUPINUS, gen de plante din familia Fabaceae.

LUPOAIA, (*Orobanche*), gen de plante parazite, erbacee, anuale sau perene din familia Orobanchaceae.

LUZULA, gen de plante perene cu rizomi din familia Juncaceae.

LYCASTE, gen de plante monocotiledonate din familia Orchidaceae.

LYCOPERDON, gen de plante ciuperci din familia Agaricaceae.

LYCOPODIACEAE (*Lusorodiaseae*), familie de plante pteridofite. În RM se întâlnesc brădișorul, cornișorul, pedicuța.

LYCOPODIALES, clasă de plante ierboase din filumul Lycopodiophyta.

LYCOPODIOPHYTA, filum de plante cu spori.

LYGODIUM, gen de plante ferigi.

LYTHRACEAE, familie de plante dicotiledonate (ierburi, semi-arbuști, arbuști, arbori).

M

MAC, (Papaver), gen de plante erbacee anuale și perene din familia Papaveraceae. În RM cresc spontan 5 specii (Papaver rhoeas, Papaver dubium, Papaver argemone ș.a.). Se cultivă numai mac de grădină (Papaver somniferum).

MACROEVOLUȚIE, totalitatea proceselor dezvoltării evoluționiste a principalelor complexe de caractere specifice taxonilor supraspecifici sau macrotaxonilor, genuri, familii, ordine, clase etc.

MACROLIDE, clasă de antibiotice naturale.

MACROPODIUM, gen de plante din familia Brassicaceae.

MAGNOLIA, gen de plante arbori și arbuști din familia Magnoliaceae.

MAGNOLIACEE, (Magnoliaceae), familie de dicotiledonate, lemnoase, răspândite, mai ales, în regiunile subtropicale și temperate din America de Nord și Asia.

MAHON, (Swietenia mahagoni), arbore de origine tropicală din familia Meliaceae. Mahonul crește în Cuba, Haiti, insulele Bahamas, Florida de Sud.

MAIANTEMUM, gen de plante perene din familia Asparagaceae.

MAIUL PĂMÂNTULUI, (Centaurium), gen de plante anuale, bienale sau perene din familia Gentianaceae. În RM se întâlnesc 6 specii (prin poiene, pajiști, locuri umede).

MALVACEE, (Malvaceae), familie de plante dicotiledonate ierboase sau lemnoase. În RM găsim 13 specii.

MAMA PĂDURII, (*Lathraea*), gen de plante parazite din familia Orobanchaceae. În RM, se întâlnește șerpărița, (*Lathraea squamaria*), care parazitează pe rădăcini de arbori și arbuști frunzoși (alun, tei, fag, frasin).

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR, activitate în domeniu pentru colectarea, depozitarea și prelucrarea deșeurilor.

MANAGEMENTUL ECOLOGIC, activitate în domeniu pentru prevenirea poluării mediului înconjurător.

MANĂ DE APĂ, (*Glyceria aquatica*), plantă erbacee, perenă, din familia Poaceae.

MANDRAGORA, (*Mandragora*), gen de plante cu flori din familia Solanaceae.

MANGROVĂ, tip de ecosistem de pe țărmurile marine din zonele ecuatoriale și tropicale.

MANIHOT, gen de plante angiosperme din familia Euphorbiaceae.

MARANTA, gen de plante angiosperme din familia Marantaceae.

MARATTIALES, ordin de plante cu spori din filumul Tracheophyta.

MARCANTIOFITA, filum de plante superioare.

MARCANTIOPSIDA, clasă de mușchi.

MARGARETĂ (*Leucanthemum vulgare*), gen de plante din familia Asteraceae.

MARGARETĂ, (*Leucanthemum vulgare*), plantă erbacee, perenă, din familia Compozitelor.

MARKETING ECOLOGIC, politici și activități specifice derulate în domeniu la nivel macroeconomic și la nivelul agenților economici.

MARSILEA, gen de ferigi din familia Marseliaceae.

MATEUCIA, gen de plante ferigi din familia Onocleaceae.

MAZĂRE, (*Pisum*), gen de plante anuale sau perene din familia leguminoaselor, subfamilia Papilionaceae.

MĂCEȘ, (Roza), denumire dată câtorva specii de plante sălbatice din genul trandafir.

MĂCIUCA CIOBANULUI, (Echinops), gen de plante erbacee, perene și anuale din familia Compozitelor.

MĂDUVĂ, zona centrală a tulpinii plantelor.

MĂLIN, (Padus), gen de plante din familia Rosaceae.

MĂR, tip de fruct fals a cărui parte externă este formată de părțile lărgite ale florii ce înconjoară ovarul.

MĂRĂRAȘ, (Oenanthe aquatica), joian, pătrunjelul broaștelor, plantă erbacee, perenă din familia Umbelliferae.

MĂRGĂRITAR, (Loranthus europaeus), vâsc de stejar, plantă parazită din familia Loranthaceae.

MĂRGICĂ, (Melica), gen de plante erbacee, perene din familia Gramineelor. În RM se întâlnesc *Melica nutans*, *Melica picta*, *Melica altissima* ș.a.

MĂSELARIȚĂ, (Hyoscyamus), gen de plante ierboase anuale sau bienale din familia Solanaceae. În RM se întâlnesc 2 specii.

MĂSLIN, (Olea), gen de plante din familia Oleaceae.

MĂTĂCIUNE, (Dracocephalum), gen de plante erbacee, perene din familia Lamiaceae.

MĂTĂCIUNE, (Melissa), gen de plante din familia Lamiaceae.

MĂTRĂGUNĂ, (Atropa belladonna), beladonă, cireașa lupului, plantă erbacee, perenă din familia Solanaceae.

MĂZĂRICHE, (Vicia), gen de plante din familia Fabaceae.

MEDICAGO, gen de plante ierboase din familia Fabaceae.

MEDIU NUTRITIV, substrat steril de substanțe necesare pentru cultivarea diferitor microorganisme în condiții artificiale.

MEDIU, totalitatea condițiilor naturale de pe Pământ; Mediu ambiant, mediu ecologic, mediu de viață.

MEDULOSALES, ordin de gimnospreme dispărute.

MEGAEVOLUȚIE, totalitatea proceselor de formare evoluționistă a caracterelor comune de organizare a celor mai mari taxoane din biologie.

MEGASPOROFIL, frunză modificată la plantele superioare pe care se formează megasporangii, organe care formează megasporii.

MEI PĂSĂRESC, (*Lithospermum*), mărgelușe, gen de plante erbacee și lemnoase, anuale, bienale sau perene din familia Boraginaceae.

MEIOZĂ, diviziune reducțională a celulelor la care are loc reducerea numărului de cromozomi și trecerea celulelor din stare diploidă în stare haploidă.

MEIȘOR DEGET, (*Eleusine coracana*), plantă erbacee anuală din familia Poaceae.

MEIȘOR, (*Digitaria*), gen de plante erbacee, perene și anuale din familia Gramineelor.

MELAMPIRUM, gen de plante din familia Orobanchaceae.

MELIA, gen de plante specii lemnoase din familia Meliaceae.

MELICA, gen de plante perene din familia Poaceae.

MELILOTUS, gen de plante din familia Fabaceae.

MELISSA, gen de plante, ierburi perene din familia Lamiaceae.

MELONIDĂ, fruct asemănător cu baca.

MEMBRANĂ CELULARĂ, element structural fundamental format din lipide și proteine.

MEMBRANĂ NUCLEARĂ, structură ce delimitează nucleul eucariotelor de citoplasmă.

MEMBRANĂ PLASMATICĂ, membrană biologică ce delimitează celula de mediul ambiant.

MEMBRANE BIOLOGICE, structuri ce delimitează conținutul celulelor și organitele intracelulare.

MEMBRANE EMBRIONARE, membrane ce asigură activitatea vitală a embrionului și protecția acestuia de diferite leziuni.

MENDELISM, învățătura despre legitățile eredității care au pus bazele geneticii ca știință, care explică principiile moștenirii caracterelor ereditare.

MENIANTES, gen de plante din familia Menyanthaceae.

MENTOL, alcool monociclic terpenic.

MERISTEM, țesut formativ la plante.

MERISTEME, țesut vegetal la majoritatea plantelor.

MERIȘOR, (*Vaccinium vitis idaea*), merișor de munte, arbust din familia Ericaceae din familia Vacciniaceae.

MESEMBRIANTEMUM, gen de plante ierburii suculente anuale sau bienale din familia Aizoaceae.

MESTEACĂN, (*Betula*), gen de plante lemnoase cu frunze căzătoare din familia Betulaceae.

MESTECĂNIȘ, pădurice de mesteceni.

METABIOZĂ, condiții de viață; Metabolit.

METABOLISM, ordine logică a transformării substanțelor din sistemele vii, care stă la baza vieții și este menită să asigure păstrarea și autoreproducerea acestor sisteme.

METAMORFOZĂ, 1) schimbări ale formei și structurii organelor la unele plante în procesul de adaptare pentru îndeplinirea anumitor funcții; 2) transformări evidente la animale, care au loc în timpul dezvoltarea lor postembrionare.

METANOGENE, cea mai numeroasă grupă de arhei al căror produs final al metabolismului este metanul.

METASEQUOIA, gen de plante gimnosperme relictice din familia Cupressaceae.

METODA PALEONTOLOGICĂ, metoda de bază de determinare a vârstei relative, separării stratigrafice și corelației rocilor sedimentare.

METODĂ, procedeu folosit pentru atingerea unui anumit scop.

METODOLOGIE, 1) totalitatea procedeelor, metodelor de cercetare aplicate într-o anumită știință; 2) învățatură despre metodele științifice de cunoaștere și de transformare a realității. Vezi **Metodă**.

MEZOFIL, denumirea comună a țesuturilor laminei frunzei dislocate între epiderma superioară și inferioară.

MEZOFITE, plante care cresc în condiții de umiditate suficientă. Din mezofite fac parte și majoritatea plantelor agricole.

MICELIU, corpul vegetativ la ciuperci.

MICOLOGIE, ramură a botanicii, știință despre ciuperci, unul dintre compartimentele biologiei.

MICORIZĂ, conviețuire reciproc avantajoasă dintre miceliul ciupercilor și rădăcinile plantelor superioare.

MICOSFERELA, gen de plante ciperi microscopice din filumul ascomicete.

MICOTOXINE, substanțe cu greutatea moleculară mică produse de unele ciuperci microscopice, care posedă proprietăți toxice și cancerigene exprimate.

MICROBIOLOGIE, știința despre microorganisme.

MICROBIOTA, gen de plante gimnosperme din familia Cupresaceae.

MICROCACRIS, gen de plante gimnosperme din familia Podocarpaceae.

MICROELEMENTE, elemente chimice ce se conțin în organisme, soluri, în concentrații mici.

MICROEVOLUȚIE, totalitatea proceselor evoluției formelor intraspecifice de viață, adică din limitele unei populații izolate sau ale populațiilor limitrofe.

MICROFLORĂ, totalitatea grupelor de microorganisme ce populează un anumit mediu de viață.

MICROMICETE, ciuperci foarte mici.

MICROORGANISM PATOGEN, organism microscopic vegetal sau animal, (bacterie, levură, mucegai, virus), care provoacă boli la om, animale și plante.

MICROORGANISME MEZOFILE, ocupă o poziție intermediară între microorganismele psihrofile și termofile.

MICROORGANISME, organism vegetal sau animal, care nu se vede cu ochiul liber.

MICROSPOR, spor mărunț caracteristic plantelor heterospore.

MICROSPORIDIA, eucariote unicelulare.

MICROSPOROFIL, frunză specializată sporiferă la ferige și gimnosperme.

MICROTOM, aparat pentru obținerea secțiunilor fine din organe și țesuturi special prelucrate ale plantelor și animalelor.

MICROTUBURI, structuri fibrilare cave din celulele eucariotelor.

MICROVILOZITĂȚI, în biologie, expansiune citoplasmatică.

MICSANDRĂ SĂLBATICĂ, (*Erysimum*), gen de plante erbacee anuale, bienale sau perene din familia Brassicaceae.

MICȘUNEA, (*Cheiranthus cheiri*), plantă erbacee bienală sau perenă din familia Brassicaceae.

MIEREA URSULUI, (*Pulmonaria*), gen de plante erbacee perene din familia Boraginaceae.

MIGDAL PITIC, (*Prunus tenella*), specie de plantă din familia Rosaceae.

MIMETISM, fenomen biologic caracteristic multor plante și animale, care constă în însușirea acestora de a fi asemănătoare cu alte plante, animale sau cu fondul pe care trăiesc.

MIMOZĂ, (*Mimosa*), gen de plante din familia Mimosaceae.

MINTA MÂȚEI, (*Nepeta*), gen de plante erbacee perene și anuale, din familia Lamiaceae.

MINTĂ, (*Mentha*), gen de plante din familia Lamiaceae.

MIOSOTIS, gen de plante, ierburi anuale, bianuale sau perene din familia Boraginaceae.

MIRICA, cel mai numeros gen de plante din familia Myricaceae.

MIRICACEE, (Myricaceae), familie de plante dicotiledonate.

MIRISTICA, gen de plante angiosperme.

MIRT, (Myrtus), gen de plante din familia Myrtaceae.

MIRTUS, gen de plante veșnic verzi din familia Myrtaceae.

MISCANTUS, gen de plante, ierburi perene din familia Poaceae.

MITELA, gen de plante angiosperme din familia Saxifragaceae.

MITOZĂ, tip de diviziune a celulelor eucariote la care fiecare dintre celulele fiice primește material genetic identic cu al celei mamă.

MIXANDRĂ, (Erysimum), gen de plante din familia Brassicaceae.

MIXANDRĂ, (Matthiola), gen de plante anuale, bienale și perene din familia Brassicaceae. În RM este răspândită matiola (Matthiola bicornis).

MIXOCHITRIDIALE, (Myxochytridiales), ordin de ciuperci inferioare din clasa Arhomicetelor.

MIXOMICETE, (Myxomycètes), grup de plante fungiforme inferioare mixofite, lipsite de clorofilă.

MNIUM, cel mai numeros gen de mușchi din familia Mniaceae.

MOARTE GENETICĂ, proces fiziologic.

MOBILITATE BIOLOGICĂ, forme de mișcare a celulelor sau a organitelor celulare.

MODIFICARE POST-TRANSLAȚIONALĂ A PROTEINELOR, transformări structurale ale proteinelor catalizate de anumiți fermenți, ce încheie formarea moleculei lor sau participă la reglarea funcției acestei molecule.

MODIFICARE, proces fiziologic și genetic în biologie.

MOHOR, (Setaria), gen de plante din familia Poaceae.

MOLECULĂ, cea mai mică particulă de substanță care păstrează toate proprietățile acesteia și care poate exista în stare liberă.

MOLID, (Picea), gen de plante conifere, monoice din familia Pinaceae.

MOLINIA, gen de plante perene din familia Poaceae.

MOLOTRU, (Trigonella), gen de plante din familia Fabaceae.

MOMORDICA, gen de plante anuale sau perene din familia Cucurbitaceae.

MONILINIA, gen de plante ciuperci microscopice din grupul discomicetelor.

MONITORING ECOLOGIC, sistem complex de observații asupra stării mediului ambiant, evaluarea și prognozarea schimbărilor în starea acestuia.

MONOCOTILEDONATE, (Monocotyledoneae), clasă de plante din filumul angiospermelor. Embrionul seminței are un singur cotiledon; germinatie subterană; rădăcină primară redusă sau slab dezvoltată; sistem radicular fasciculat. Fascicule liberolemoase colaterale, închise.

MONOFILIE, originea unor grupe de organisme de la un strămoș comun.

MONOHAZIU, tip de inflorescență cimoasă.

MONOPODIU, organ axial al plantelor format în urma activității unui meristem apical.

MONOZAHARIDE, glucide polihidroxialdehide și polihidroxi-cetone.

MONUMENTE ALE NATURII, zone terestre sau marine destinate special pentru protecția și menținerea diversității biologice, a resurselor naturale și a celor culturale asociate.

MORACEAE, familie de plante angiosperme.

MORĂRIȚĂ, specie de ciuperci comestibile puțin cunoscută din filumul Baziodimicete.

MORCHELA, gen de plante ciuperci cu pălărie din filumul Ascomicetelor.

MORFINĂ, alcaloid din macul opioid.

MORFOGENEZĂ, în biologie, procesul de apariție a noi forme și structuri în dezvoltarea organismelor.

MORFOLOGIE, în biologie, știință despre legitățile alcătuirii ființelor vii.

MORFOZE, schimbări neereditare induse de factori extremali/externi sau de factori ai mediului ambiant neobișnuiți pentru specie.

MORINA, gen de plante din familia Caprifoliaceae.

MOȘMON, denumire a două specii de plante din familia Rosaceae. Moșmon sau scoruș nemțesc (*Mespilus germanica*, *Mespilus vulgaris*) și moșmon japonez (*Eriobotrya japonica*).

MOȘTENIRE, determinarea genotipică a variabilității caracterelor în populații sau grup de indivizi.

MOZAIC FOLIAR, situație în care frunzele unei plante au mărimi diferite.

MOZAICISM, prezența la organisme pluricelulare a celulelor cu genotip diferit.

MUCEGAI, nume dat mai multor specii de ciuperci saprofite sau parazite din diferite grupuri sistematice, cât și stratului catifelat păslos sau filamentos, alcătuit din miceliile și corpurile de fructificare ale acestora.

MUCILAGIU, substanțe de origine vegetală, animală sau microbială ce formează cu apa soluții cleioase vâscoase.

MUCOR, gen de plante ciuperci microscopice din ordinul zigomicete.

MUCORALE, (Mucorales), ordin de ciuperci din clasa ficomicetelor.

MUCUS, produs aromatic de origine animală sau vegetală.

MUGURE, (Gemma), la plantele superioare, embrion al lăstarului alcătuit dintr-o tulpină slab dezvoltată cu un con de creștere și frunzulițe embrionare situate la noduri, lăstar embrionar scurtat.

MUR DE STÂNCĂ, plantă semiarbustă din familia Rosaceae.

MUR, (Rubus), gen de plante din familia Rosaceae.

MUSCARIȚĂ, (Amanita muscaria), burete pestriț, ciupercă lamelară din familia Agaricaceae.

MUȘCATĂ, (Pelargonium), gen de plante erbacee sau lemnoase, subarbuști și arbuști din familia Geraniaceae.

MUȘCATU-DRACULUI, (Knautia), gen de plante din familia Dipsacaceae.

MUȘCHI DE PIATRĂ, plantă lichen din familia Parmeliaceae.

MUȘCHI FRUNZOȘI, (Musci, Bryopsida), clasă de mușchi.

MUȘCHI HEPATICI, (Hepatica, Marchantiopsida), clasă de mușchi.

MUȘCHI, (Musci), clasă de plante din încregătura briofitelor.

MUȘETEȘTEL, (Matricaria), gen de plante erbacee, anuale sau bienale din familia Compozitelor. În RM se întâlnesc 3 specii, inclusiv romanița (Matricaria recutita).

MUTABILITATE, (Mutageneză), proces de apariție a schimbărilor ereditare ale organismului.

MUTAGENI, factorii care induc la organismele vii mutații cu o frecvență ce depășește frecvența mutațiilor spontane.

MUTANT, organism în a cărui material genetic sunt prezente mutații.

MUTATOARE, genele ale căror mutații depășesc frecvența apariției mutațiilor spontane ale altor gene.

MUTAȚII, schimbările moștenite ale materialului genetic.

MUTAȚIONISM, concepție în biologie ce abordează evoluția ca un proces în salturi, generat de schimbări ereditare unice de proporții mari.

MUTĂTOARE, (*Bryonia*), gen de plante erbacee perene din familia Cucurbitaceae.

MYROXYLON, gen de plante din familia Fabaceae.

MYRTACEAE, familie de arbori și arbuști veșnic verzi, lemnoase din ordinul Myrtales.

MZTURI, (*Kochia*), gen de plante din familia Chenopodiaceae.

N

NAGEIA, gen de plante gimnosperme.

NAJADACEAE, familie de plante acvatice anuale monocotiledinate.

NALBĂ MARE, (*Althaea officinalis*), altei, rujă, plantă erbacee, perenă din familia Malvaceae.

NALBĂ, (*Malva*), gen de plante erbacee, anuale, bienale sau perene din familia Malvaceae.

NANDINA, gen de plante din familia Berberidaceae.

NARCIS, (*Narcissus*), gen de plante erbacee, bulbifere din familia Amaryllidaceae.

NASTURTIUM, gen de plante din familia Brassicaceae.

NATURĂ, lumea înconjurătoare, naturală, materială.

NAVICULA, gen de plante alge diatomee.

NĂSTUREL, (*Nasturtium officinale*), măcriș de baltă, cardamă, plantă erbacee perenă din familia Brassicaceae.

NĂVALNIC, (*Phyllitis scolopendrium*, *Scolopendrium vulgare*), limba cerbului, plantă sporiferă erbacee, perenă din familia Aspleniaceae.

NECTAR, lichid zaharat secretat de glandele nectarifere ale plantelor melifere.

NECTARINE, (*Prunus persica*, var. *nucipersica*), plantă din familia Rosaceae, varietate de piersici.

NEFROLEPIS, gen de plante ferigi din familia Nefrolepidaceae.

NEFROMA, gen de plante licheni din familia Nephromataceae.

NEGARĂ, (Stipa), colilie, gen de plante din familia Poaceae.

NEGHINĂ, (Agrostemma), gen de plante erbacee, anuale din familia Caryophyllaceae.

NEGRUȘCĂ, vezi **Barba-leului**.

NELUMBO, gen de plante gimnosperme.

NEMȚIȘORI, (Delphinium), gen de plante anuale și perene din familia Ranunculaceae.

NEOCATASTROFISM, totalitate a ipotezelor care postulează intervenția în procesele de evoluție a factorilor naturali de proporție.

NEODARWINISM, concepție evoluționistă apărută în 1880 ca răspuns la tentativele de a contesta teoria evoluției a lui Ch. Darwin sau de a completa cu idea moștenirii caracterelor dobândite.

NEOECOLOGIE, doctrină și activitate practică contemporană în domeniu.

NEO-LAMARCKISM, termen propus de savantul american A. Packard în 1809 pentru desemnarea unui șir de concepții evoluționiste bazate pe întreaga învățătură a lui J.-B. Lamarck sau pe unele aspecte ale acesteia.

NEOREGELIA, gen de plante perene din familia Bromeliaceae.

NEPENTACEAE, familie de plante insectivore.

NEPENTES, (Nepenthes), gen de plante insectivore din familia Nepenthaceae. Vezi **Plante insectivore**.

NEPETA, gen de plante din familia Lamiaceae.

NEPTUNIA, gen de plante perene din familia Fabaceae.

NERINE, gen de plante bulbifere din familia Amaryllidaceae.

NERIUM, gen de plante arbuști veșnic verzi din familia Apocynaceae.

NERVURĂ, 1) fascicul fibrovascular din limbul frunzei, din petale, sepale, fructe și lăstari; 2) îngroșare sclerozată tubulară în aripile insectelor.

NIACINĂ, grup de compuși solubili în apă, reprezentați de acidul nicotinic și derivații acestuia.

NICOTINAMIDADENINDINUCLEOTID, (NAD⁺, NADP⁺), coenzimă răspândită în toate celulele vii.

NICOTINĂ, alfa 3 piridil, alcaloid.

NIMFĂ ALBĂ, (*Nymphaea alba*), specie de plante acvatice din familia Nymphaeaceae.

NIMFĂ, gen de plante acvatice din familia Nymphaeaceae.

NIPA, gen de plante palmieri din familia Arecaceae.

NITRIFICARE, oxidarea compușilor reduși ai azotului până la nitriți, și apoi la nitriți de către bacteriile nitrificatoare hemolitoautotrofe sau până la compuși organici azotați cu participarea heterotrofelor procariote și eucariote.

NITROGENAZE, complex fermentativ ce asigură azotofixarea, restabilirea azotului molecular până la amoniac.

NOLANA, gen de plante cu flori din familia Solanaceae.

NOMENCLATURĂ BINARĂ, sistemul binominal științific actual de denumire a speciilor.

NOMENCLATURĂ BIOLOGICĂ, sistem de denumiri științifice în biologie pentru grupuri de organisme.

NOMENCLATURĂ GENETICĂ, denumirea științifică a genelor, unități ale eredității la organismele vii.

NOMOGENEZĂ, concepție evoluționistă înaintată în 1922 de către L. Berg ca alternativă a darwinismului.

NOPTICOASĂ, (*Hesperis*), gen de plante erbacee, bienale sau perene din familia Crucifere.

NOPTIȚĂ, (*Mirabilis jalapa*), plantă ierboasă, multianuală din familia Nyctaginaceae.

NORMA DE REACȚIE, în genetică, limitele în care se poate schimba manifestarea fenotipică a unor gene sau genotipul în ansamblu în funcție de condițiile mediului ambiant.

NOTOFAGUS, gen de plante angiosperme din familia Fagaceae.

NOTOGEA, una din împărățiile faunistice ale uscatului.

NUCA VOMICĂ, (*Strychnos nux-vomica*), arbore din familia Loganiaceae.

NUCĂ, fruct bi- sau policarpelar, de obicei monosperm, indehiscent. Are pericarp lignificat, neconcreșcut în tegumentul seminal. Fructe nuciforme.

NUCLEOTIDE CICLICE, nucleozide monofosfați în care radicalul acidului fosforic este legat cu grupa hidroxil a ribozei în pozițiile 3' și 5', mai rar, 2' și 3'.

NUCLEOZIDE, glicozide alcătuite din resturi de bază azotată și glucid, de regulă D riboza sau D dezoxiriboza.

NUCLEOZOM, unitatea structurală fundamentală a cromatinei ce asigură primul nivel de împachetare a ADN-ului în nucleul eucariotelor.

NUCȘOR, (*Myristica*), gen de plante angiosperme din familia Myristicaceae.

NUCULĂ, fruct mărunț nedehiscent cu o sămânță cu pericarp lignificat.

NUFĂR ALB, (*Nymphaea alba*), plantă acvatică perenă din familia Nymphaeaceae.

NUFĂR GALBEN, (*Nuphar luteum*), plantă acvatică erbacee, perenă din familia Nymphaeaceae.

NUFĂR, gen de plante acvatice din familia Nymphaeaceae.

NU-MĂ-ATINGE, (*Impatiens noli-tangere*), specie de plante din familia Balsaminaceae.

NU-MĂ-UITA, (*Myosotis*), miozotis, gen de plante erbacee, perene, bienale sau anuale din familia Boraginaceae.

NUTAȚII, mișcări circulare sau oscilatorii ale organelor plantelor.

NUTRIȚIA MINERALĂ A PLANTELOR, proces de captare de către plante a ionilor elementelor chimice precum și a dioxidului de carbon și apei din mediul ambiant și folosirea lor pentru procesele vitale.

NUTRIȚIE, totalitate a proceselor ce includ pătrunderea hranei în organism, digestia substanțelor nutritive, absorbția și asimilarea lor; parte componentă a metabolismului.

NYMPHAEACEAE, una dintre cele mai vechi familii de plante dicotiledonate.

O

OBLIGEANĂ, (*Acorus*), gen de plante perene din familia Araceae.

OBSIGĂ, (*Bromus*), gen de plante erbacee anuale sau perene din familia Poaceae.

OCHIUL BROAȘTEI, (*Ranunculus acris*), floare broștească, plantă erbacee, perenă din familia Ranunculaceae.

OCIMUM, gen de plante din familia Lamiaceae.

OCROTIREA NATURII, sistem de acțiuni, întreprinse cu scopul de a folosi în mod rațional, a restabili, a conserva și a reproduce resursele naturale.

ODOC, (*Avena fatua*), ovăz sălbatic, plantă anuală din familia Poaceae.

ODOGACI, (*Saponaria officinalis*), săpunăriță, plantă perenă din familia Caryophyllaceae.

ODOLEAN, (*Valeriana*), gen de plante erbacee, perene din familia Valerianaceae.

OENANTHE, gen de plante din familia Apiaceae.

OENOTERA, gen de plante din familia Onagraceae.

OFRIS, gen de plante, ierburi perene cu tuberculi sferici sau ovulari din familia Orchidaceae.

OIȚE, (Anemone), gen de plante din familia Ranunculaceae.

OLEACEAE, familie de plante dicotiledonate, dioice sau poligame angiosperme.

OLIGOZAHARIDE, glucide ale căror molecule sunt alcătuite din câteva resturi de monozaharide unite prin legături glicozidice.

OLPIDIUM, gen de plante ciuperci din filumul Chytridiomycetes.

OMAG, (Aconitum), familie de plante Ranunculaceae.

OMOLOGIE, domenii despre originea comună între o pereche de structuri sau gene din diferiți taxoni.

OMUL ȘI BIOSFERA, (Man and Biosphere, MAB), program UNESCO.

ONAGRACEAE, (Oenotheraceae), familie de plante dicotiledonate dialipetale.

ONCIDIUM, gen de plante din familia Orchidaceae.

ONOBRIKIS, gen de plante din familia Fabaceae.

ONOCLEA, gen de plante ferigi din familia Onocleaceae.

ONOSMA, gen de plante din familia Boraginaceae.

OOMICETE, (Oomycetes), filumul de organisme microscopice din regnul chromista sau stramenopila.

OPHIGLOSSACEAE, familie de plante ferigi.

OPIU, latexul uscat la aer secretat din inciziile făcute pe capsula verde de mac.

OPOPANAX, gen de plante erbacee, perene din familia Umbelliferae.

OPUNȚIE, (Opuntia), gen de plante perene din familia Cactaceae.

ORANGERIE, încăpere special amenajată pentru creșterea plantelor iubitoare de căldură sau pentru iernarea acestora.

ORĂȘTICĂ, (*Orobus niger*), plantă erbacee, perenă din familia leguminoase; Măzărice neagră.

ORBALȚ, (*Actaea*), gen de plante erbacee, perene din familia Ranunculaceae.

ORCHIDACEAE, cea mai bogată în specii familie de plante monocotiledonate, perene, terestre sau erbacee, epifite.

ORCHIS, gen de plante din familia Orchidaceae.

ORDIN, în biologie, unitate sistematică, una dintre categoriile taxonomice principale în nomenclatura botanică și bacteriologică ce ocupă o poziție intermediară între familie și clasă.

OREȘNIȚĂ, (*Lathyrus tuberosus*), plantă erbacee, perenă, leguminoasă.

OREZ SĂLBATIC, (*Leersia oryzoides*), plantă erbacee, perenă din familia Poaceae.

ORGAN, parte diferențiată a unui organism vegetal sau animal.

ORGANE ADVENTIVE, la plante, organe care se formează pe alte organe omoloage și, de regulă, relativ târziu și endogen.

ORGANE VEGETATIVE, părți ale plantei ce asigură menținerea activității vitale.

ORGANELE, structuri intracelulare permanente ce îndeplinesc anumite funcții necesare pentru activitatea vitală a celulelor.

ORGANISM COSMOPOLIT, specii de plante și animale răspândite larg.

ORGANISM MODIFICAT GENETIC, organism a cărui structură a fost modificată prin metode de inginerie genetică.

ORGANISM OMBROFIL, plantă adaptată să trăiască în regiuni cu precipitații abundente.

ORGANISM OMBROFOB, plantă neadaptată să trăiască în regiuni cu precipitații abundente.

ORGANISM, unitatea elementară a speciei biologice care posedă principalele proprietăți ale organismelor vii, denumire dată oricărei ființe vii, omului; Organisme coloniale, organisme criofile.

ORGANISME BOREALE, plante și animale răspândite în zona temperată a emisferei nordice a globului pământesc.

ORGANISME CRENOBIONTE, care viețuiesc numai în apa izvoarelor; Organisme crenofile.

ORGANISME HETEROTROFE, tip de organisme vegetale care se hrănesc numai cu substanțe organice.

ORGANISME MIXOTROFE, organisme care îmbină mai multe tipuri de nutriție.

ORIGANUM, gen de plante din familia Lamiaceae.

ORIGINEA VIETII, problemă științifică legată de explicarea posibilității apariției naturii vii ce analizează problemele locului, timpului și circumstanțelor acestui proces.

ORNITOFILIE, polenizarea plantelor cu flori de către păsările ce se hrănesc cu nectarul florilor.

ORNITOGALUM, gen de plante din familie Asparagaceae.

ORNITOHORIE, răspândirea fructelor și semințelor plantelor de către păsări care se hrănesc cu acestea și fac rezerve cu ele; caz particular de zoocorie.

ORNITOPUS, gen de plante ierboase din familia Fabaceae.

OROBANCHE, gen de plante ierburi parazitare lipsite de clorofilă din familia Orobanchaceae.

ORTOGENEZĂ, concepție în învățătura evoluționisă ce afirmă că dezvoltarea naturii vii este condiționată de factori interni ce dirijează mersul evoluției pe o cale bine determinată.

ORTOSIFON, gen de plante din familia Lamiaceae.

OSCILATORII, (Oscillatoria), gen de plante, alge unicelulare din încregătura cianofite sau algelor albastre.

OSMANTHUS, gen de plante, arbuști sau arbori mici veșnic verzi.

OSMUNDACEAE, familie de plante erbacee, perene din clasa Polypodiopsida.

OSTIOLĂ, în botanică, formațiune specializată din epiderma plantelor alcătuită din două celule și orificiul dintre ele.

OSTRIA, gen de plante din familia Betulaceae.

OSTROWSKIA, gen de plante din familia Campanulaceae.

OSULIEPURELUI, (*Ononis arvensis*), plantă perenă leguminoasă.

OTRĂȚEL DE BALTĂ, (*Utricularia*), gen de plante perene, insectivore, din familia Lentibulariaceae.

OȚETAR, (*Rhus typhina*), gen de plante lemnoase din familia Anacardiaceae.

OVAR, organ sexual femel la plantele cu flori, care după fecundare se transformă în fruct.

OVUL, organ ce se dezvoltă în ovarul angiospermelor și în strobiliile gimnospermelor. La animale și om prezintă o celulă sexuală femelă.

OXALIDACEAE, familie de plante geraniale din subclasa eudicotiledonate.

OXALIS, gen de plante din familia Oxalidaceae.

OXIDARE BIOLOGICĂ, totalitatea reacțiilor de oxidare ce decurg în organismele vii.

OXIDAZE, fermenți din clasa oxireductazelor ce catalizează reacțiile de oxidoreducere, în care acceptori de hidrogen este oxigenul.

OXIGENAZE, fermenți din clasa oxireductazelor ce catalizează reacțiile de adiție la substrat a unui sau a doi atomi de oxigen.

OXIREDUCTAZE, clasă de fermenți ce catalizează reacțiile de oxidoreducere în care are loc transferul echivalenților reduși de la un substrat, redus la altul, oxidat.

OXITROPIS, gen de plante perene, ierboase fără tulpină sau sub-arbuști din familia Fabaceae.

P

PALEOBOTANICA, Paleofitologie, compartiment al paleontologiei ce studiază plantele fosile.

PALEOGEN, unul din cele patru împărțiri faunistice evidențiată la raionarea zoogeografică a uscatului.

PALEONTOLOGIE, știința despre organismele fosile, păstrate în letopisețul geologic sub formă de rămășițe fosile.

PALEOXILOLOGIE, compartiment al paleobotanicii ce studiază lemnurile fosile.

PALINGENEZĂ, în biologie, caracter sau proces în embriogeneza organismelor ce se transmite întocmai din generație în generație prin ereditatea conservativă și repetă caracterul sau procesul corespunzător la strămoșii speciei date.

PALINOLOGIE, compartiment al botanicii ce studiază polenul și sporii la plante.

PALINOSTRATIGRAFIE, compartiment al biostratigrafiei ce ține de determinarea vârstei relative a rocilor sedimentare după conținutul în ele de spori sau de polen al plantelor fosile.

PALIURUS, gen de plante arbori arbuști țepoși din familia Rhamnaceae.

PALMACEAE, (Palmae), palmieri, familie de plante Arecaceae.

PALMIER DE ZAHĂR, plantă din familia Arecaceae.

PALMIER ȚELINĂ, o specie de palmier din genul Caryota.

PALTIN DE CÂMP, (Acer platanoides), arbore de specie foioasă.

PANCRATIUM, gen de plante ierboase, bulbifere din familia Iridaceae.

PANMIXIE, încrucișare întâmplătoare a indivizilor de sex opus de orice genotip.

PANSPERMIE, ipoteză despre posibilitatea transferului vieții în spațiul cosmic de pe un corp cosmic pe altul.

PAPAINĂ, ferment proteolitic vegetal din clasa hidrolazelor.

PAPAVERACEAE, dicotiledonate din ordinul Papaverales.

PAPAVERINĂ, alcaloid conținut în plantele din familia Papaveraceae.

PAPAYA, arbore fructifer din genul Carica.

PAPIRUS, plantă ierboasă, perenă din genul Cyperus.

PAPUCUL DOAMNEI, (*Cypripedium calceolus*), specie de orhidee aparținând genului *Cypripedium*.

PAPURĂ, (*Typha*), gen de plante Sparganiaceae.

PARAGINĂ, (*Hierochloe*), gen de plante din familia Poaceae.

PARALELISM, în biologie, dezvoltarea independentă a caracterelor asemănătoare în evoluția grupelor înrudite de organisme.

PARAPATRIE, tip de răspândire a populațiilor ce ocupă areale alăturate, dar care nu se suprapun și se pot încrucișa între ele în zona de contact.

PARASITAXUS, gen de plante gimnosperme parazitare din familia Podocarpaceae.

PARAZITOLOGIE, compartiment al biologiei ce studiază fenomenul de parazitism.

PARIS, gen de plante ierburi perene din familia Melanthiaceae.

PARMELIA, cel mai mare gen de licheni din familia Parmeliaceae.

PARROTIA, gen de plante cu frunze caduce din familia Hamamelidaceae.

PARTHENOCISSUS, gen de plante din familia Vitaceae.

PASIFLORA, gen de plante din familia Passifloraceae.

PASTINACA, (Pastârnac), gen de plante din familia Apiaceae.

PAULLINIA, gen de plante din familia Sapindaceae.

PAULOVNIA, gen de plante, arbori cu frunza căzătoare din familia Scrophulariaceae.

PAXILLUS, gen de plante, ciuperci lamelare din filumul bazi-diomicete.

PĂDUCEL, (*Crataegus*), gen de plante lemnoase din familia Rosaceae.

PĂDURE, complex natural a cărui component obligatoriu este vegetația lemnoasă; Pădure strâmbă, păduri cu frunza lată, păduri de conifere, păduri mixte, păduri tropicale.

PĂDURI DE LARICE, trupuri de păduri în care prevalează speciile lemnoase din genul *Larix*.

PĂIUȘ, (*Festuca*), gen de plante erbacee, perene din familia Poaceae.

PĂLĂMIDĂ, (*Cirsium*), scai măgăresc, gen de plante perene, uneori bienale, din familia Asteraceae.

PĂPĂDIE, (*Taraxacum*), gen de plante erbacee perene, anuale sau bienale, din familia Asteraceae.

PĂPURIȘ, desiș de papură.

PĂSTAIE, fruct uscat cu perete intern despărțitor longitudinal de care se prind semințele caracteristic plantelor din ordinul leguminoaselor.

PĂȘUNE, tip de ecosistem, al cărui component autotrof sunt ierburile mezofile și mezotrofe.

PĂTLAGINĂ DE APĂ, (*Alisma*), alismă, gen de plante erbacee, perene din familia Alistamaceae.

PĂTLAGINĂ, (*Plantago*), gen de plante din familia Plantaginaceae. În RM se întâlnesc speciile medicinale: Pătlagina mare (*Plantago major*) și Pătlagina îngustă, (*Plantago lanceolata*).

PĂTRUNJELUL CÂINELUI, (*Aethusa cynapium*), cucută mică, plantă erbacee, anuală și bienală din familia Apiaceae.

PECETEA LUI SOLOMON, (*Polygonatum*), gen de plante erbacee, perene din familia Asparagaceae.

PECTINE, polizaharide de origine vegetală.

PEDICULARIS, gen de plante din familia Orobanchaceae.

PEDICUȚĂ, (*Lycopodium clavatum*), brădișor, plantă veșnic verde de mușchi.

PEDOMORFOZĂ, schimbare evoluționistă a dezvoltării individuale a organismului ce duce la păstrarea în stare adultă a unor caractere, a unor stadii timpurii ale ontogenezei strămoșilor.

PEISAJ, teritoriu distinct, care formează o priveliște estetică.

PELAGICĂ, zonă situată în mări și în oceane, ce se întinde de la 2 000 m până la cele mai mari adâncimi; ocupă peste 3/4 din suprafața mărilor și oceanelor.

PELIA, gen de plante superioare din grupul mușchi.

PELIN, (*Artemisia*), gen de plante Asteraceae.

PELTASPERMALES, ordin de plante gimnosperme dispărute.

PENICILINE, antibiotice din grupul beta-lactamelor.

PENICILLIUM, gen de plante ciuperci microscopice în filumul ciupercilor imperfecte.

PENTOXILALE, ordin de plante gimnosperme dispărute.

PEONIA, gen de plante cu flori din familia Paeoniaceae.

PAEONIACEAE, familie de plante dicotiledonate.

PEPONIDĂ, fruct cu mai multe semințe cu exocarpu rigid, endocarpu fibros și mezocarpu cremos.

PERDELE FORESTIERE DE PROTECȚIE, plantații artificiale de arbori și arbuști cu destinație agricolă și ecologică.

PERIBLEM, una din cele trei zone care formează conusul de creștere al lăstarilor.

PERICICLU, zona marginală a părții centrale a rădăcinii și tulpinii în care lipsesc vasele conducătoare.

PERIDERMĂ, zonă de acoperire a îngroșării secundare la rădăcinile plantelor cu semințe și tulpinile lor multianuale, alcătuită dintr-un complex din trei țesuturi.

PERIOADĂ DE VEGETAȚIE, durată de timp în care plantele își desăvârșesc întregul ciclu biologic.

PERIPLOCA, gen de plante din familia Apocynaceae.

PERISPERMĂ, țesut al seminței mature bogat în substanțe nutritive.

PERONOSPORA, gen de plante ciuperci microscopice din filumul Oomicete.

PERSEA, gen de plante arbori și arbuști veșnic verzi din familia Lauraceae.

PETASITE, (Petasites), captalan, gen de plante din familia Astera-ceae.

PETUNIE, (Petunia), gen de plante din familia Solanaceae.

PEZIZA, gen de plante ciuperci din filumul ascomicetelor.

PHALARIS, (Phalaris aquatica), gen de ierburi din familia Poaceae.

PHILADELPHUS, Lămâiță, gen de plante din familia Hydran-geaceae.

PICEA, gen de plante gimnosperme.

PIEPTĂNĂRIȚĂ, (Cynosurus), gen de plante din familia Poaceae.

PIERDEREA SPECIILOR, proces ce duce la dispariția anumitor specii biologice, reducerea diversității formelor de ființe vii.

PILOCARPUS, gen de plante arbori și arbuști veșnic verzi din fa-milia Rutaceae.

PIMENTA, gen de plante din familia Myrtaceae.

PIMPINELA, (Pimpinella), gen de plante din familia Apiaceae.

PIN, (Pinus), gen de plante din familia Pinaceae.

PINACEAE, familie de gimnosperme din clasa Pinophyta.

PINET, denumire populară a pădurii de pin.

PINGUICULA, gen de plante insectivore din familia Lentibula-riaceae.

PINOCITOZĂ, înglobarea de către celulă din mediul ambiant a lichidelor împreună cu substanțele dizolvate; unul dintre mecanis-

mele de bază de pătrundere în celule a compușilor cu masă moleculară mare.

PINOFITE, (Pinophyta), filum de plante gymnospermatophyta.

PINOPSIDA, cea mai bogată în specii clasă de gimnosperme.

PINUS, gen de plante conifere din familia Pinaceae.

PIPER DE BALTĂ, plantă din genul Polygonum.

PIPER, gen de plante angiosperme Piperaceae.

PIR, (Agropyron), gen de plante Poaceae.

PIRAMIDĂ ECOLOGICĂ, reprezentare grafică a structurii unui ecosistem și funcția trofică a comunităților de organisme ce îl populează.

PIRENOMICETE, grup de ordine de ciuperci din clasa ascomicetelor, cu miceliul compartimentat și cu periteciul în formă de butelie.

PIRETRINE, grup de insecticide naturale cu acțiune de contact conținute în florile unor plante cultivate pe larg în Kenia, Rwanda, Tanzania și Ecuador.

PIRETRUM, gen de plante, ierburi perene din familia Asterceae.

PIROFITE, (Pyrrophyta), dinoflagelate, filum de alge.

PISTACIA, gen de plante Anacardiaceae.

PISTIA, gen de plante din familia Araceae.

PLACĂ CIURUITĂ, component structural al floemului angiospermelor ce asigură transportul asimilaților, substanțe organice primare, elaborate în procesul de fotosinteză.

PLANCTON, totalitate a organismelor ce populează apele continentale și marine, și care nu se pot opune curenților de apă și de aer.

PLANTAGO, gen de plante din familia Plantaginaceae.

PLANTĂ BIENALĂ, specii de plante care trăiesc două perioade de vegetație.

PLANTĂ DIOICĂ, plante la care același individ poartă flori unisexuate feminine și masculine.

PLANTE AEROFITE, cresc în absența solului, agățându-se de alte plante și se hrănesc exclusiv cu aer și apă; Plante aeriene.

PLANTE ALOCORE, plantele ale căror fructe și semințe se diseminează cu ajutorul unor agenți ai mediului extern.

PLANTE AMPELICE, plante de vazon.

PLANTE ANUALE, plante ierboase a căror dezvoltare de la încolțirea semințelor până la pierire, după fructificare, durează nu mai mult de 12 luni.

PLANTE AUTOCORE, plantele care își diseminează singure semințele.

PLANTE BULBIFERE, grup de forme vitale a plantelor ierboase caracterizate prin prezența bulbilor subterani.

PLANTE CAMFOROFERE, plante anuale sau multianuale (arbori, arbuști, ierburi) ce conțin uleiuri volatile, al căror component principal este camforul.

PLANTE CARNIVORE, specii de plante care au însușirea de a digera prin flori hrană animală sub formă de viermi, insecte, fluturi etc.

PLANTE CAUCIUCOFERE, denumire dată unor arbuști, arbori și ierburi, în ale căror țesuturi se formează și se acumulează cauciuc. În RM sunt apreciate lemnul râios (*Euonymus verrucosa*), salba moale (*Euonymus europaea*) ș.a.

PLANTE CHAMEFITE, grup de plante perene scunde, lemnoase sau erbacee, care ierneză sub zăpadă.

PLANTE CHIONOFITE, plante care se dezvoltă sub covorul de zăpadă, dar înfloresc și fructifică după topirea acestuia.

PLANTE CHIONOFIBE, tip de plante care evită zăpada, însă sunt rezistente la ger.

PLANTE CRIOFITE, (*Cryptophyta*), plante adaptate la medii de viață reci și uscate.

PLANTE CRIPTOGAME, plante fără flori și fără semințe, dar care se reproduc prin spori: ferigi, mușchi, alge și fungi.

PLANTE DECORATIVE, specii de plante utilizate pentru aranjamente florale și amenajarea teritoriului.

PLANTE EDAFOFITE, flora microscopică a solului.

PLANTE ENDEMICE, specii, genuri, familii ș.a. unități taxonomice de organisme vii limitate la o regiune geografică.

PLANTE ENTOMOFILE, plante care sunt polenizate de insecte.

PLANTE ENTOMOFITE, plante care cresc pe corpul insectelor.

PLANTE EREMOFITE, specii de plante xerofite care cresc în deșerturi.

PLANTE FANEROFITE, plante lemnoase ai căror muguri regeneratori se găsesc la o înălțime de peste 25 cm; Formă vitală a plantelor.

PLANTE FOIOASE, specii de arbori și arbuști din încrengătura magnoliofitelor caracterizați, de regulă prin frunze lamelate, cu nervură ramificată și cu pețiol.

PLANTE FOTOTROFE, organisme fotosintetizatoare.

PLANTE HELIOFITE, plante iubitoare de lumină, care cresc și se dezvoltă normal în condiții de radiație solară intensă.

PLANTE HETEROFITE, autotrofe capabile să-și prelucreze atât substanțele nutritive luate din substrat, cât și pe cele de natură organică.

PLANTE HIDATOFITE, organisme acvatice complet sau parțial submerse.

PLANTE HIDROFITE, organisme acvatice fixate de sol și a căror parte inferioară este scufundată în apă.

PLANTE INDICATOARE, organisme vegetale care reacționează la cantități infime de substanțe nocive.

PLANTE INSECTIVORE, plante capabile să prindă și să digere insecte mici.

PLANTE LEPIDOPTEROFIL, plante la care polenizarea se realizează prin lepidoptere.

PLANTE MEDICINALE, plante sălbatice sau cultivate, utilizate în scopuri medicinale.

PLANTE MELIFERE, grup de angiosperme, florile cărora formează nectar și polen, din care albinele produc miere și păstură.

PLANTE MIRMECOFIL, plante care convețuiesc cu furnicile.

PLANTE MONOCARPICE, plante care înfloresc și fructifică odată în viață după care pier.

PLANTE MONOICE, plante posesoare de organe generative unisexuate, feminine sau masculine.

PLANTE OLIGOTROFE, plante și microorganisme care se dezvoltă într-un mediu cu un conținut scăzut de substanțe nutritive.

PLANTE OTRĂVITOARE, plante care sintetizează și acumulează în organele lor diferite substanțe toxice: alcoiloizi, glicozide, saponine, lactone, acizi organici ș.a.

PLANTE POLICARPICE, plante perene ce fructifică pe toată durata vieții.

PLANTE SCIOFITE, specii de plante umbrofile, care pot crește doar la umbra altor plante.

PLANTE SEMPERVIRESCENTE, plante veșnic verzi pe tot parcursul anului.

PLANTE TANINIFERE, plante care produc substanțe tanine.

PLANTE TEROFITE, erbacee anuale lipsite de capacitatea de a forma organe de iernare, înmulținduse numai prin semințe sau prin spori.

PLANTE, unul dintre regnurile lumii vii; Plante cu flori, plante de cultură, plante de zi lungă, plante de zi scurtă, plante fosile, plante plagiotrope, plante ruderales, plante sporofite, plante vasculare, plante veșnic verzi, plante compas, plante pitice.

PLASMODESME, prelungiri citoplasmice care unesc celulele unele cu altele și ușurează schimburile de substanță dintre ele.

PLASMODIU, stadiul vegetativ în ciclul vital al mixomicetelor sub formă de masă citoplasmatică plurinucleară lipsită de membrană capabilă de mișcare amiboidală.

PLASMOPARA, gen de plante ciuperci microscopice din ordinul peronosporale sau de ciuperci din filumul oomicete.

PLASTOM, totalitatea genelor din componența moleculelor înelare de ADN al plastidelor.

PLATAN, (*Platanus*), gen de plante din familia Platanaceae.

PLATANTERA, gen de plante din familia Orchidaceae.

PLATICERIUM, gen de plante ferigi din familia Polypodiaceae.

PLATICLADUS, gen de plante monoice veșnic verzi din familia Cupressaceae.

PLÂNSUL PLANTELOR, secreția activă de lichid din tulpina tăiată sau rănită sub acțiunea presiunii radiculare.

PLEIOCAZIU, cîmă multipară în care de la axul principal, ce poartă floarea terminală, descind mai mult de două axe de ordinul doi ce întrec axa principală și care se termină cu flori, dar care se deschid mai târziu.

PLEIOTROPIE, acțiune multiplă a genei, capacitate a genei de a acționa asupra mai multor caractere.

PLESNITOARE TURBATĂ, (*Ecballium elaterium*), gen de plante cu flori din familia Cucurbitaceae.

PLEUROMEIACEAE, familie de plante dispărute.

PLEUROTUS, gen de plante ciuperci cu pălărie din ordinul bazio-dimicete.

PLEVĂIȚĂ, (*Xeranthemum*), gen de plante din familia Asteraceae.

PLOIDITATE, numărul de seturi de cromozomi conținute în celulă sau în fiecare celulă a unui organism pluricelular de o anumită specie.

PLOIER AURIU, subordin de alge heteroconce.

PLOP TREMURĂTOR, o specie de plop din familia Salicaceae.

PLOP, (*Populus*), gen de plante din familia Salicaceae.

PLUMERIA, gen de plante din familia Apocynaceae.

PLURICELULARE, organisme vegetale și animale, majoritatea ciupercilor, unele cianobacterii al căror corp se compune dintr-un număr mare de celule și din derivatele lor.

PLUTEUS, gen de plante ciuperci lamelare din filumul bazidiomicete.

PNEUMATOFORI, rădăcini respiratorii la unele specii de plante.

POA, unul dintre cele mai bogate în specii genuri din familia Poaceae.

POACEAE, familie de angiosperme monocotiledonate.

PODBAL, (*Tussilago*), gen de plante Asteraceae.

PODOCARPACEAE, familie de plante conifere.

PODOCARPUS, cel mai bogat în specii gen de conifere din familia Podocarpaceae.

PODOFILUM, gen de plante, ierburi perene cu rizom târâtor din familia Berberidaceae.

PODOSTEMACEAE, familie de plante angiosperme.

POLEMONIUM, gen de plante din familia Polemoniaceae.

POLEN, totalitatea grăuncioarelor de polen conținute în sacul polinic matur sau în microsporangiile plantelor cu flori.

POLENIZARE, transportarea polenului din anterele staminelor pe stigmatul pistilului sau de microrangiile conurilor bărbătești pe ovulul conurilor femeiești.

POLIFILIE, originea grupei date de organisme de la câțiva strămoși ce nu sunt legați prin relații de rudenie.

POLIGONACEAE, familie de plante dicotiledonate.

POLIGONATUM, gen de plante, ierburi perene din familia Convallariaceae.

POLIMERAZE, fermenți din clasa transferazelor ce catalizează formarea macromoleculelor din substraturi cu masă moleculară mică.

POLIMERIE, unul dintre tipurile de interacțiune a genelor la care gradul de dezvoltare a unui caracter este condiționat de acțiunea egală a alelelor dominante din seria genelor polimere.

POLIMERIZAREA ORGANELOR, proces de mărire în procesul filogenezei a numărului de formațiuni omoloage în organismul pluricelularelor.

POLIMORFISM, în biologie, existența în limitele unei specii a indivizilor ce se deosebesc după înfățișare, în lipsa formelor de trecere.

POLIPLOIDIE, creștere a numărului de cromozomi în celulele organismelor animale sau vegetale față de numărul obișnuit, având ca rezultat mărirea taliei.

POLIPLOIDIZARE, metodă de selecție bazată pe poliploidie.

POLIPODIUM, polip parazit de apă dulce din clasa hidrozoarelor, gen de plante ferigi din familia Polypodiaceae.

POLISTICUM, gen de plante ferigi din familia Dryopteridaceae.

POLITICĂ DE MEDIU, doctrină politică și practică socială promovată de stat.

POLITRICUM, Muschi de pământ, gen de plante mușchi din familia Polytrichaceae.

POLIZAHARIDE, glucide polimerice ale căror molecule sunt alcătuite din resturi de monozaharide unite prin legături glicozidice.

POLUARE BIOLOGICĂ, introducerea în ecosistemele ecologice și construcțiile tehnologice a organismelor străine.

POLUAREA MEDIULUI AMBIANT, acțiunea asupra biosferei ce prezintă pericol pentru reprezentanții naturii vii, existență stabilă a ecosistemelor; Poluant.

POLYGONATUM, (Pecetea lui Solomon), cerceluș, gen de plante din familia Asparagaceae.

POMPE IONICE, complexe proteice încorporate în membrana biologică, care transportă ionii împotriva gradientului lor de concentrație.

POPÂLNIC, (Hepatica), gen de plante din familia Ranunculaceae.

POPIVNIC, (Asarum), gen de plante din familia Aristolochiaceae.

POPULAȚIE, în biologie, totalitate a indivizilor unei specii care au același fond genetic și ocupă un anumit teritoriu.

POPULUS, gen de plante angiosperme din familia Salicaceae.

PORFIRA, gen ce întrunește alge superior organizate din clasa Bangiophyceae.

POROB, (Hippuris), gen de plante din familia Plantaginaceae.

POROINIC, (Orchis), gen de plante din familia Orchidaceae.

PORTOCAL AMAR, specie de plante din familia Rutaceae.

PORTULACACEAE, familie de plante dicotiledonate.

PORUMBAR, (Prunus spinosa), plantă din familia Rosaceae.

POSTADAPTARE, modificare evoluționistă a organismelor ce perfecționează adaptările deja existente la specia dată, la mediul dat de viață sau funcția folosită a organului dat.

POTAMOGETON, gen de plante, ierburi acvatice, perene din familia Potamogetonaceae.

POTENTILA, gen de plante din familia Rosaceae.

POTENȚIAL BIOLOGIC, indice al vitezei maximal posibile de creștere a populației în lipsa influenței limitative a mediului ambiant.

PRÂSNEL, (Myriophyllum), gen de plante din familia Haloragaceae.

PREADAPTARE, proprietate a organismului cu valoare adaptativă pentru noile forme de interacțiune a organismului cu mediul.

PREAMINARE, transferul aminogrupei de la molecula unui compus organic, la molecula altuia.

PRERIE, tip de vegetație ierboasă din țările cu climă temperată din America de Nord.

PRIBOI, (Erodium), familie de plante din familia Geraniaceae.

PRIMULA, gen de plante cu flori din familia Primulaceae.

PRIMULACEAE, familie de plante angiosperme.

PRINCIPIUL POLUATORUL PLĂTEȘTE, (PPP), principiu care îndreptățește perceperea taxelor ecologice.

PROCAMBIU, țesut formativ din părțile tinere ale organelor plantelor, din care se diferențiază țesuturile conducătoare primare.

PROCESSING, în biologia moleculară, totalitatea reacțiilor ce asigură transformarea produselor primare ale transcripției și translației în molecule funcțional active.

PRODUCĂTORI, organisme autotrofe care produc cu ajutorul fotosintezei și chimiosintezei substanțe organice din cele anorganice.

PRODUCTIVITATE BIOLOGICĂ, viteza de formare a substanței organice de către organismele vii.

PROGRAMUL NAȚIUNILOR UNITE PENTRU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR, (UNEP, UN Environment Programme), act normativ internațional privind protecția domeniului.

PROMOTOR, sector de ADN responsabil de legarea fermentului ARN polimeraza, înainte de începerea transcripției la pro și eucariote.

PROTEACEAE, familie de plante cu flori.

PROTECȚIA MEDIULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA, doctrină politică și practică socială promovată de stat; Protecția aerului, protecția apelor, protecția solului.

PROTECȚIA NATURII, complex de măsuri ce limitează acțiunea negativă a activității omului asupra naturii.

PROTEINE, polimeri naturali constituiți din radicali de aminoacizi uniți prin legături peptidice.

PROTISTE, eucariote unicelulare de dimensiuni mici.

PROTOCOLUL CONVENȚIEI-CADRU A NAȚIUNILOR UNITE PRIVIND SCHIMBĂRILE CLIMATICE, Kyoto, 1997, act normativ internațional în domeniu.

PROTOCOLUL PRIVIND APA ȘI SĂNĂTATEA, Londra, 1999, act normativ internațional în domeniul apelor și sănătății.

PROTOCOLUL PRIVIND BIOSECURITATEA, Cartagena, 2001, act normativ internațional în domeniul securității biologice.

PROTOCOLUL PRIVIND SUBSTANȚELE CARE DISTRUG STRATUL DE OZON, Montreal, 1987, act normativ internațional în domeniu.

PROTODERMĂ, semimeristemă a conului de creștere al lăstarului și al primordiilor frunzelor reprezentată de un strat extern de celule ce se divid perpendicular suprafeței.

PROTONEMĂ, structură taloidă multicelulară, filamentoasă și ramificată, care se dezvoltă pe suprafața solului umed în urma germinării sporilor haploizi la unele briofite, lichenofite, alge.

PROTOPLAST, celula bacteriilor, plantelor și ciupercilor lipsită de perete celular, dar care își păstrează conținutul și membrana plasmatică.

PROTOSTILIE, unirea mobilă a maxilarului superior cu craniul, fără participarea arcului sublingual.

PROVINCIE BIOGEOCHIMICĂ, regiune a globului pământesc, ce se deosebește de alte regiuni după conținutul de elemente sau de compuși chimici în sol, apă ș.a., de care sunt legate anumite reacții biologice ale florei și faunei locale.

PRUNUS, gen de plante din familia Rosaceae.

PSAMOFITE, plantele nisipurilor din stepe și deșerturi și de pe malurile mărilor; Psamon.

PSEUDOALELISM, recombinări dintre mutațiile unei gene.

PSEUDOCIUPERCI, vezi **ciuperci**.

PSEUDOGAMIE, ginogeneză, merospermie, fecundație falsă.

PSEUDOGENĂ, omolog nefuncțional al genei lucrătoare ce a pierdut capacitatea de a coda proteina sau ARNm funcțional.

PSEUDOMIXIE, tip special de reproducere la ciupercile bazidiale, la care se contopesc 2 celule vegetative, nediferențiate după gen, formând generația sexuată, sporofitul.

PSEUDOPARAZITISM, fenomen biologic la plante sau animale care au unele asemănări cu plantele și animalele parazite.

PSEUDOTSUGA, gen de plante, arbori conifere din familia Pinaceae.

PSILOCIBE, gen de plante, ciuperci lamelare din filumul bazidiomicete.

PTERIDIUM, gen de plante, ferigi, perene din familia Dennstaedtiaceae.

PTERIDOFITA, (Pteridophyta), filum de plante superioare.

PTERIDOSPERME, (Pteridospermae), ferigi cu semințe.

PTEROCARIA, gen de plante, arbori din familia Juglandaceae.

PTEROCARPUS, gen de plante din familia Fabaceae.

PTILIUM, gen de plante mușchi din familia Hipnaceae.

PUCINELA, lăniș, gen de plante, ierburi din familia Poaceae.

PUFULIȚĂ, (Epilobium), gen de plante din familia Onagraceae.

PUFURI, îngroșări pe cromozomii politenici; rezultatul despiralizării a sectoarelor funcțional active cu formarea lanțurilor deschise de ADN.

PUIA, gen de plante din familia Bromeliaceae.

PULMONARIA, gen de plante din familia Boraginaceae.

PULSATILA, gen de plante cu flori din familia Ranunculaceae.

PUNGULIȚĂ, (Thlaspi), gen de plante din familia Brassicaceae.

Q

QUEBRACHO, denumire a trei specii de arbori din America de Sud.

QUERCUS, stejar, gen de plante din familia Fagaceae.

R

RADIOBIOLOGIE, știință ce studiază acțiunea tuturor felurilor de radiație asupra organismelor și comunităților acestora.

RAFIE, (*Raphia*), gen de plante din familia Arecaceae.

RAFLESIA, gen de plante din familia Rafflesiaceae.

RAFLESIACEAE, familie de ierburi tropicale, parazite, lipsite de clorofilă.

RAIGRAS, (*Arrhenatherum*), gen de plante din familia Poaceae.

RAIONARE FLORISTICĂ, divizarea suprafeței pământului în sectoare ce se deosebesc esențial după componența speciilor.

RAMALINA, gen de plante, licheni din familia Ramalinaceae.

RAMIFICARE, formarea sistemului de ramuri laterale la plante și la unele ciuperci.

RAMNUS, gen de plante cu frunza căzătoare din familia Rhamnaceae.

RANALE, (*Ranales*, *Ranunculales*), ordin de plante angiosperme, apărute în urma evoluării formelor lemnoase în forme erbacee.

RANUNCULACEAE, familie de plante dicotiledonate, dialipetale. În RM se întâlnesc 57 specii.

RANUNCULUS, gen de plante angiosperme din familia Ranunculaceae.

RAUVOLFIA, gen de plante din familia Apocynaceae.

RAVENALA, gen de plante arborifere din familia Strelitziaceae.

RĂCHITAN, (*Lythrum salicaria*), gen de plante din familia Lythraceae.

RĂCHIȚELE, (*Oxycoccus*), gen de plante din familia Ericaceae.

RĂDĂCINĂ, (*Radix*), organ al plantelor superioare; în biologie, unul din organele vegetative de bază ale plantelor superioare, apărut în procesul evoluției pentru fixarea de substrat și alte funcții distincte.

RĂDĂCINI SAPONIFERE, denumire comercială a rădăcinilor și rizomilor plantelor care conțin o cantitate mare de saponine.

RĂSFUG, (*Chondrilla*), gen de plante erbacee, perene din familia Asteraceae.

RĂȘINI NATURALE, produse a activității vitale a plantelor rășinoase.

RÂȘCOV DE MESTEACĂN, ciupercă lamelară din genul *Lactarius*.

RÂȘCOV PÂSLOS, ciupercă din familia Russulaceae.

REACLIMATIZARE, întoarcerea artificială pe un teritoriu oarecare a speciei ce a dispărut de acolo cândva.

REAȚIE ÎN LANȚ POLIMERIZATĂ, metodă de biologie moleculară ce permite de a mări numărul de copii cu o anumită consecutivitate a ADN-ului.

RECAPITULARE, în biologie, repetarea în embriogeneza organismelor contemporane a caracterelor prezente la strămoșii adulți.

RECESIVITATE, lipsa manifestărilor fenotipice a unei alele la individul heterozigot.

RECOMBINARE, în genetică, apariția unor noi îmbinări a genelor cea ce duce la noi asociații de caractere la descendenți.

RECOMBINĂRI CROMOZOMIALE, tip de mutații în care are loc schimbarea structurii cromozomilor.

RECUNOAȘTEREA NUCLEOPROTEICĂ, interacțiunea proteinelor cu anumite succesiuni nucleotidice sau cu anumite resturi nucleotidice din componența sectoarelor de ADN sau ARN cu structură specifică primară și secundară.

REDUCERE, în biologie, micșorarea dimensiunilor organelor, simplificarea structurii lor în legătură cu slăbirea sau pierderea funcției specifice în procesul dezvoltării individuale sau istorice a organismelor.

REGENERARE, în biologie, restabilirea de către plante sau de către animale a organelor și țesuturilor pierdute sau lezate, a întregului organism sau a unei părți a acestuia.

REGIMUL HIDRIC AL PLANTELOR, totalitatea proceselor strâns legate între ele de absorbție, transportare și eliminare a apei.

REGN, în biologie, unitate taxonomică superioară.

REGRES, în natura vie, simplificarea organismelor în procesul evoluției.

REGULA COPE-DEPÉRET, legea creșterii filogenetice; generalizare empirică despre caracterul macrofilogenezei.

REGULA LUI BERGMANN, legitate care reflectă schimbarea dimensiunilor homeotermelor la schimbarea condițiilor climaterice.

RELICTE, specii de plante, ciuperci, animale păstrate de la componentele biotei dezvoltate anterior pe aceste teritorii, populate astăzi în principal de specii ce le au luat locul.

REPARAȚIE, proces caracteristic celulelor tuturor organismelor de restabilire a structurii naturale a ADN-ului, lezat în timpul funcționării celulei, precum și la acțiunea agenților fizici și chimici.

REPAUS, stare fiziologică la plante când practic încetează procesele de creștere și scade brusc intensitatea schimbului de substanțe.

REPLICARE, proces de autoreproducere a moleculelor de acizi nucleici ce asigură copierea materialului genetic și transmiterea acestuia de la generație la generație.

REPRODUCERE, proprietate specifică tuturor organismelor vii care asigură continuitatea vieții pe Terra.

RESEDACEAE, familie de plante angiosperme.

RESORBȚIE, proces de dispariție lentă, prin absorbție treptată, a unui produs patologic, sau a unui țesut sau organ, de obicei străin.

RESPIRAȚIE, una dintre funcțiile vitale de bază ale organismelor vii; totalitatea proceselor ce asigură pătrunderea oxigenului în organism.

RESTRICTAZE, fermenți din clasa hidrolazelor ce recunosc consecutivitatea specifică a ADN-ului bicatenar și hidrolizează legăturile fosfodiesterice în anumite locuri.

RESURSE BIOLOGICE, populațiile și comunitățile de organisme vii, precum și produsele activității lor vitale folosite sau care pot fi folosite de către om; Resurse naturale.

RETINOL, compus natural liposolubil.

REȚEA TROFICĂ, sistem de lanțuri trofice unite între ele, interdependente și interconectate într-o biocenoză.

REZEDĂ, (*Reseda*), gen de plante erbacee, anuale sau perene din familia Resadaceae.

REZERPINĂ, alcaloid conținut în organele subterane ale plantelor din genul *Rauwolfia*.

REZERVAT BIOSFERIC, sector al uscatului și/sau al mării cu statut internațional de protecție UNESCO.

REZERVAȚIE BIOSFERICĂ, rezervații naturale de stat incluse în sistemul internațional UNESCO.

REZERVAȚIE, sector natural exclus în totalitate din activitatea gospodărească, în care se păstrează fondul genetic al lumii vegetale și animale.

REZISTENȚA PLANTELOR, capacitate a plantelor elaborată în procesul evoluției și genetic fixată de a face față acțiunii factorilor extremali ai mediului de viață.

RHAMNACEAE, familie de plante dicotiledonate.

RIBOFLAVINĂ, vitamină solubilă, coferment.

RICCIA, gen de plante din familia Marchantiales.

RINANTUS, gen de plante, ierburi anuale din familia Scrophulariaceae.

RINCOSPORA, gen de plante din familia Cyperaceae.

RINIOFITA, propteridofite, grup ce reunește forme primitive de plante sporifere, vasculare, din diferite linii filogenetice.

RITM SEZONIER, schimbări ale intensității și caracterului proceselor și fenomenelor biologice ce se repetă periodic; Ritm biologic.

RITMURI CIRCADIENE, schimbarea intensității și caracterului proceselor și fenomenelor biologice cu o periodicitate de la 20 ore până la 28 ore; Ritmuri diurne, ritmuri fiziologice, ritmuri ultradiene.

RITMURI LUNARE, schimbarea periodică a intensității și caracterului proceselor biologice, determinate de rotația Lunei în jurul Pământului.

RIZODERMĂ, strat celular extern al rădăcinii.

RIZOIZI, formațiuni radiceforme sub formă de perișori și filamente la briofite, licheni, unele alge și ciuperci.

RIZOM, lăstar metamorflat fără frunze verzi, în care se depozitează substanțele nutritive de rezervă.

RIZOMORFA, parte a miceliului sub formă de tije lungi ce străbat substartul; servesc pentru conducerea apei și substanțelor nutritive către corpul de fructificare.

RIZOSFERĂ, stratul de sol ce aderă la rădăcinile plantelor și se caracterizează printr-un conținut crescut de microorganisme.

ROBINIA, gen de plante, arbori și arbuști cu frunza căzătoare din familia Fabaceae.

ROCOTEȚA, (Stellaria), gen de plante din familia Caryophyllaceae.

RODIOLA, gen de plante, ierburi suculente, perene din familia Crassulaceae.

RODODENDRON, gen de plante din familia Ericaceae.

RODOFITA, alge roșii, filum de protiste.

RODOFITE, (Rhodophyta), specie de alge roșii.

RODUL PĂMÂNTULUI, (Arum), gen de plante monoice din familia Araceae.

ROGOZ, (Carex), gen de plante din familia Cyperaceae.

ROIBĂ, (Rubia tinctorum), plantă erbacee, perenă, din familia Rubiaceae.

ROINIȚĂ, (Melissa officinalis), iarba stupului, plantă erbacee perenă din familia Lamiaceae.

ROISTONEA, gen de plante palmieri monoici.

ROSA, gen de plante angiosperme din familia Rosaceae.

ROSACEAE, una dintre cele mai bogate în specii familii de angiosperme.

ROSMARINUS, gen de arbuști veșnic verzi din familia Lamiaceae.

ROSTOPASCĂ, (*Chelidonium*), gen de plante Papaveraceae.

ROȘCOV, (*Ceratonia siliqua*), arbore de talie mică din familia leguminoaselor.

ROURICĂ, (*Glyceria*), gen de plante erbacee, perene, din familia Poaceae.

ROZETĂ, în biologie, frunze situate aproape una de alta ce se dezvoltă din același centru și sunt dispuse în cerc.

RUBIACEAE, familie de plante angiosperme.

RUBUS, gen de plante din familia Rosaceae.

RUGINĂ, (*Juncus*), gen de plante erbacee, perene, din familia Juncaceae.

RUJĂ MEDICINALĂ, (*Althaea officinalis*), nalbă mare, plantă din familia Malvaceae.

RUJĂ, (*Lychnis chalcedonica*), plantă ornamentală din familia Caryophyllaceae.

RUS, gen de plante din familia Anacardiaceae.

RUSCUS, gen de plante din familia Asparagaceae.

RUSCUȚĂ, (*Adonis*), gen de plante erbacee, anuale și perene din familia Ranunculaceae.

RUSULA, gen de plante, ciuperci din familia Russulaceae.

RUTA, gen de plante din familia Rutaceae.

RUTACEAE, familie de plante dicotiledonate.

RUTIN, compus natural din grupul flavonoizilor.

RUTIȘOR, (*Thalictrum*), gen de plante perene, erbacee, din familia Ranunculaceae.

S

SABAL, gen de plante palmieri.

SACAROMICOTINA, subfilum de ascomicete.

SAGITTARIA, Săgeata apei, gen de plante din familia Alismataceae.

SALBĂ, (*Euonymus*), voniceriu, gen de plante din familia Celastraceae.

SALCÂM, (*Robinia*), gen de plante din familia Fabaceae, denumire dată arborilor și arbuștilor din genurile *Acacia*, *Robinia* și *Caragana*.

SALCIE, (*Salix*), gen de plante din familia Salicaceae. În RM sunt larg răspândite *Salcia albă*, (*Salix alba*), *Salcia căprească*, (*Salix sarrea*), *răchita roșie*, (*Salix purpurea*), *młaja*, *Salcia plângătoare* sau *Salcia pletoasă*, (*Salix babylonica*).

SALICACEAE, familie de plante dicotiledonate lemnoase.

SALICORNIA, gen de plante din familia Chenopodiaceae.

SALSOLA, gen de plante, ierburi anuale, semiarbuști sau arbuști din familia Chenopodiaceae.

SALTURI, schimbări bruște sub formă de salturi în procesul evoluției organismelor, ce duc la transformări bruște ale organizării formelor corespunzătoare.

SALVIE, (*Salvia*), gen de plante din familia Lamiaceae.

SALVINIA, gen de plante. ferigi, acvatice de dimensiuni mici din familia Salviniaceae.

SALVINIACEAE, familie de plante din clasa ferigilor heterospore, ordinul Salviniiales.

SAMARĂ, tip de fruct uscat cu o sămânță.

SAMBUCUS, soc, gen de plante din familia Adoxaceae.

SANDARAC, rășină galbenă obținută din seva unor specii de chiparoși.

SANGUISORBA, gen de plante din familia Rosaceae.

SANTALACEAE, familie de plante cu flori dicotiledonate.

SAPINDACEAE, familie de plante angiosperme, dicotiledonate, dialipetale.

SAPINDUS, gen de plante din familia Sapindaceae.

SAPODILĂ, arbore fructifer, tropical, veșnic verde, din familia Sapotaceae.

SAPONARIA, gen de plante ierboase, anuale sau perene din familia Caryophyllaceae.

SAPONINE, grup de glicozide naturale.

SAPOTACEAE, familie de dicotiledonate.

SAPROBIOLOGIE, domeniu al biologiei care studiază interacțiunea dintre saprobionți și mediu.

SAPROBIONT, denumire dată plantelor și animalelor care populază apele bogate în substanțe organice. Se deosebesc 3 grupe de organisme saprobionte: polisaprobe, mezosaprobe și oligosaprobe.

SAPROFAGI, animale care folosesc în calitate de sursă de substanțe nutritive, compușii organici ai corpurilor moarte.

SAPROFIT, organism vegetal heterotrof care se hrănește cu resturi de organisme vegetale și animale moarte și participă la distrugerea compușilor organici; Saprob, saprofag, saprotrof, saprobiont.

SARACENIACEAE, familie de plante angiosperme insectivore.

SARGASACEAE, familie de alge brune, marine.

SASCHIU, (Vinca), gen de plante erbacee, perene din familia Apocynaceae.

SAVANĂ, tip de vegetație de la tropice și subtropice, dezvoltată pe teritorii cu o schimbare bruscă a sezonului ploilor cu cel al secetei.

SAXAUL, (Haloxylon), gen de plante psamofile din familia Chenopodiaceae.

SAXIFRAGA, gen de plante din familia Saxifragaceae.

SAXIFRAGACEAE, familie de plante angiosperme saxifragale.

SĂLCIOARĂ, (Elaeagnus), gen de plante din familia Elaeagnaceae.

SĂMÂNȚĂ, unitate de reproducere și de răspândire a plantelor cu semințe; conține embrionul și țesutul de depozitare.

SĂNIȘOARĂ, (*Sanicula*), gen de plante din familia Apiaceae.

SĂPUNARIȚĂ, (*Saponaria*), gen de plante din familia Caryophyllaceae.

SĂRICICĂ, (*Salsola*), târtan, gen de plante ierboase și frutescente din familia Chenopodiaceae.

SÂMBUROASE, drupaceae, specii de plante cu fructe.

SÂNGELE VOINICULUI, (*Lathyrus odoratus*), plantă anuală volubilă decorativă din familia Fabaceae.

SÂNGER, (*Swida*), gen de plante din familia Cornaceae.

SCABIOSA, gen de plante din familia Dipsacaceae.

SCAI, (*Eryngium*), gen de plante din familia Apiaceae.

SCĂIUȘ, (*Dipsacus*), gen de plante din familia Dipsacaceae.

SCĂRICEA, (*Polemonium*), gen de plante perene sau anuale din familia Polemoniaceae.

SCÂNTEIUȚĂ, (*Anagallis*), gen de plante anuale sau bienale din familia Polemoniaceae.

SCHEUCHZERIA, gen de plante, ierburi anuale din familia Scheuchzeriaceae.

SCHIMB DE SUBSTANȚE, totalitatea proceselor chimice ce asigură activitatea vitală a organismelor vii și contactul lor permanent cu mediul ambiant.

SCHIMBAREA FUNCȚIEI ORGANELOR, una dintre metodele de transformare a organelor în procesul evoluției, la care una dintre funcțiile secundare ale organului sub influența schimbării relațiilor organismului cu mediul extern, devine mai importantă decât funcția principală anterioară.

SCHINDUF, specie de plante din familia Fabaceae.

SCHISANDRA, gen de plante liane lemnoase.

SCHISTOSTEGA, gen de plante mușchi din familia Schistostegaceae.

SCHIZOGONIE, înmulțire asexuată multiplă la unele protozoare și alge.

SCILA, gen de plante din familia Hyacinthaceae.

SCIRPUS, țipirig, gen de plante din familia Cyperaceae.

SCLEREIDE, elemente structurale ale sclerenchimului, țesut mecanic al plantelor.

SCLEROFITE, plante rezistente la secetă cu lăstari rigizi.

SCLEROTINIA, gen de plante ciuperci din filumul ascomicete.

SCLEROȚI, organ pluricelular, vegetativ, de repaus al unor specii de ciuperci.

SLIPEȚI, (Anagallis), gen de plante din familia Primulaceae.

SCOARȚĂ, complexul periferic de țesuturi ale tulpinilor și rădăcinilor.

SCOLOCLOA, gen de plante, ierburi perene din familia Poaceae.

SCOPOLAMINĂ, unul dintre alcaloizii de bază din speciile de plante din familia Solanaceae.

SCOPOLIA, gen de plante din familia Solanaceae.

SCORȚIȘOR, (Cinnamomum), gen de plante, arbori și arbuști din familia Lauraceae.

SCORUȘ, (Sorbus), gen de plante din familia Rosaceae.

SCORZONERA, Lăptiuică, gen de plante din familia Asteraceae.

SCRÂNTITOARE, (Potentilla), talpa găștei, gen de plante din familia Rosaceae.

SCREENING GENETIC, testare genetică ADN.

SCROFULARIA, gen de plante ierburi, mai rar semiarbuști, din familia Scrophulariaceae.

SCROPHULARIACEAE, familie de plante angiosperme.

SCUMPIE, (Cotinus), gen de plante din familia Anacardiaceae.

SCUTELARIA, gen de plante din familia Labiatae.

SCVĂMĂRIȚĂ, (*Lepidium*), urda vacii, gen de plante din familia Brassicaceae.

SECURITATE NUCLEARĂ, cadru legislativ și acțiuni desfășurate pentru a preveni accidentele nucleare cu radiații.

SECVENȚIONARE, determinarea conectivității nucleotidelor în molecula de ADN.

SEDUM, gen de plante din familia Crassulaceae.

SEGMENTARE, în biologie, proces de diviziuni mitotice consecutive ale ovulului fecundat în celule fiice, fiecare păstrând volumul inițial; prima etapă de dezvoltare a tuturor animalelor și plantelor pluricelulare.

SELAGINELA, gen de plante ierboase din clasa Selaginellaceae, ordinul Lycopodiophyta.

SELECȚIE ARTIFICIALĂ, metodă aplicată la crearea hibridilor și metişilor, care sunt un material inițial pentru ameliorarea și potrivirea perechilor după anumite caractere economice.

SELECȚIE NATURALĂ, proces de supraviețuire naturală și reproducere diferențiată a organismelor, factorul motrice principal al evoluției.

SELECȚIE, proces biologic de supraviețuire a indivizilor cu cele mai apte calități în lupta pentru existență; Selecție artificială, selecție sexuală, selecție naturală.

SELVĂ, pădure tropicală umedă din America de Sud, periodic inundată de apele râurilor mari.

SEMIARBUST, plantă anuală la care părțile inferioare ale lăstarilor terestre, ce poartă mugurele de reînnoire, se lignifică și se păstrează timp de mai mulți ani, iar părțile superioare pier anual.

SEMIDEȘERT, complex vegetativ din locurile unde stepa se învecinează cu deșerturile temperate.

SEMIUMBELĂ, tip de inflorescență, ce amintește o umbelă de care se deosebește structural.

SENECIO, cruciuliță, gen de plante din familia Asteraceae.

SENSIBILITATE, capacitate a organismului viu de a recepționa acțiunea excitanților din mediul ambiant.

SEPTORIA, gen de plante ciuperci microscopice din filumul deuteromicetelor, paraziți ai plantelor.

SEQUOIA, gen de plante conifere din familia Cupressaceae.

SEQUOIADENDRON, gen de plante gimnosperme din familia Cupressaceae.

SERĂ, încăpere special amenajată pentru creșterea plantelor iubitoare de căldură.

SESBANIA, gen de plante din familia Fabaceae.

SESELI, gen de plante, ierburi perene din familia Apiaceae.

SESLERIA, gen de plante, ierburi perene din familia Fabaceae.

SESTON, organisme planctonice de dimensiuni mici.

SEVĂ, lichid nutritiv bogat în săruri minerale, care circulă prin vasele plantelor.

SICĂ, (Limonium), gen de plante din familia Plumbaginaceae.

SILENCERS, elemente genetice reglatoare, grație cărora încetează sau se blochează transcripția unor genomuri virale sau eucariotice.

SILENE, gen de plante din familia Caryophyllaceae.

SILFIUM, gen de plante, ierburi perene, rizoide din familia Asteraceae.

SILIBUM, gen de plante din familia Asteraceae.

SILICULĂ, tip de fruct uscat dehiscent.

SILICVĂ, tip de fruct dehiscent în formă de păstaie la plantele crucifere.

SILNIC, (Glechoma hederacea), sâlnic, gen de plante erbacee, perene din familia Lamiaceae.

SILVICULTURĂ, ramură a fitotehniei care studiază pădurile.

SILVOSTEPĂ, tip zonal de landsaft, intermediar între pădure și stepă.

SILVOTUNDRĂ, tip zonal de landsaft, caracterizat prin alternarea sectoarelor de pădure și tundră.

SIMBIOGENEZĂ, teorie despre originea organismelor pe calea simbiozei.

SIMBIOZĂ, forme de convețuire a organismelor din diferite grupe sistematice.

SIMETRIE BILATERALĂ, alcătuire a organismului la care planul de simetrie îl împarte în două jumătăți, dreaptă și stângă, imagini în oglindă a uneia față de cealaltă.

SIMFITUM, gen de plante perene din familia Boraginaceae.

SIMINOC ARENICOL, (*Helichrysum arenarium*), plantă perenă din familia Asteraceae.

SIMPATRIE, convețuire într-un raion geografic a diferitor specii, grupe intraspecifice de organisme genetic diferite cu diferite particularități ecologice.

SIMPODIU, organ axial al plantelor ce se formează în urma activității mai multor meristeme apicale de ordine consecutive, ce se schimbă una pe alta.

SINECOLOGIE, compartiment al ecologiei ce studiază comunitățile de organisme și relațiile dintre organisme și mediul lor de viață, formarea comunităților, energetica lor, structura, dinamica, dezvoltarea istorică ș.a.

SINEGHIOARĂ, (*Sanicula*), gen de plante Apiaceae.

SINUZIE, asociație de animale sau de plante mai mică decât biocenoza, într-un areal de răspândire limitat.

SIPHONOFORA, (*Siphonophorae*), subclasă de hidrozoizi din filumul Cnidaria.

SIRINDERICĂ, (*Philadelphus*), jasmîn de grădină, gen de plante din familia Hydrangeaceae.

SIRINGA, gen de plante, arbuști și copaci de dimensiuni mici din ordinul Oleaceae.

SISTEM VACUOLAR, formă de organizare a vacuolelor în celulele eucariote.

SISTEMATICĂ, compartiment al biologiei a cărei sarcină este descrierea structurii diversității biologice cu ajutorul sistemului ierarhic de taxoni de diferit rang.

SISTEMUL MONDIAL DE SUPRAVEGHERE CONTINUĂ A MEDIULUI, (GEMS, The Global Environment Monitoring System), rețea internațională în domeniu.

SLĂBĂNOG, (*Impatiens*), gen de plante din familia Balsaminaceae.

SMELOWSKIA, gen de plante din familia Brassicaceae.

SMILAX, gen de plante cu flori din familia Smilacaceae.

SMOCHIN, (*Ficus carica*), arbore fructifer din familia Moraceae.

SMOG, tip de poluare a aerului.

SOC, (*Sambucus*), gen de plante din familia Sambucaceae.

SOCIETATEA NATURALIȘTILOR ȘI A AMATORILOR DE ȘTIINȚE ALE NATURII DIN BASARABIA, organizație ai cărei membri studiau solurile, flora și fauna din această regiune.

SOFORĂ, (*Sophora*), gen de plante, arbori și arbuști cu frunza căzătoare și veșnic verzi din familia Fabaceae.

SOLANACEAE, familie de plante angiosperme.

SOLANINĂ, glicozid vegetal.

SOLANUM, gen de plante din familia Solanaceae.

SOLIDAGO, gen de plante din familia Asteraceae.

SOLUȚIE COLOIDALĂ, substanță microscopic dispersată uniform prin altă substanță.

SOLZ, frunzulițe mici care acoperă și apără bulbii, mugurii și alte organe ale plantelor.

SOMNIȘOR, (*Leonurus*), talpa găștei, gen de plante din familia Lamiaceae.

SONCUS, gen de plante angiosperme din familia Asteraceae.

SORB, (*Sorbus torminalis*), sorbus, arbore sau arbust din familia Rosaceae.

SORBARIA, gen de plante din familia Rosaceae.

SORBESTREA, (*Sanguisorba*), gen de plante din familia Rosaceae.

SOREDIE, organ de înmulțire vegetativă a lichenilor.

SORI, grup de sporangi de pe suprafața talomului la algele roșii și brune, pe frunzele ferigilor.

SOVÂRV, (*Origanum*), gen de plante din familia Lamiaceae.

SOVÂRVĂRIȚĂ, (*Inula ensifolia*), iarbă mare, gen de plante din familia Asteraceae.

SPANAC SĂLBATIC, (*Chenopodium*), știr sălbatic, gen de plante din familia Chenopodiaceae.

SPARGANIACEAE, familie de plante monocotiledonate.

SPECIAȚIE, proces de formare a noi specii de organisme; Speciație alopatică, speciație parapatrică, speciație simpatică.

SPECIE BIOLOGICĂ, totalitatea organismelor cu particularități comune.

SPERGULA, gen de plante cu flori din familia Caryophyllaceae; Spergularia.

SPERMATIE, celulă sexuală masculină la plante.

SPERMATOFITE, plante superioare cu structura diferențiată în rădăcină, tulpină, frunze, flori.

SPHAGNOPSIDA, clasă de mușchi frunzoși.

SPIC, tip de inflorescență la care pe axul principal alungit sunt dispuse spiculețe cu câteva flori.

SPINACIA, gen de plante din familia Chenopodiaceae.

SPINAREA LUPULUI, (*Athyrium*), gen de plante din familia Antriaceae.

SPIREA, (*Spiraea*), cununică, tavolgă, gen de plante din familia Rosaceae.

SPIRODELA, gen de plante acvatice din familia Arecaceae.

SPIROGIRA, gen de plante, alge verzi din clasa Zygnematophyceae.

SPLACNUM, gen de plante mușchi din clasa Bryopsida.

SPLICING, formarea moleculelor funcțional active de ADN din premergătorii lor prin înlăturarea unor fragmente.

SPLINUȚĂ, (*Solidago*), gen de plante erbacee, perene din familia Asteraceae.

SPONGILIDE, (*Spongillidae*), familie de spongieri dulcicoli.

SPOR, celule specializate la ciuperci, alge și plante ce asigură înmulțirea și răspândirea lor.

SPOROFITE, (*Sporophyta*), plante cu spori.

SPORUL CASEI (*Impatiens*), slăbănog, gen de plante erbacee, anuale sau perene (în reg. tropicale) din familia Balzaminaceae. În RM crește slăbănogul galben (*Impatiens noli-tangere*) și balzamina (*Impatiens balsamina*).

SRUB, desișuri dese de xerofile, în principal arbuști și arbori pitici, veșnic verzi din raioanele secetoase din Australia.

STACHYS, (*Hedgenettles*), gen de plante din familia Lamiaceae.

STAFILEA, gen de plante din familia Staphyleaceae.

STAHIOZĂ, oligozaharid de rezervă al plantelor.

STÂNJENEL, (*Iris*), gen de plante erbacee, perene din familia Iridaceae.

STEFANIA, gen de plante din familia Menispermaceae.

STEJAR DE PLUȚĂ, (*Quercus suber*), un arbore de mărime medie din specia de stejar.

STEJĂRIȘ, păduri naturale sau artificiale de stejar.

STEL, partea axială a tulpinii și rădăcinii la plantele superioare înconjurată de scoarță.

STELARIA, gen de plante ierboase cu flori perene, mai rar anuale sau bienale din familia Caryophyllaceae.

STELUȚĂ, steliță, astră, denumire a plantelor decorative din genurile Callistephus și Aster, familia Asteraceae.

STENTOR, gen de infuzorii ciliate heterotrofe din familia Stentoridae.

STEPĂ, tip de vegetație din clima temperată.

STERCULIACEAE, familie de plante cu flori din genul Malvaceae.

STEROIZI, compuși organici policiclici la baza structurii cărora stă scheletul ciclopentanoperhidrofenantren.

STEVIE, (Astrantia), gen de plante din familia Umbelliferae.

STIMULATOR DE CREȘTERE, substanțe nutritive, ce favorizează dezvoltarea organismelor.

STIPA, negară, gen de plante, ierburi perene, hermafrodite mari din familia Poaceae.

STOLONI, lăstari târători cu internoduri alungite și frunze solzoase ce se înrădăcinează cu ajutorul rădăcinilor adventive; asigură înmulțirea vegetativă a plantelor.

STRATIFICARE, proces fiziologic și procedeu tehnologic.

STREPTOMICINĂ, antibiotic din grupul aminoglicozidelor.

STRICNINĂ, alcaloid conținut în semințele plantelor din genul Strychnos.

STRICNOS, gen de plante din familia Loganiaceae.

STRIGOAE, (Veratrum), gen de plante Melanthiaceae.

STROFANT, gen de plante din familia Apocynaceae.

STUF, (Phragmites), trestie, gen de plante perene, hidrofile cu florile dispuse în panicule terminale din familia Poaceae.

STUFĂRIȘ, teritoriu ocupat de stuf.

STYRAX, gen de plante din familia *Styracaceae*.

SUAEDA, gen de plante din familia *Chenopodiaceae*.

SUBARBUST, plantă cu tulpina lemnoasă numai la bază, părțile superioare sunt erbacee, degerând peste iarnă.

SUBSPECIE, categorie taxonomică la animale și la plante.

SUBULARIA, gen de plante din familia *Cruciferae*.

SUC, lichid nutritiv care circulă prin tuburile capilare ale plantelor.

SUCCESIUNE, proces ireversibil de schimbare logică și consecutivă a unei comunități vegetale cu alta, pe un anumit element al landșaftului; Succesiune ecologică.

SUCCINAȚI, săruri și eteri ai acidului succinic.

SUILLUS, gen de plante ciuperci din familia *Suilaceae*.

SULFINĂ, (*Melilotus*), gen de plante bienale, unele anuale, din familia *Fabaceae*.

SULFOBACTERII, bacterii ce oxidează sulful molecular, hidrogenul sulfurat și alți compuși minerali ai sulfului.

SULTĂNELE, (*Tropaeolum*), gen de plante anuale sau perene, de obicei ierboase, deseori agățătoare, din familia *Tropaeolaceae*; Condurul-doamnei (*Tropaeolum majus*).

SUNĂTOARE, (*Hypericum perforatum*), pojarniță, gen de plante din familia *Hypericaceae*.

SUPRAVIEȚUIRE, rezistență biologică a plantelor și animalelor la diferiți factori nocivi.

SUPRESIE, în genetică, anihilarea manifestării fenotipice a unei mutații de către alta.

SUSAI, (*Sonchus*), gen de plante din familia *Asteraceae*.

SUSAN, (*Sesamum*), gen de plante din familia *Pedeliaceae*.

SVIDA, gen de plante din familia *Cornaceae*.

S

ȘAMPINION, (*Agaricus*), ciupercă de băligar, gen de ciuperci din familia Agaricaceae, clasa baziodimicetelor.

ȘERPARIȚĂ, (*Polygala*), amăreală, gen de plante din familia Polygalaceae.

ȘOFRĂNEL, (*Carthamus tinctorius*), pintoagă, plantă anuală erbacee din familia Asteraceae, cultivată pentru a extrage din semințe ulei vegetal.

ȘOFRĂNEL, (*Crocus*), gen de plante perene tuberculo-bulboase din familia Iridaceae.

ȘTEVIE, (*Rumex*), măcriș, limba boului, gen de plante din familia Polygonaceae.

ȘTIR, (*Amaranthus*), gen de plante din familia Amaranthaceae.

T

TAFONOMIE, compartiment al paleontologiei ce studiază înțurarea organismelor.

TAGETES, gen de plante cu flori din familia Asteraceae.

TAHITELIE, ritm accelerat al evoluției, caracteristic pentru o perioadă scurtă de evoluție a unui sau altui grup de organisme.

TAIGA, tip de biom răspândit în regiunea temperată a emisferei nordice.

TAL, corpul ciupercilor, lichenilor și algelor care poate fi unicelular, colonial sau pluricelular, nediferențiat în organe vegetative.

TALICTRUM, gen de plante, ierburi perene, rizoide din familia Ranunculaceae.

TALOFITE, (*Thallophyta*), plante inferioare al căror corp reprezintă un tal.

TALPA GÂȘTEI, (*Leonurus*), gen de plante din familia Lamiaceae.

TALPA-GÂȘTEI, (*Chenopodium*), gen de plante din familia Amaranthaceae.

TAMARICACEAE, familie de plante dicotiledonate.

TAMARIX, gen de plante dicotiledonate din familia Tamaricaceae.

TANACETUM, gen de plante din familia Asteraceae.

TAPETUM, la plantele superioare, stratul de celule ce tapetează suprafața internă a sporangiilor și a sacului polinic.

TAPOȘNIC, (*Galeopsis*), gen de plante erbacee, anuale din familia Lamiaceae.

TARAXACUM, pădărie, gen de plante angiosperme din familia Asteraceae.

TARHON, (*Artemisia dracunculus*), plantă legumicolă, erbacee, perenă din familia Asteraceae.

TAXA PE CARBON, instrument fiscal cu rolul de a reduce și reglementa emisiile de carbon.

TAXA PE EMISII/DEVERSĂRI, instrument fiscal cu rolul de a reduce și reglementa emisiile de substanțe poluante.

TAXACEAE, familie de plante conifere.

TAXODIACEAE, familie de plante conifere.

TAXODIUM, chiparos de baltă, gen de plante conifere din familia Taxodiaceae.

TAXON, grupă în clasificarea biologică alcătuită din obiecte discrete reunite în baza unor proprietăți și caractere comune.

TAXONOMIE, în biologie, compartiment al sistematicii, are la bază teoria și practica clasificării organismelor.

TAXUS, gen de plante gimnosperme din familia Taxaceae.

TĂMÂIE, rășină aromată naturală a unor specii de arbuști din genul *Boswellia* Serrata.

TĂTĂNEASĂ, (*Symphytum*), gen de plante din familia Boraginaceae.

TEACEAE, familie de plante dicotiledonate din ordinul Ericales.

TEC, arbore cu frunza căzătoare din familia Verbenaceae.

TEHNOLOGII END OF PIPE, tehnologii de depoluare la capătul liniei de producere.

TEI, (*Tilia*), gen de plante din familia Tiliaceae.

TELOMERAZĂ, ferment ce asigură sinteza repetărilor telomerice.

TELOMERI, structuri ADN polimerice speciale la capetele terminale ale cromozomilor.

TEOBROMA, gen de plante cu flori din familia Malvaceae.

TEOBROMINĂ, alcaloid conținut în boabele de cacao.

TEOFILINĂ, alcaloid din frunzele arborelui de ceai, derivat al purinei.

TEORIA CATASTROFELOR, în biologie și geologie, existența în istoria Pământului a evenimentelor care au schimbat brusc caracterul suprafeței pământului și au distrus toate formele de viață.

TEORIA CHEMIOSMOTICĂ, explică mecanismul transformării energiei în membranele biologice la sinteza acidului adenozintrifosforic.

TEORIA CROMOZOMIALĂ A EREDITĂȚII, învățatură conform căreia cromozomii sunt purtătorii genelor și reprezintă baza materială a eredității.

TEORIA MUTAȚIONALĂ, teoria variabilității în evoluție.

TEORIA STELARĂ, învățatură despre tipul de structură și legăturile evoluției stelului la plantele superioare.

TEORIE EVOLUȚIONISTĂ, concepție despre dezvoltarea naturii vii, începând cu apariția vieții pe Pământ.

TEREBENTINĂ, ulei eteric cu miros de conifere, obținut din gumă.

TERMOFILE, organisme adaptate la viața în condiții de temperaturi permanent crescute.

TERMOPSIS, gen de plante din familia Fabaceae.

TETRACICLINE, grup de antibiotice ce includ tetraciclina și derivații acesteia.

TETRACLINIS, gen de plante veșnic verzi din familia Cupresaceae.

THESIUM, gen de plante din familia Santalaceae.

THLASPI, gen de plante din familia Brassicaceae.

TIAMINĂ, compus heterociclic solubil în apă, derivat al pirimidinei și tiazolului.

TILACOIZI, elementele fundamentale ale sistemului fotosintetic al cloroplastelor.

TILIACEAE, familie de plante angiosperme.

TIMIDINĂ, dezoxiribonucleotid ce conține baza pirimidinică timidină și dezoxiriboză.

TIMINĂ, bază pirimidinică, face parte din componența nucleotidului timidină, acizilor timidin fosforici și ADN-ului.

TIMOFTICĂ, (Phleum), gen de plante din familia Poaceae.

TIMUS, (*Satureja hortensis*), cimbru, gen de plante din familia Lamiaceae.

TIPIZARE ADN, metodă de investigare a materialului genetic bazat pe evidențierea și evaluarea particularităților genetice ale obiectului biologic.

TIPOGENEZĂ, formarea unui tip comun de organisme, a unui nou microtaxon în procesul macroevoluției.

TIROXINĂ, acid propanoic.

TIROZINĂ, aminoacid aromatic neesențial.

TISĂ, (*Taxus*), gen de plante conifere din familia Taxaceae.

TOCOFEROLI, grup de compuși naturali liposolubili.

TOPORAȘI, (*Viola odorata*), gen de plante din familia Violaceae.

TORREYA, gen de plante conifere, arboricole, veșnic verzi, din familia Taxaceae.

TOTIPOTENȚIALITATE, proprietate a celulei organismului pluricelular de a produce toate tipurile de celule specializate ale organismului dat.

„**TOTUL SAU NIMIC**”, legitate biologică, raport stabilit empiric dintre forța excitantului și mărimea reacției de răspuns a țesutului excitant.

TOXICOLOGIA MEDIULUI, domeniu de cercetări științifice fundamentale și aplicative ale biologiei, privind efectele adverse provocate de diferite substanțe chimice sau agenți fizici asupra organismelor vii.

TPOSCOT, (*Polygonum*), gen de plante din familia Polygonaceae.

TRACHEOPHYTA, filum de plante.

TRAGOPOGON, bărbiță, barba caprei, gen de plante comestibile din familia Asteraceae.

TRAIȘTA-CIOBANULUI, (*Capsella bursa-pastoris*), gen de plante ierboase, anuale din familia Brassicaceae.

TRANSCRIPTAZA INVERSĂ, ferment din clasa transferazelor ce catalizează transcripția inversă, sinteza ADN-ului după matricea ARN-ului.

TRANSCRIȚIE, în genetică, sinteza moleculelor de acizi ribonucleici pe matricea acidului dezoxiribonucleic.

TRANSFERAZE, clasă de fermenți ce catalizează procesul reversibil de transfer a diferitor tipuri de atomi de la moleculele unui compus organic la altul.

TRANSFERINE, glicoproteine din plasma sângelui, ce transportă ionii fierului necesar pentru sinteza hemoglobinei, mioglobinei, citocromilor și citocromoxidazei.

TRANSFORMAȚIE, în genetică, schimbarea proprietăților ereditare ale celulelor diferitor organisme în urma pătrunderii în ele a ADN-ului străin.

TRANSFORMISM, sistem de concepții al filosofilor din sec. XVII–XIX-lea, despre variabilitatea istorică a organismelor ce a anticipat teoria evoluționistă.

TRANSLAȚIE, în genetică, proces de biosinteză a proteinei pe parcursul căreia în celulă se realizează ultima etapă a transmiterii informației genetice de la ADN la proteină.

TRANSLOCAȚIE, tip de mutație, modificare structurală ce reprezintă translocarea sectorului terminal al cromozomului pe locul altui sector terminal dintr-un cromozom neomolog.

TRANSPIRAȚIE, proces fiziologic de evaporare a apei de către plante.

TRANSPORTUL SUBSTANȚELOR, în organismele vii, furnizarea de compuși necesari anumitor organe și țesuturi, absorbția acestora de către celule și deplasarea lor în interiorul celulelor, precum și evacuarea produselor schimbului de substanțe.

TRANSVERSIE, mutație determinată de înlocuirea bazei purinice cu una pirimidinică și invers.

TRAPA, gen de plante Lythraceae din familia Trapaceae.

TRASOR RADIOACTIV, substanță radioactivă a cărei prezență într-un organism viu poate fi detectată cu un dispozitiv special.

TREBOUXIOFICEAE, ordin de alge verzi.

TREMURĂTOARE, (Briza), gen de plante erbacee, anuale sau perene din familia Poaceae.

TREONINĂ, acid 2 amino 3 hidroxibutiric, aminoacid neesențial.

TREPĂDĂTOARE, (Mercurialis), gen de plante dioice din familia Euphorbiaceae.

TRESTIE DE CÂMP, (Calamagrostis), gen de plante erbacee, perene din familia Poaceae.

TRESTIE DE ZAHĂR, (Saccharum), gen de plante din familia Poaceae.

TRESTIOARĂ, (Calamagrostis), gen de plante din familia Poaceae.

TRIBULUS, gen de plante din familia Zygophyllaceae.

TRICHOLOMA, gen de plante, ciuperci lamelare din familia Tricholomataceae.

TRICHOLOMATACEAE, familie de ciuperci lamelare din filumul baziodimicete.

TRICHOMYCETES, clasă de ciuperci din filumul zigomicete.

TRIENTALIS, gen de plante din familia Primulaceae.

TRIFOI, (*Trifolium*), gen de plante din familia Fabaceae.

TRIGLOCHIN, gen de plante din familia Juncaginaceae.

TRIMEROPHYTALES, ordin de plante fosile cu spori din clasa Trimerophytosida.

TRIPTOFAN, aminoacid aromatic neesențial.

TROFOBIOZĂ, asociere simbiotică între organismele în care este obținută sau furnizată o substanță nutritivă.

TROFOECOLOGIE, ecologia nutriției plantelor și animalelor.

TROLIUS, gen de plante din familia Ranunculaceae.

TROPISME, curburi orientate ale părților în creștere ale plantei, generate de excitarea unilaterală de către un oarecare stimul extern, lumină, substanțe chimice, atracția Pământului.

TROSCOT DE BALTĂ, plantă perenă din familia Polygonaceae.

TROSCOT, (*Polygonum*), reprezentant al familiei de plante Polygonaceae.

TRUFE, specii de ciuperci cu corp de fructificare subteran din diferite genuri, din filumul ascomicete.

TSUGA, gen de plante, arbori, veșnic verzi din familia Pinaceae.

TUB POLINIC, structura specializată a plantelor ce asigură transportarea spermilor în sacul embrionar.

TUBERCUL, lăstar metamorfozat cu tulpină scurtată cu unul sau câteva internoduri, în care se acumulează substanțe nutritive de rezervă.

TUBEROZĂ, plantă perenă, ierboasă, bulbiferă din familia Amaryllidaceae.

TUBULINĂ, proteina de bază a microtuburilor.

TUFĂ, arbust cu ramuri dese, care pornesc direct de la rădăcină.

TUFIȘ ALERGĂTOR, unele specii ierboase din stepe și deșerturi ce capătă către perioada de maturizare a semințelor formă de tufe mici sferice, ca urmare a ramificării lăstarilor floriferi.

TUIA, (Thuja), gen de plante conifere din familia Cupressaceae.

TULPINĂ, organ vegetativ ca suport al plantelor superioare; Tulpini metamorfozate.

TULPINI METAMORFOZATE, tulpini cu funcții specifice (depozit de substanțe, fotosinteză ș.a.).

TUNDRĂ, biom din regiunile subarctice și arctice ale emisferei nordice.

TURGESCENTĂ, fenomen fiziologic de umflare a celulei eucariote vegetale, în urma acumulării lichidelor.

TURGOR, stare de încordare a membranei celulare, generată de tensiune hidrostatică a lichidului intracelular.

TURICIOARĂ, (Agrimonia eupatoria), plantă erbacee din familia Rosaceae.

TURIȚĂ, denumire generică a unor plante, ale căror fructe sunt acoperite cu țepi agățători. Cele mai cunoscute sunt turița (Galium aparine) și Turița mare sau turicioară (Agrimonia eupatoria).

TURMERIC, (Curcuma longa), plantă medicinală și condiment cu flori din familia Zingiberaceae.

TURNIPS, (Brassica rapa), nap furajer, plantă biennială, furajeră din familia Brassicaceae.

TURTA VACII, (Boletus luteus), ciupercă comestibilă din familia Boletaceae.

TUSSILAGO, podbal, gen de ierburi perene din familia Asteraceae.

TYPHA, unicul gen de plante din familia Typhaceae.

T

ȚELINĂ, (*Apium*), gen de plante din familia Apiaceae.

ȚESUT SECRETOR, celule care produc și elimină nectar, latex, mucilagii, rășina etc.

ȚESUT, în biologie, grupare de celule interconectate, care au aceeași origine, formă și structură și îndeplinesc aceeași funcție; organ, organism.

U

UBICHINONE, grup de benzochinone substituie prezente în celulele eucariotelor și a majorității procariotelor.

ULEI DE TRANDAFIR, ulei eteric obținut din petale proaspete ale plantelor din familia Rosaceae.

ULM DE CÂMP, specie de arbori din familia Ulmaceae.

ULM, (*Ulmus*), gen de plante din familia Ulmaceae.

ULMACEAE, familie de plante dicotiledonate din ordinul Rosaceae.

ULOTRICALE, ordin de plante alge verzi.

ULVA, gen de plante, alge verzi din ordinul Ulvales.

UMBELLIFERAE, Apiaceae, familie de plante dicotiledonate dialipetale.

UMBRA IEPURELUI, (*Asparagus tenuifolius*), gen de plante dioice din familia Asparagaceae.

UNICELULARE, organisme al căror corp este format dintr-o singură celulă.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A BIOCHIMIEI ȘI BIOLOGIEI MOLECULARE, organizație internațională nonguvernamentală a specialiștilor în domeniu.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A BIOFIZICII TEORETICE ȘI APLICATIVE, organizație internațională necomercială a cărei sarcină principală este susținerea cercetărilor și a programelor de studiu a biofizicii, organizarea contactelor internaționale între diferite ramuri ale biofizicii fundamentale și aplicative.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A SOCIETĂȚILOR IMUNOLOGICE, organizație internațională nonguvernamentală a specialiștilor în domeniu.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A ȘTIINȚELOR BIOLOGICE, organizație internațională necomercială în domeniu.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ A ȘTIINȚELOR FIZIOLOGICE, organizație internațională necomercială a cărei scop principal este contribuția la dezvoltarea științei fiziologice mondiale, stabilirea legăturilor internaționale între fiziologi, coordonarea cercetărilor.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ DE OCROTIRE A NATURII ȘI A RESURSELOR NATURALE, fondată în 1948, în 1990 redenumită Uniunea mondială a ocrotirii naturii; organizație internațională nonguvernamentală privind ocrotirea naturii și resurselor naturale.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ DE PROTECȚIE A NATURII, organizație internațională nonguvernamentală privind protecția naturii.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ PENTRU CONSERVAREA NATURII, organizație internațională nonguvernamentală privind conservarea biodiversității.

URACIL, bază pirimidinică din componența tuturor tipurilor de **ARN**, nucleotidului uridin și al acizilor uridin fosforici.

URDA VACII, (*Lepidium*), gen de plante din familia Brassicaceae.

UREAZĂ, ferment din clasa hidrolazelor; catalizează scindarea ureei până la dioxid de carbon și amoniac.

URECHEA-IEPURELUI, (*Bupleurum*), gen de plante din familia Apiaceae.

URECHEA-ȘOARECELUI, încheietoare, gen de plante erbacee, perene și de semiarbuști din familia Lamiaceae.

URECHELNITĂ, (*Sempervivum*), gen de plante din familia Crassulaceae.

URIDIN, ribonucleotid alcătuit din uracil și D-riboză; parte componentă a ARN-ului și acizilor uridin fosfatici.

URTICACEAE, familie de plante dicotiledonate.

URZICĂ MOARTĂ ALBĂ, (*Lamium album*), plantă erbacee, perenă din familia Lamiaceae.

URZICĂ, (*Urtica*), gen de plante perene sau anuale din familia Urticaceae.

USNEA, gen de plante licheni din familia Parmeliaceae.

USTILAGINALE, (*Ustilaginales*), ordin de ciuperci din clasa bazidiomicetelor.

USTUROIȚĂ, (*Alliaria*), gen de plante erbacee, bienale sau perene din familia Brassicaceae.

UTRICULARIA, gen de plante din familia Lentibulariaceae.

V

VACCINIUM, gen de plante din familia Ericaceae.

VACUOLE, cavități în citoplasma celulelor eucariotelor și a unor procariote delimitate de o membrană lipoproteică ordinară.

VALERIANA, gen de plante, ierburi perene din familia Valerianaceae.

VALERIANACEAE, familie de plante dicotiledonate.

VALINĂ, acid α aminoizovalerianic, aminoacid neesențial.

VALLISNERIA, gen de plante subacvatice din familia Hydrocharitaceae.

VALOTA, gen de plante din familia Amaryllidaceae.

VANDA, gen de plante din familia Orchidaceae.

VANILIE, (*Vanilla planifolia*), plantă tropicală, ierboasă, perenă din familia Orchidaceae.

VARGA CIOBANULUI, (*Dipsacus*), scaiul voinicului, gen de plante ierboase anuale și bienale din familia Dipsacaceae.

VARIABILITATE, în biologie, însușire universală a sistemelor biologice de a exista în diferite stări structural funcționale.

VARIETATE, în biologie, categorie taxonomică intraspecifică în nomenclatura botanică, ce ocupă poziția între subspecie și formă.

VARZĂ DE MARE, denumire populară a algelor brune din genul *Laminaria*.

VASE, 1) la animale și om, vase cave prin care circulă sângele și limfa; 2) la plante, elemente traheale ale xilemului.

VAUCHERIA, gen de plante, alge, galben-verzui.

VAVILOVIA, gen de plante din familia Fabaceae.

VĂLOASA ȚIGANILOR, (*Cortinarius caperatus*), ciupercă lamelară din familia Cortinariaceae.

VĂTĂMĂTOARE, (*Anthyllis*), gen de plante, (ierburi, arbuști sau semiarbuști) din familia leguminoaselor.

VÂSC ALB, (*Viscum album*), plantă semiparazită, care crește pe tulpina altor pomi.

VEGETAȚIE NEMORALĂ, păduri cu frunza lată din zonele temperate și climaterice calde.

VEGETAȚIE, totalitatea colectivităților vegetale dintr-o țară sau de pe întregul glob pământesc; Vegetație azonală, vegetație extra-zonală, vegetație intrazonală.

VERATRUM, strigoaie, gen de plante din familia Melanthiaceae.

VERBASCUM, lumânărică, gen de plante din familia Scrophulariaceae.

VERBENA, gen de plante din familia Verbenaceae.

VERBENACEAE, familie de plante dicotiledonate, familie de plante entomofile, erbacee sau lemnoase.

VERIGAR, (Rhamnus), gen de plante, arbori sau arbuști monoici, rar dioici, din familia Rhamnaceae.

VERIGĂ TROFICĂ, element al lanțului trofic într-un habitat.

VERIGEL, (Orobanche), lupoaie, gen de plante Orobanchaceae.

VERONICA, gen de plante anuale sau perene din familia Scrophulariaceae.

VETIVERIA, gen de plante, ierburi, perene din familia Poaceae.

VETRICE, (Tanacetum vulgare), creață, plantă ierboasă, perenă, mirositoare din familia Compozitelor.

VIBRIO, gen de plante bacterii gram-negative ce reunesc specii neomogene din punct de vedere al evoluției.

VICARIAT, răspândirea interschimbabilă a diferitor specii înrudite.

VICTORIA, gen de plante cu rizomi din familia Nymphaeaceae.

VINBLASTINĂ, alcaloid dimeric indol, conținut în planta brebenoc.

VINCA, brebenoc, saschiu, gen de plante din familia Apocynaceae.

VINETICĂ, (Ajuga reptans), vineriță, plantă ierboasă, multianuală din familia Lamiaceae.

VIOLACEAE, familie de plante angiosperme dicotiledonate, dialipetale, ierboase sau, mai rar, lemnoase.

VIOLETĂ AFRICANĂ, (Saintpaulia), specie ierboasă din familia Gesneriaceae, crecută pe larg ca plantă de cameră.

VIOREAUA NOPTII, (Platanthera), gen de plante din familia Orchidaceae.

VIORELE, (Viola), vezi **Violaceae**.

VIROIZI, agenți patogeni descoperiți la moment doar la plante.

VISCUM, gen de plante din familia Santalaceae.

VIȘINEL, (Cerasus fruticosa), Vișin de stepă, arbust din familia Rosaceae.

VITACEAE, familie de plante angiosperme dicotiledonate.

VITEX, gen de plante arbori și arbuști cu frunza căzătoare sau veșnic verzi din familia Verbenaceae.

VOLBURĂ, (*Convolvulus*), rochița-rândunicii, specie de plantă din familia Convolvulaceae.

VOLUTINĂ, incluziuni sub formă de granule din polifosfați anorganici din citoplasma multor bacterii și ciuperci.

VOLVARIELLA, gen de plante, ciuperci cu pălărie din ordinul Amanitaceae.

VOLVOCALE, (*Volvocales*), ordin de alge verzi, unicelulare sau coloniale.

VONICERIU PITIC, (*Euonymus nana*), arbust din familia Celastraceae, plantă relict.

VULPINĂ, (*Alopecurus*), coada vulpii, gen de plante din familia Poaceae.

VULTURICĂ, (*Hieracium*), gen de plante ierboase, multianuale, din familia Compozitelor.

W

WASHINGTONIA, gen de plante din familia Arecaceae.

X

XANTHIUM, gen de plante din familia Asteraceae.

XANTHOPHYCEAE, clasă de alge.

XANTINĂ, bază purinică întâlnită în marea majoritate a țesuturilor și fluidelor organismelor.

XANTOFILE, pigmenți naturali din grupul carotinoizilor.

XANTOFITE, (*Xanthophyta*), filum de alge heteroconte.

XANTOREE, gen de plante din familia Asphodelaceae.

XENOBIOTICE, compuși chimici străini pentru organismul plantelor.

XENOGAMIE, polenizare încrucișată la care florile unei plante sunt polenizate de polenul florilor de pe altă plantă de aceeași specie.

XEROCOMUS, gen de plante ciuperci cu pălărie din familia Boletaceae.

XEROFILE, organisme adaptate la viața în condiții de insuficiență de apă.

XEROFITE, plante din medii de viață secetoase, stepe, deșerturi, plante care cresc în condițiile unui deficit sezonier sau continuu de umiditate.

XILEM, țesut conducător la plante ce asigură deplasarea apei cu substanțele dizolvate în ea și a fitohormonilor sintetizați de vârfurile rădăcinilor.

XILOZĂ, compus monozaharid de tip aldoză cu stereoisomerii D-xiloza și L-xiloza, având formula moleculară $C_5H_{10}O_5$.

Y

YLANG-YLANG, (*Canaga odorata*), specie de plante din familia Annonaceae.

YUCCA, gen de plante din familia Asparagaceae.

Z

ZAHAROZĂ, dizaharid alcătuit din glucoză și fructoză.

ZAMIA, gen de plante gimnosperme din clasa Cycadaceae.

ZARNACADEA, (*Narcissus poeticus*), narcisă, plantă ierboasă, multianuală din familia Amaryllidaceae.

ZĂMOȘIȚĂ, (*Hibiscus*), gen de plante anuale sau perene, erbacee sau lemnoase din familia Malvaceae.

ZÂRNĂ DULCAMARĂ, (*Solanum dulcamara*) specie vegetală din genul *Solanum*, familia *Solanaceae*.

ZERO BIOLOGIC, indicator de temperatură sub care dezvoltarea activă a unui organism viu este imposibilă.

ZERO ECOLOGIC, ecologie cu toleranță zero.

ZIGNEMATALE, ordin de alge din clasa *Conjugatophyceae*.

ZIGNEMATOFICEAE, clasă de alge.

ZIGOGAMIE, tip special al procesului sexual la unele ciuperci și alge verzi.

ZIGOMICETE, (*Zygomycetes*), grup de ciuperci inferioare din clasa *ficomicetelor*.

ZIGOT, celulă rezultată din contopirea gametului masculin cu cel feminin; ovul fecundat prin contopirea a doi gameți.

ZINGIBERACEAE, familie de plante monocotiledonate.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A PROTECȚIEI STRATULUI DE OZON, 16 septembrie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A ZONELOR UMEDE, 2 februarie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ PENTRU REDUCEREA DEZASTRELOR NATURALE, 13 octombrie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA MONDIALĂ A APELOR, 22 martie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA MONDIALĂ A DEȘERTIFICĂRII, 17 iunie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA MONDIALĂ A DIVERSITĂȚII BIOLOGICE, 29 decembrie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA MONDIALĂ A HABITATULUI, 6 octombrie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA MONDIALĂ A MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR, 5 iunie, zi internațională aniversată anual cu ocazia sărbătoririi domeniului.

ZIUA PĂMÂNTULUI, 22 aprilie, ziua când s-a născut mișcarea pentru protejarea mediului înconjurător.

ZIZANIA, gen de plante din familia Poaceae.

ZMEOAIE, (*Libanotis*), gen de plante perene din familia Umbelliferae.

ZOOPLANCTON, totalitatea organismelor ce populează stratul de apă, fiind deplasate pasiv de curenții de apă.

ZOSTERA, gen de plante acvatice scufundate din familia Zosteraceae.

ZOSTEROFILOPSIDA, clasă de plante fosile.

ZYGOPHYLLACEAE, (*Zygophyllaceae*), familie cu cca 500 specii de plante dicotiledonate dialipetale.